

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Vliv smartphonů na partnerské vztahy
v „tekuté modernitě“**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Eva Majorosová

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. května 2019

Bc. Eva Majorosová

Bibliografický záznam

MAJOROSOVÁ, Eva. *Vliv smartphonů na partnerské vztahy v „tekuté modernitě“*. Praha, 2019. 103 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D.

Rozsah práce: 151 333 znaků

Anotace

Předmětem diplomové práce je problematika vlivu smartphonů na partnerské vztahy. Práce si klade otázku, jak konkrétně smartphony ovlivňují partnerský život. První část diplomové práce je zaměřena na literární rešerši, v níž jsou představeny klíčové studie zabývající se obdobným tématem jako provedený výzkumný projekt. Následují kapitoly, které se zabývají vlastním výzkumem. Metodologická východiska práce tvoří hloubkové rozhovory doplněné o dotazníkové šetření. Jádro práce představuje popis výzkumných otázek, výzkumného vzorku, procesu analýzy a interpretace výsledků výzkumných rozhovorů a dotazníkového šetření. Zjištěné výsledky byly v textu interpretovány v kontextu vybraných teoretických konceptů. Zejména se jedná o koncepty *Tekutá modernita / Tekutá láska* vypracované Zygmuntem Baumanem a *iDisorder* od Larryho Rosena. Cílem práce bylo zjistit, jaký je vliv smartphonů na seznamování s potenciálním partnerem, následně na vztah samotný a v neposlední řadě na případný rozchod.

Annotation

The aim of the diploma thesis is to explore the influence that smartphones have on personal (romantic) relationships. The thesis examines the influence of smartphones on private lives of partners. The first part of the thesis focuses on literature review presenting key studies that pursued similar topics as the research project. The research as such is described in the following chapters. The methodological basis of the project are in-depth interviews accompanied by questionnaire. The main part of the thesis is description of the research questions, the research sample, the process of analysis, and the interpretation of results of in-depth interviews and questionnaire. The achieved results were interpreted in the context of selected theoretical concepts. Mainly the concepts of *Liquid modernity / Liquid love* by Zygmunt Bauman and *iDisorder* by Larry Rosen were used. The aim of the thesis was to find out what kind of influence smartphones have on meeting a potential partner, on a consequent relationship, and also on a possible separation.

Klíčová slova

Smartphone, partnerské vztahy, tekutá modernita, vliv technologií, interpersonální komunikace

Keywords

Smartphone, partnership, liquid modernity, influence of technologies, interpersonal communication

Title

Influence of smartphones on partnership in „liquid modernity“

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Martinu Soukupovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem participantům výzkumného projektu, kteří věnovali svůj čas výzkumnému rozhovoru nebo vyplnění dotazníku, za jejich názory, jež mi umožnily vytvořit tuto práci.

Obsah

Úvod.....	8
1. Literární rešerše	10
2. Výzkumný projekt.....	16
2.1 Metodologie výzkumu	16
2.2 Výzkumné otázky	17
2.3 Popis výzkumného vzorku.....	19
2.3.1 Věk účastníků/respondentů	21
2.3.2 Vzdelání účastníků/respondentů	22
2.3.3 Vztahový status účastníků/respondentů	23
2.4 Proces analýzy výzkumných rozhovorů	24
3. Hlavní koncepty výzkumného projektu v kontextu tekuté modernity	28
3.1 Narůstající význam virtuálního světa v lidském životě	29
3.1.1 Úbytek zájmu o osobní kontakt	33
3.1.2 Smartphone – nejlepší přítel člověka	35
3.1.2.1 Technologie zdrojem nových společenských norem	37
3.1.2.2 Ne vždy vítězí technologie nad osobním přístupem	39
3.1.3 Přesun základní komunikace do virtuálního prostředí	40
3.1.3.1 Proměna jazyka jako přirozený vývoj	42
3.1.4 Technologie novodobým pomocníkem člověka	43
3.1.5 Vedlejší účinky technologického přínosu	44
3.1.5.1 Prolnutí osobního a pracovního života kvůli technologiím	47
3.1.6 Důležitost rozumného přístupu k technologiím	48
3.2 Seznamování 2.0 – nový rozměr seznamování.....	49
3.2.1 Virtuální svět – svět klamu a nebezpečí.....	54
3.2.2 Umělé vytváření vztahů	55
3.2.3 Co je osobní, je lepší.....	56

3.2.4	Vliv konzumerismu na lidské vztahy: seznamka jako trh s lidmi.....	58
3.2.5	Uspěchaný svět tekuté moderní společnosti	59
3.3	Partnerská důvěra v kontextu smartphonové éry	61
3.3.1	Důležitost rovnocenného partnerství v kontextu smartphonové éry.....	62
3.3.2	Soukromí vysoce ceněnou komoditou moderního člověka	63
3.3.2.1	Doba „velkého bratra“	64
3.3.3	Technologie zdrojem lidské nedůvěry	66
3.4	Důležitost komunikace ve vztahu i v životě	67
3.4.1	Každý vztah má svá pravidla	68
3.5	Já na prvním místě: upřednostnění sebe před férovým rozchodem	69
3.5.1	Mnoho aspektů ovlivňuje rozchod, ne jen my sami.....	71
4.	Výsledky výzkumného projektu	72
	Závěr	76
	Summary	80
	Seznam pramenů a odborné literatury.....	82
	Seznam zkratk.....	86
	Seznam grafů	87
	Seznam příloh	88
	Teze diplomové práce.....	89
	Přílohy	91

Úvod

Předmětem diplomové práce je problematika vlivu moderních technologií, respektive smartphonů, na partnerské vztahy. Práce si klade otázku, jakým způsobem chytré mobilní telefony ovlivňují naše partnerské životy. Žijeme v éře moderních technologií, které nás obklopují téměř na každém kroku, ve kterémkoliv okamžiku. Tyto technologie přináší společnosti i nám jednotlivcům mnoho užitku a zlepšují naše životní podmínky. Vše má však své klady i zápory a i tyto pro společnost přínosné technologie mohou mít na některé aspekty našeho života určitý negativní vliv. V současnosti se mluví o tzv. čtvrté průmyslové revoluci, která má zcela zásadní vliv na podobu našich životů. Jak ve svém článku uvádí Klaus Schwab (2016), tato revoluce nejenže podstatným způsobem ovlivní, co děláme, ale hlavně ovlivní to, kým jsme. Změní se naše vnímání soukromí, pojetí vlastnictví, čas věnovaný práci a volnému času, ale také způsob, jakým utváříme a udržujeme vztahy. Integrace technologií do našeho každodenního života může významně ovlivnit některé základní lidské schopnosti kupříkladu soucit, schopnost spolupráce atp. Ukázkovým příkladem těchto změn může být právě vztah člověka ke svému smartphonu, který zaujal v lidském životě výsadní postavení. Jsou to právě smartphony, které nám umožňují být neustále připojeni, což je v mnohých případech považováno za velké pozitivum, nicméně díky neustálému připojení ztrácíme jednu z nejdůležitějších věcí v životě, a to čas, čas odpočinout si a zapojit se do smysluplné konverzace.¹ To je jedním z důsledků celkového zrychlování společnosti i života jednotlivců, které následně ovlivňuje také podobu a fungování dnešních partnerských vztahů.

Ačkoliv si to možná plně neuvědomujeme, přítomnost moderních technologií, zvláště pak smartphonů, do jisté míry proměňuje a ovlivňuje mezilidské vztahy a mezilidskou komunikaci. Právě snaha o pochopení těchto změn mě vedla k výběru tématu mé diplomové práce. Doba, kdy lidé se svými smartphony tráví, dá se říci, čtyřiašedesát hodin denně, není podle mého názoru tak úplně zdravá, a je proto potřeba uvědomit si, jaký vliv smartphony (a nejen ony) mají na naše partnerské vztahy, jak mohou ovlivňovat náš milostný život nebo interpersonální komunikaci. Vždy je potřeba věci důkladně prozkoumat a pochopit je. Díky tomu z nich pak může společnost i jednotlivci těžit a zároveň tak minimalizovat možné negativní vlivy a dopady.

¹ Schwab, K. *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*. [online]. Ženeva: World Economic Forum. © 2016 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>.

Cílem výzkumného projektu je zodpovědět hlavní výzkumnou otázku „*Jak smartphony ovlivňují partnerské vztahy?*“ prostřednictvím odpovědí na tři položené specifické výzkumné otázky, kterými byly:

- *Jakou roli hrají smartphony při seznamování s potenciálním partnerem?*
- *Jakou roli hrají smartphony v partnerském vztahu?*
- *Jakou roli hrají smartphony při rozchodu?*

Mým zájmem je zjistit, jakým způsobem smartphony ovlivňují tyto tři fáze partnerského vztahu, díky čemuž bude následně možné zformulovat konkrétní proměny jednotlivých aspektů vztahů v důsledku neustálé přítomnosti chytrých mobilních telefonů.

V úvodu práce se zaměřím na literární rešerši impaktovaných žurnálů, abych zmapovala současný stav zkoumané problematiky. Následně se již budu zabývat vlastním výzkumným projektem, jehož provedení bude spočívat ve dvou vzájemně se doplňujících metodách výzkumu, a to kvalitativní metodě sběru dat v podobě hloubkových rozhovorů, která je hlavní výzkumnou metodou, a doplňující kvantitativní metodě v podobě dotazníkového šetření. Doplňující dotazníkové šetření může práci obohatit o kvantifikovaná data, a tím případně podpořit či naopak vyvrátit poznatky získané v rámci hloubkových rozhovorů. Dále popíši metodologii výzkumu a položené výzkumné otázky, poté zanalyzuji výzkumný vzorek a v neposlední řadě se zaměřím na popis procesu analýzy výzkumných rozhovorů. Poté bude následovat stěžejní část práce, ve které budou komplexně shrnuty vlastní výsledky provedeního výzkumu, tedy souhrnné výsledky získané díky hloubkovým rozhovorům i dotazníkovému šetření. Získané poznatky budou v textu interpretovány v kontextu teoretických konceptů stěžejních pro provedení výzkum, kterými byly *Tekutá modernita* / *Tekutá láska* od Zygmunta Baumana, *iDisorder* od Larryho Rosena a další.

1. Literární rešerše

Oblast výzkumu vlivu moderních technologií, jakými jsou například smartphony a internet, na kvalitu lidského života obecně či přímo na partnerské vztahy je v současné době teprve na začátku svého vývoje. I přesto, že se jedná o poměrně novou problematiku zkoumanou teprve několik let, bylo již provedeno značné množství výzkumů a publikováno mnoho článků, zabývajících se oblastí vztahů s ohledem na každodenní používání smartphonů atp. V rámci této kapitoly shrnu poznatky několika impaktovaných žurnálů, které se zkoumanou problematikou zabývají. Práce budou seřazeny chronologicky, což umožní sledovat, jak postupoval vývoj v oblasti výzkumu této problematiky. Při vyhledávání relevantních zdrojů jsem se zaměřila nejen na články zabývající se přímo vlivem smartphonů na partnerské vztahy, ale také na články, které zkoumaly jejich vliv na kvalitu interpersonální komunikace obecně. Z důvodu většího množství nalezených studií, zde podrobněji rozeberu ty nejrelevantnější z nich.

Studie autorů R. L. Duran, L. Kelly a T. Rotaru s názvem *Mobile Phones in Romantic Relationships and the Dialectic of Autonomy versus Connection* z roku 2011 se zabývá problematikou mobilních telefonů ve spojitosti s pocity nezávislosti a propojení v rámci partnerských vztahů vysokoškolských studentů. Do výzkumu se zapojilo 210 studentů, kteří byli aktuálně v partnerském vztahu. Studenti vyplňovali dotazník sestávající ze tří částí. První část se týkala sociodemografických údajů a toho, v jak častém kontaktu jsou se svým partnerem přes mobilní telefon. Ve druhé části studenti zodpovídali uzavřené otázky týkající se pravidel používání mobilního telefonu a vnímání autonomie v rámci tzv. Likertovy škály. Poslední část výzkumu sestávala ze tří otevřených otázek, kde studenti měli uvést zdroje konfliktů kvůli používání mobilních telefonů, které oni sami zažili a zda mají s partnerem nastavená nějaká pravidla ohledně užívání mobilních telefonů. Výsledky výzkumu ukázaly, že používání mobilních telefonů je v partnerských vztazích zdrojem konfliktů, což následně vede k vytváření pravidel pro jejich používání. Nižší míra uspokojení s používáním mobilních telefonů ve vztahu a vyšší očekávání, co se týče dostupnosti partnera, byly významně spojeny s menší spokojeností s množstvím času stráveného s partnerem, s pocity omezené svobody a s větší chutí partnera kontrolovat.²

² Duran, R. L., Kelly, L., Rotaru, T. *Mobile Phones in Romantic Relationship and the Dialectic of Autonomy versus Connection*. *Communication Quarterly* [online]. Vol. 59 (1), 2011, s. 19–36. [cit. 2018-02-25]. ISSN 1746-4102. DOI: 10.1080/01463373.2011.541336.

V rámci výzkumu „I luv u :)!“: *A Descriptive Study of the Media Use of Individuals in Romantic Relationships* (2011) se autoři Sarah M. Coyne, Laura Stockdale, Dean Busby, Bethany Iverson a David M. Grant zaměřili na komunikační technologie, které jednotlivci ve svých partnerských vztazích používají, na frekvenci používání těchto technologií a na souvislosti mezi používáním těchto technologií a pozitivní/negativní komunikací páru. Výzkumníci se zabývali technologickými charakteristikami, jako je typ média či kontext použití, individuálními charakteristikami (např. demografické proměnné) a rodinnými faktory, jako je kupříkladu spokojenost se vztahem. Na dvě hlavní výzkumné otázky, a to:

1. Jak často jsou mobilní telefony, textové zprávy, e-mail, instant messaging, sociální sítě, blogy a webové kamery ve vztahu používány jako prostředek komunikace? Existují nějaké demografické (např. pohlaví, věk, etnická příslušnost, dosažené vzdělání) a vztahové rozdíly (např. délka, stav, spokojenost) v užívání těchto forem komunikace?
2. Jaký je vztah mezi komunikací prostřednictvím technologií, spokojeností se vztahem a komunikací?

hledali autoři odpověď za pomoci dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 1 039 respondentů. Výzkum ukázal, že většina účastníků často pro komunikaci s partnerem používala mobilní telefon a SMS, přičemž nejčastějším důvodem bylo vyjádření náklonnosti. Mladší lidé oproti starším respondentům používali pro komunikaci s partnerem většinu forem médií (telefonní hovory, SMS, instant messaging, sociální sítě, blog a webkameru) mimo e-mail. Spokojenost ve vztahu nepředvíдалa použití konkrétních médií, ale ovlivňovala důvody pro jejich použití. Čím byli lidé se vztahem více spokojeni, tím častěji využívali komunikační média k vyjádření náklonnosti a méně ke konfrontaci. Kromě toho analýza také ukázala, že nejsilnější vztah k pozitivní i negativní komunikaci měly SMS.³

Cílem studie z roku 2012 autorů A. E. Miller-Ott, L. Kelly a Roberta L. Duran s názvem *The Effects of Cell Phone Usage Rules on Satisfaction in Romantic Relationship* bylo porozumět důležitosti nastavení pravidel používání mobilních telefonů v romantickém vztahu a tomu, zda tato pravidla ovlivňují spokojenost partnerů ve vztahu a používání mobilních telefonů. Výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření složené ze tří částí.

³ Coyne, S. M., Stockdale, L., Busby, D., Iverson, B. a Grant, D. M. „I luv u :)!“: *A Descriptive Study of the Media Use of Individuals in Romantic Relationships*. *Family Relations*. Vol. 60 (2), 2011, s. 150-162. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1741-3729. DOI: 10.1111/j.1741-3729.2010.00639.x.

První část se zabývala demografickými otázkami a důležitostí mobilního telefonu jako komunikačního prostředku s partnerem, druhá část obsahovala seznam pravidel používání mobilního telefonu (tzv. CPRS), kde měli respondenti odpovídat pomocí tzv. Likertovy stupnice, zda mají toto pravidlo zavedené v rámci svého partnerského vztahu, a ve třetí části měli zhodnotit míru spokojenosti s používáním mobilního telefonu a míru spokojenosti se svým vztahem. Šetření se zúčastnilo celkem 227 respondentů z jedné univerzity. Výzkum potvrdil, že mobilní telefony jsou ve vztazích velmi důležitým prostředkem komunikace. Přičemž uspokojení z používání mobilního telefonu v rámci vztahu je pozitivně velmi silně spjato se spokojeností člověka ve vztahu. Přestože je tento vliv mírný, nastavení pravidel ohledně používání telefonů ovlivňuje jak uspokojení z používání mobilního telefonu, tak uspokojení ze vztahu. Čtyři ze šesti kategorií v rámci CPRS měly vliv na spokojenost ve vztahu, na spokojenost s užíváním telefonu, nebo na obojí. Jednalo se o kategorie:

- *Contact with Others* zahrnující pravidla ohledně komunikace s ostatními v rámci společného času páru,
- *Relational Issues* zahrnující pravidla zakazující začínat rozepře přes mobilní telefon,
- *Repetitive Contact* zahrnující pravidla ohledně kontaktování, když se partner neozývá, a
- *Monitoring Partner Usage* zahrnující pravidla ohledně přístupu k partnerově telefonu.⁴

V roce 2015 provedli Aimee E. Miller-Ott a Lynne Kelly studii *The Presence of Cell Phones in Romantic Partner Face-to-Face Interactions: An Expectancy Violation Theory Approach*. V rámci této studie se autoři snažili zjistit, jak se partneři vypořádávají s přítomností mobilních telefonů, když jsou se svými protějšky. Konkrétně se zaměřili na to, jaká jsou očekávání jednotlivců ohledně používání mobilních telefonů v romantických kontextech, přičemž jako teoretický rámec použili tzv. expectancy violation theory. Jedná se o komunikační teorii, která se snaží objasnit neočekávané chování lidí během interakce. Pro zjištění výsledků výzkumníci provedli deset focus group s účastníky, jimž bylo více než 18 let, byli nebo v průběhu focus group jsou v partnerském

⁴ Miller-Ott, A. E., Kelly, L., Duran, R. L. *The Effects of Cell Phone Usage Rules on Satisfaction in Romantic Relationship*. *Communication Quarterly* [online]. Vol. 60 (1), 2012, s. 17-34. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1746-4102. DOI: 10.1080/01463373.2012.642263.

vztahu, a vlastní mobilní telefon. Analýza ukázala, že očekávání ohledně používání mobilních telefonů nebyla tolik propojená s různými fázemi vztahu, jak autoři původně očekávali. Oproti tomu zjistili, které romantické kontexty vyvolávaly potřebu vyšší míry pozornosti než jiné, kde lidé neočekávali plnou pozornost svého partnera.⁵

Další dvě studie z roku 2016, které zde budou představeny, se zabývaly fenoménem tzv. phubbingu. Pojem *phubbing* vznikl spojením slov „phone“ a „snubbing“ a označuje situaci, kdy člověk ignoruje své okolí a veškerou svou pozornost věnuje svému mobilnímu telefonu.⁶ Studie *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone* autorů V. Chotpitayasunondha a Karen M. Douglas jako první zkoumá příčiny i důsledky tzv. phubbingového chování. Jako první se také zaměřuje na to, jak se *phubbing* může stát všudypřítomnou normou v moderní komunikaci. Za výzkumnou metodu si autoři zvolili elektronický dotazník, na který odpovědělo 251 respondentů ve věku 18 až 66 let.⁷ Druhá studie *My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners* se zabývá tím, zda má *phubbing* vliv na spokojenost se vztahem. Autoři studie James A. Roberts a Meredith E. David vytvořili sto položkový seznam z akademických i populárních (noviny, magazíny, internet...) zdrojů, který zahrnoval aktivity, které by mohly být považovány za *phubbing*. Po řadě testů vygenerovali finální seznam 19 aktivit, který byl předložen respondentům. Respondenti pak měli uvést, jak často jejich partner tuto činnost dělá. Výzkum ukázal, že ve věkové skupině vysokoškoláků je *phubbing* běžnou záležitostí, se kterou se všichni respondenti setkali. Výsledným zjištěním bylo, že když ve vztahu dochází k tzv. phubbingu, má to negativní vliv na spokojenost partnerů a také na jejich individuální pohodu. *Phubbing* může mezi partnery vyvolávat konflikty, což vztah následně negativně ovlivňuje. Ironií je, že ačkoliv byly mobilní telefony původně navrženy jako komunikační nástroj, v současnosti spíše zabraňují tomu, aby lidé dosáhli ve svých

⁵ Miller-Ott, A. E., Kelly, L. *The Presence of Cell Phones in Romantic Partner Face-to-Face Interaction: An Expectancy Violation Theory Approach*. Southern Communication Journal [online]. Vol. 80 (4), 2015, s. 253-270. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1930-3203. DOI: 10.1080/1041794X.2015.1055371.

⁶ Oxford Dictionaries: *Phubbing* [online]. Oxford: Oxford University Press: © 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/phubbing>.

⁷ Chotpitayasunondh, V., Douglas, K. M. *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 63, 2016, s. 9-18. [cit. 2018-03-01]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.018.

vztazích uspokojení.⁸

Jednou z nejnovějších studií z roku 2017 je *Both Sides of the Coin: Smartphones in Romantic Relationship of Youth* autora Esra Cizmeci. Smartphony formují své uživatele, jejich každodenní život i mezilidské vztahy. To je důvod, proč zájem o problematiku, jak smartphony ovlivňují a formují romantické vztahy, neustále narůstá. Smartphony se liší od běžných mobilních telefonů, a to hlavně díky připojení k internetu, díky čemuž jsou svým uživatelům schopny poskytnout všechny formy komunikace. A právě toto je důvod, proč se smartphony stále více zakořeňují v každodenním životě lidí a jejich vztazích. Tato studie se od ostatních odlišuje tím, že se zaměřuje na fenomén WhatsApp, který je v současnosti populárnější než běžné SMS, jelikož zdarma umožňuje neomezené zasílání zpráv, sdílení fotek a videohovory. Výzkum ukázal, že to jsou především ženy, kdo vyžaduje až nadměrnou komunikaci prostřednictvím smartphonu. Proto také navrhuje širší výzkum zaměřený na genderová specifika používání smartphonu. Výzkumník provedl 15 hloubkových rozhovorů s lidmi ve věku od 19 do 22 let z Istanbulu. Pro studii byli vybráni nesezdaní lidé, a to z důvodu, že právě oni jsou ve svých vztazích více vázáni na komunikaci prostřednictvím smartphonů, zvláště ve chvílích, kdy nemohou být spolu. Z toho vychází i další návrh autora na nový výzkum, který by porovnával právě sezdané a nesezdané páry. Posledním návrhem pak byl komparativní výzkum, jenž by porovnal situaci v Turecku se západními státy.⁹

Ráda bych alespoň jmenovitě zmínila i další články a studie, které jsem v průběhu psaní literární rešerše našla a které jsou pro téma této diplomové práce také relevantní, nicméně pro jejich podrobnější rozbor zde není prostor. Nejstarší je studie *Can you connect with me now? How the Presence of mobile communication technology influences face-to-face conversation quality* z roku 2012, jejímiž autory jsou Andrew K. Przybylski a Netta Weinstein. Jak již vyplývá z názvu, výzkum se zabýval vlivem mobilních technologií na kvalitu komunikace tváří v tvář a byl proveden prostřednictvím dvou experimentů. Další přínosný výzkum s názvem *Exploring Gender Differences: Socially Interactive*

⁸ Roberts, J. A., David, M. E. *My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 54, 2016, s. 134-141. [cit. 2018-03-01]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2015.07.058.

⁹ Cizmeci, E. *Both Side of the Coin: Smartphones in Romantic Relationship of Youth*. Electronic Journal of Social Sciences [online]. Vol. 16 (63), 2017, s. 1400-1415. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1304-0278. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=14&sid=7c790180-8b42-4497-881a-d725cd97da9e%40sessionmgr102>.

Technology Use/Abuse among Dating Teens provedli v roce 2014 Jessica L. Lucero a kolektiv, kteří prostřednictvím focus group zkoumali genderové rozdíly v používání/zneužívání sociálně interaktivních technologií mezi teenagery. Další studií využívající metodu focus group byla *Competing Discourses and Meaning Making in Talk about Romantic Partners' Cell-Phone Contact with Non-Present Others* (2016) autorů Aimee E. Miller-Ott a Lynne Kelly. Cílem této studie bylo porozumět problémům, s nimiž se lidé ve vztazích setkávají, když se snaží současně udržovat kontakt s lidmi, kteří nejsou přítomní (rodina, přátelé apod.), a zároveň tráví čas se svým partnerem. Posledním výzkumem, který bych zde ráda zmínila je *Effects of mobile technology on human relationship* autorů Samy S. Abu Naser a M. M. Elsobeihi. Tento výzkum z roku 2017 ukázal, že komunikace tváří v tvář s rodinou i přáteli v důsledku používání technologií ubývá. Lidé zanedbávají osobní kontakt a jsou čím dál tím více zainteresováni v komunikaci prostřednictvím technologií. Zajímavé je, že většina respondentů, kteří vyplnili dotazník, si uvědomuje zhoršující se kvalitu komunikace v přítomnosti technologie a stejně tak většinu z nich obtěžuje, když ostatní používají technologie, zatímco jsou s nimi.

Oproti výše zmiňovaným studiím je přínosem tohoto výzkumného projektu zvolená hlavní výzkumná kvalitativní metoda v podobě hloubkových rozhovorů. Tato metoda umožnila hlubší prozkoumání problematiky, a to i za hranici zkoumaného tématu. Rozhovory s participanty nejenže odkryly, jakým způsobem smartphony ovlivňují partnerské vztahy, ale také jaký vliv mají celkově na život jednotlivce i na společnost jako takovou. Na rozdíl od toho studie prezentované v rámci literární rešerše nejčastěji využívaly metodu dotazníkového šetření, které neumožní prozkoumání problematiky do takové hloubky jako právě rozhovory, což mohu potvrdit z vlastní zkušenosti, jelikož doplňkovou metodou výzkumu této diplomové práce bylo taktéž dotazníkové šetření. Další metody, které některé ze studií zvolily byly focus group nebo experiment. Pouze práce od Esra Cizmeci z roku 2017 využila taktéž metodu hloubkových rozhovorů.

2. Výzkumný projekt

Předmětem této kapitoly je představení provedeného výzkumného projektu. Nejprve budou podrobně rozebrána metodologická východiska, která tvoří hloubkové rozhovory a doplňující dotazníkové šetření. Následně budou popsány výzkumné otázky, jež byly pro tento výzkum definovány, a poté bude představen výzkumný vzorek, tedy participanti polostrukturovaných rozhovorů a respondenti, kteří vyplnili dotazník. V závěru této kapitoly bude rozebrán proces analýzy výzkumných rozhovorů.

2.1 Metodologie výzkumu

Analytická část práce se zaměřuje na výzkum fenoménu smartphonů a na jejich vliv na lidský život v souvislosti s partnerskými vztahy. Cílem výzkumu byla zjištění, jakým způsobem tato elektronická zařízení proměňují a ovlivňují způsoby a možnosti seznamování s potenciálními partnery, dále pak jakou roli hrají smartphony v partnerských vztazích a v neposlední řadě také to, zda se změnil způsob, jakým lidé své vztahy ukončují. Jelikož jsou smartphony velmi významným aspektem každodenního života, zajímalo mě, jak lidé na tuto technologii nahlíží, nakolik jejich životy ovlivňuje a do jaké míry jsou si tohoto vlivu vědomi.

Pro provedení výzkumu jsem jako hlavní metodu sběru dat zvolila kvalitativní postup v podobě hloubkových rozhovorů. Konkrétně se jednalo o polostrukturované rozhovory, které probíhaly na základě předem sestaveného seznamu možných otázek, jež vycházely z oblastí zájmu zkoumaného tématu. Pro tuto metodu jsem se rozhodla z toho důvodu, abych získala hlubší pohled do dané problematiky na základě komplexního vyjádření participantů hloubkových rozhovorů. Kvalitativní metoda sběru dat mi umožnila získat informace, které poskytnou ucelenější a přesnější představu o tom, jaký vliv mají smartphony na partnerské vztahy a s nimi souvisejícími procesy, jako jsou seznamování a rozchod.

Rozhovory probíhaly v období od května do října roku 2018 s dobrovolníky, kteří poskytli informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem (Příloha 1). Pro účast na rozhovoru museli dobrovolníci splňovat dvě kritéria:

- vlastnit smartphone
- a být aktuálně ve vztahu nebo mít zkušenosti z minulých vztahů.

Kromě splnění těchto dvou kritérií byl výběr dobrovolníků zcela náhodný, jelikož cílem bylo získat co nejpestřejší vzorek účastníků a obeznámit se tak s různými pohledy na zkoumané téma.

Hlubkové rozhovory jsem se rozhodla navíc doplnit o kvantitativní metodu dotazování, a to o elektronické dotazování s použitím dotazníku, tzv. CAWI (Computer Assisted Web Interviewing)¹⁰. Metodu jsem se rozhodla použít pro případné doplnění nebo upřesnění dat, která jsem získala v rámci polostrukturovaných rozhovorů. Dotazníkové šetření probíhalo od 27. června do 17. října 2018 prostřednictvím internetu s využitím Google Forms. Dotazník se skládal z otevřených otázek, kde měli respondenti sdílet své názory, postoje a zkušenosti, i z uzavřených otázek, kde respondenti vybírali z předem daných možností. (Příloha 4)

2.2 Výzkumné otázky

Základní výzkumná otázka, která byla pro výzkum stanovena, zní: „*Jak smartphony ovlivňují partnerské vztahy?*“ Na základě této základní výzkumné otázky byly dále definovány tzv. specifické výzkumné otázky (dále jen „SVO“), které byly poté rozloženy do otázek tazatelských (dále jen „TO“). Jedná se o tzv. pyramidový model¹¹, který posloužil jako hlavní příprava na průběh výzkumného rozhovoru. Výchozí seznam možných otázek pro hlubkové rozhovory vypadal následovně:

SVO1: Jakou roli hrají smartphony při seznamování s potenciálním partnerem?

- TO1: Co si myslíte o seznamování prostřednictvím mobilních aplikací/seznamek, jako je například Tinder apod.?
- TO2: Zkuste vyjmenovat výhody a nevýhody takového seznamování.
- TO3: Když porovnáte současné trendy v seznamování s dobou, kdy ještě podobné aplikace nebyly tolik rozšířené, jaké způsoby seznámení vám jsou bližší?
- TO4: Využil(a) jste někdy podobné aplikace, abyste se seznámil(a) s někým novým, případně abyste našel novou partnerku / našla nového partnera?
- TO5: Proč myslíte, že jsou v současnosti seznamovací aplikace typu Tinder tolik oblíbené?
- TO6: Využívají lidé ve vašem okolí seznamovací aplikace? Z jakého důvodu?

¹⁰ Kozel, R. *Moderní marketingový výzkum*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, s. 144. ISBN 80-247-0966-X.

¹¹ Wengraf, T. *Qualitative Research Interviewing: Biographic, Narrative and Semistructured Methods*. Londýn: Sage, 2001, 424 s. ISBN 0803975007.

SVO2: Jakou roli hrají smartphony v partnerském vztahu?

- TO7: Jakými způsoby nejčastěji komunikujete se svým partnerem prostřednictvím smartphonu?
- TO8: Máte ve vztahu nastavená nějaká „pravidla“ ohledně používání smartphonu? Např. SMS na dobré ráno / dobrou noc; čas, kdy si můžete volat atp.
- TO9: Vystaly mezi vámi někdy neshody kvůli používání smartphonu? Např. že jste vy nebo partner používali svůj smartphone, kdy jste neměli atp.
- TO10: Jak se cítíte, když jste se svým partnerem a on(a) se věnuje něčemu na svém smartphonu?
- TO11: V jakých situacích vám nevádí, že ten druhý používá svůj smartphone, a kdy vám to naopak vadí?
- TO12: Tráví podle vás váš partner na svém smartphonu příliš mnoho času nebo ne?
- TO13: Kolik času myslíte, že zhruba strávíte používáním smartphonu v době, kdy jste se svým partnerem?
- TO14: Jak máte ve vztahu nastavený přístup ke smartphonu toho druhého? Např. sdílená hesla apod.
- TO15: Kontroloval(a) jste někdy partnerův smartphone bez jeho/jejího vědomí? Pokud ano, co vás k tomu vedlo?
- TO16: Co si myslíte o aplikacích pro sdílení polohy?
- TO17: Využíváte aplikaci pro sdílení polohy?

SVO3: Jakou roli hrají smartphony při rozchodu?

- TO18: Ukončil(a) jste někdy vztah prostřednictvím smartphonu? (SMS, hovor, instant messages atp.)
- TO19: Proč jste zvolil(a) tento způsob ukončení vztahu?
- TO20: Ukončil někdo vztah s vámi prostřednictvím smartphonu?
- TO21: Co si myslíte o ukončení vztahu prostřednictvím smartphonu?
- TO22: Je podle vás tento způsob ukončení vztahu snazší než osobní rozchod?
- TO23: Myslíte si, že díky moderním technologiím, jako je smartphone, dochází k rozchodům častěji?
- TO24: Byl smartphone někdy důvodem, proč jste vztah ukončil(a)? (nadměrné používání apod.)
- TO25: Byl smartphone někdy důvodem, proč partner ukončil vztah s vámi?

Při tvorbě doplňujícího dotazníkového šetření se následně vycházelo z výše uvedeného schématu možný otázek. V úvodu šetření byli respondenti požádáni o názor na problematiku smartphonů a jejich vliv na partnerské vztahy a informováni o tom, že dotazník je anonymní a data z něj získaná budou použita pouze pro účely této diplomové práce.

Úvodní otázky byly zaměřeny na to, kolik času tráví lidé používáním svého smartphonu a jaký vliv podle nich mají smartphony na běžnou mezilidskou komunikaci (v psané i v mluvené formě). Poté již následovala první ze tří hlavních částí celého dotazníku zaměřující se na seznamování lidí s potenciálním partnerem. Dále navazovaly otázky týkající se vztahu samotného, což byla druhá část dotazníku, a hlavní část dotazníku zakončovala sekce otázek vztahujících se k ukončování vztahů. Na závěr dotazníku byly zařazeny tzv. identifikační otázky, tedy otázky sociodemografického charakteru týkající se pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a vztahového statusu. Po dokončení dotazníku se respondentům zobrazilo poděkování za věnovaný čas a pomoc s vypracováním diplomové práce.

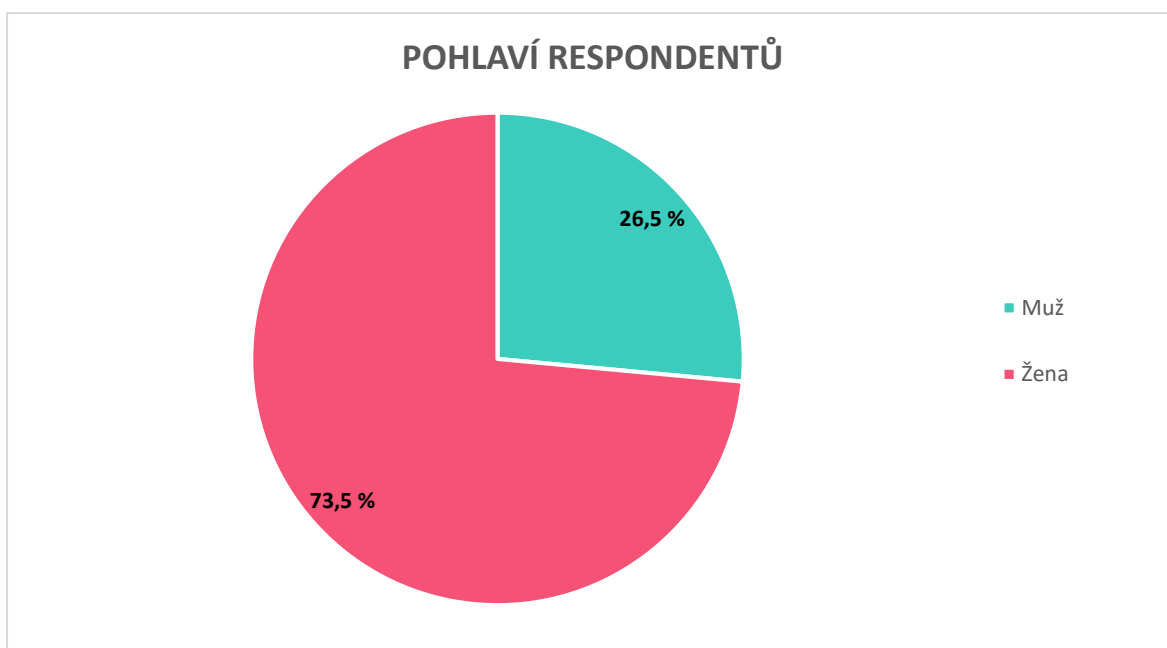
2.3 Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek u provedených hloubkových rozhovorů se skládal celkem z 11 participantů, přičemž 9 z nich byly ženy a 2 účastníci byli muži. Výběr participantů byl proveden na základě jejich dobrovolnosti a dostupnosti. Největší počet dobrovolníků byl získán mezi rodinou, přáteli a kolegy na základě osobního oslovení, zbylí účastníci se zapojili na základě zveřejnění prosby o participaci na výzkumném projektu na sociální síti Facebook.

Rozhovory probíhaly na neutrálních místech, jako byly kavárny nebo zasedací místnosti. Důvodem volby těchto míst bylo, aby byla navozena příjemná atmosféra a účastníci se cítili při výzkumu komfortně a uvolněně. Výsledkem takového přístupu byl delší rozhovor, který přinesl mnoho důležitých informací. Před samotným rozhovorem byli účastníci požádáni o podepsání *Informovaného souhlasu s využitím výzkumného rozhovoru* (Příloha 1), kde byly uvedené informace, o jaký výzkumný projekt se jedná a co je jeho cílem. Dále zde bylo uvedeno, že účast na rozhovoru je dobrovolná a spočívá v nahrávání rozhovoru. Následovalo ujištění o anonymitě, možnosti neodpovědět na položené otázky či možnosti kdykoli interview ukončit. Poté byl každý dobrovolník požádán o vyplnění

krátkého sociodemografického dotazníku (Příloha 2). Na úvod rozhovoru byl dobrovolníkům představen výzkum a jeho cíle a následně byli informováni o zachování anonymity a požádáni o udělení slovního souhlasu s účastí na rozhovoru a s jeho nahráváním. Poté započal samotný výzkumný rozhovor. Délka provedených rozhovorů se pohybovala v rozmezí zhruba od třiceti do padesáti minut.

Výzkumný vzorek doplňujícího dotazníkového šetření se skládal celkem ze 102 respondentů, z toho bylo 75 žen a 27 mužů. Výběr respondentů byl stejně jako u výzkumných rozhovorů uskutečněn na základě dobrovolnosti a dostupnosti. Respondenti byli osloveni prostřednictvím sociální sítě Facebook. Výběr tohoto komunikačního kanálu měl vliv hlavně na rozložení respondentů napříč věkovými kategoriemi, s tímto faktem se však při šíření dotazníku prostřednictvím internetu počítalo. Internet, respektive Facebook, byl pro sdílení dotazníku zvolen právě pro možnost rychlého a snadného rozšíření, které umožní získat pro výzkumný projekt co největší počet respondentů a zajistit tak pestrost názorů na zkoumanou problematiku.

Graf 1: Pohlaví respondentů

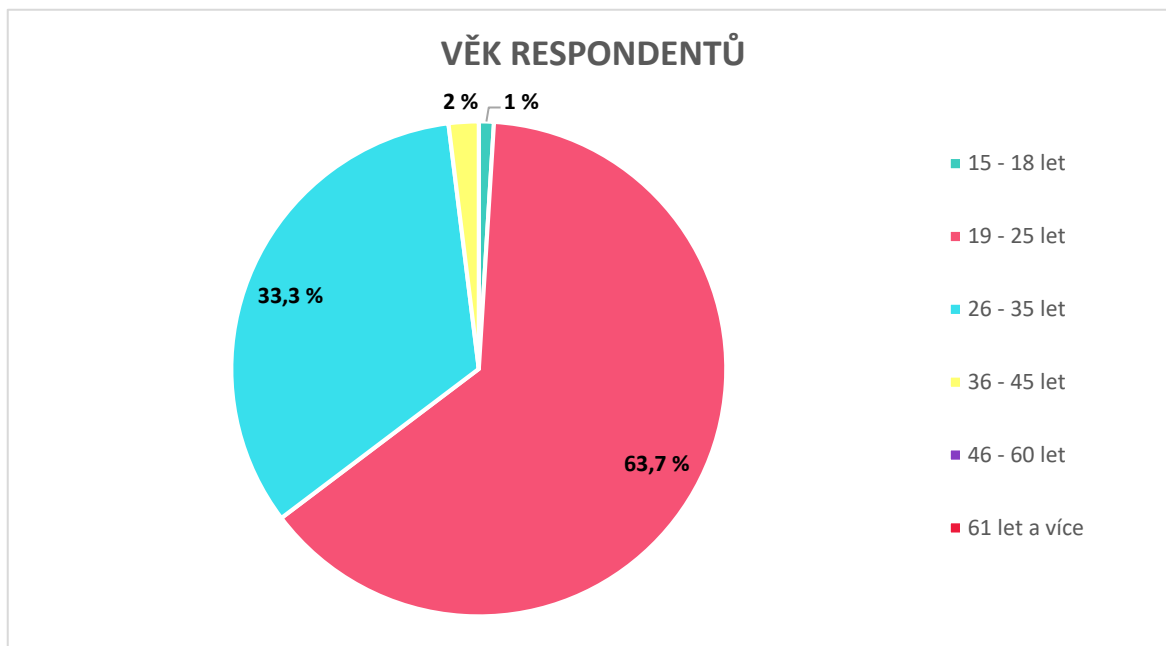
Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska genderového i věkového rozložení nelze výzkum považovat za reprezentativní typ výzkumu. Cílem výzkumu však bylo získat na zkoumanou problematiku vlivu smartphonů na partnerské vztahy názory části populace.

2.3.1 Věk účastníků/respondentů

Věkové rozložení účastníků rozhovorů bylo ovlivněno především tím, že se nejčastěji jednalo o dobrovolníky z mého okolí, ve kterém se vyskytují spíše lidé nižších věkových kategorií. Z toho důvodu větší polovinu participantů tvořili mladí lidé ve věku 18 – 25 let (6 účastníků výzkumných rozhovorů). Druhou nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou byli lidé ve věku 26 – 35 let, kteří tvořili zhruba třetinu výzkumného vzorku (4 účastníci výzkumných rozhovorů). Poslední zastoupenou věkovou kategorií byla skupina 36 – 45 let, která měla mezi účastníky rozhovorů jediného zástupce. Vyšší věkové kategorie v rámci výzkumného vzorku zastoupeny nebyly. Důvodem absence lidí vyššího věku je především skutečnost, že v mém okolí, kde byli dobrovolníci získáváni nejčastěji, se vyskytuje pouze málo jedinců spadajících do věkových kategorií 46 – 60 let a 61 let a více, kteří by zároveň splňovali podmínku, že vlastní smartphone. Tyto věkové skupiny nebyly doplněny ani v případě oslovení dobrovolníků prostřednictvím internetu a sociální sítě Facebook, jelikož zde se mnohem více vyskytují mladší lidé. Proto je i v tomto případě malá šance získat pomocí tohoto komunikačního kanálu starší participanty, kteří by se do výzkumu mohli zapojit.

Stejně jako tomu bylo u výzkumných rozhovorů, tak i v rámci dotazníkového šetření bylo největší zastoupení mladší generace. Největší vliv na to měl zvolený komunikační kanál a také to, že se jedná o moji věkovou kategorii, tudíž je v mém okolí nejvíce zastoupena. Pro účely dotazníku bylo rozvržení věkových kategorií lehce upraveno, a to z toho důvodu, že při sdílení výzkumu prostřednictvím sociální sítě Facebook se respondenty mohli stát také lidé mladší 18 let. Nejčastěji zastoupenou věkovou kategorií byla opět skupina lidí ve věku 19 – 25 let, kteří tvořili přes 60 % respondentů. Asi třetinu respondentů tvořili lidé ve věku 26 – 35 let, což odpovídá i výzkumnému vzorku u hloubkových rozhovorů. Nejméně zastoupené skupiny byly 36 – 45 let (2 % výzkumného vzorku) a 15 – 18 let (1 % výzkumného vzorku). Věkové kategorie 46 – 60 let a 61 let a více zůstaly opět bez zastoupení.

Graf 2: Věk respondentů

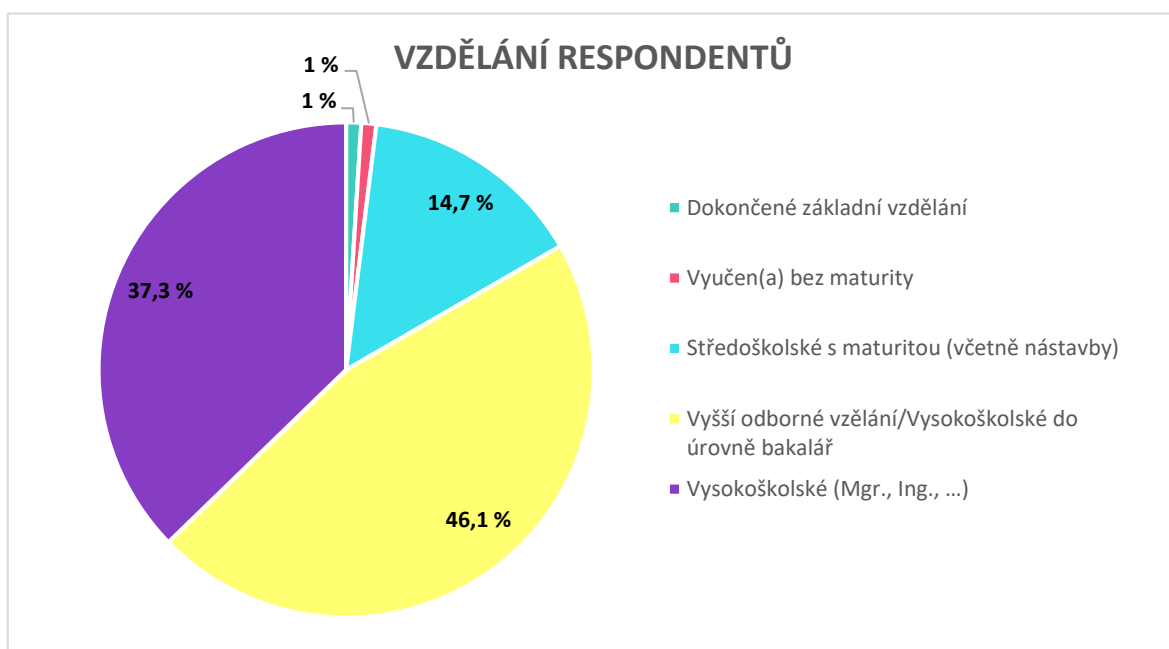
Zdroj: vlastní zpracování

2.3.2 Vzdělání účastníků/respondentů

Zaměříme-li se na rozložení účastníků rozhovorů podle nejvyššího dosaženého vzdělání, nejčastěji byli zastoupeni lidé s nejvyšším možným dosaženým vzděláním, tedy lidé s vysokoškolským titulem. Tato skupina byla zastoupena 5 participanty, kteří se výzkumného rozhovoru zúčastnili. Dále následovala kategorie zahrnující 4 účastníky, kteří získali vyšší odborné vzdělání nebo absolvovali první stupeň vysokoškolského vzdělání a mají bakalářský titul. Nejvíce zastoupené vzdělanostní skupiny odpovídají nejčastějším věkovým kategoriím 18 – 25 let a 26 – 35 let. Skupinu se středoškolským vzděláním s maturitou (včetně nástavby) a vyučením bez maturity zastupoval vždy jeden dobrovolník. Výzkumných rozhovorů se nezúčastnil nikdo, kdo by měl dokončené pouze základní vzdělání. Rozložení účastníků rozhovorů odpovídá vzdělanostnímu složení lidí z mého okolí a získání dalších dobrovolníků na základě zveřejněné prosby na stránce Fakulty sociálních věd na sociální síti Facebook.

U dotazníkového šetření došlo k mírné změně v rozložení respondentů podle dosaženého vzdělání. Nejčastěji zastoupené skupiny se na prvních dvou místech vyměnily. Nejfrekventovanější kategorii tvořili lidé s vyšším odborným vzděláním nebo s bakalářským titulem (46 %). Poté následovali lidé s vysokoškolským titulem, kteří zde byli zastoupeni zhruba 37 %. Výrazněji zastoupenou skupinou pak byli lidé se středoškolským vzděláním s maturitou. Tato skupina tvořila necelých 15 % všech

respondentů. Po jednom respondentovi získali své zastoupení také kategorie „dokončené základní vzdělání“ a „vyučen(a) bez maturity“.

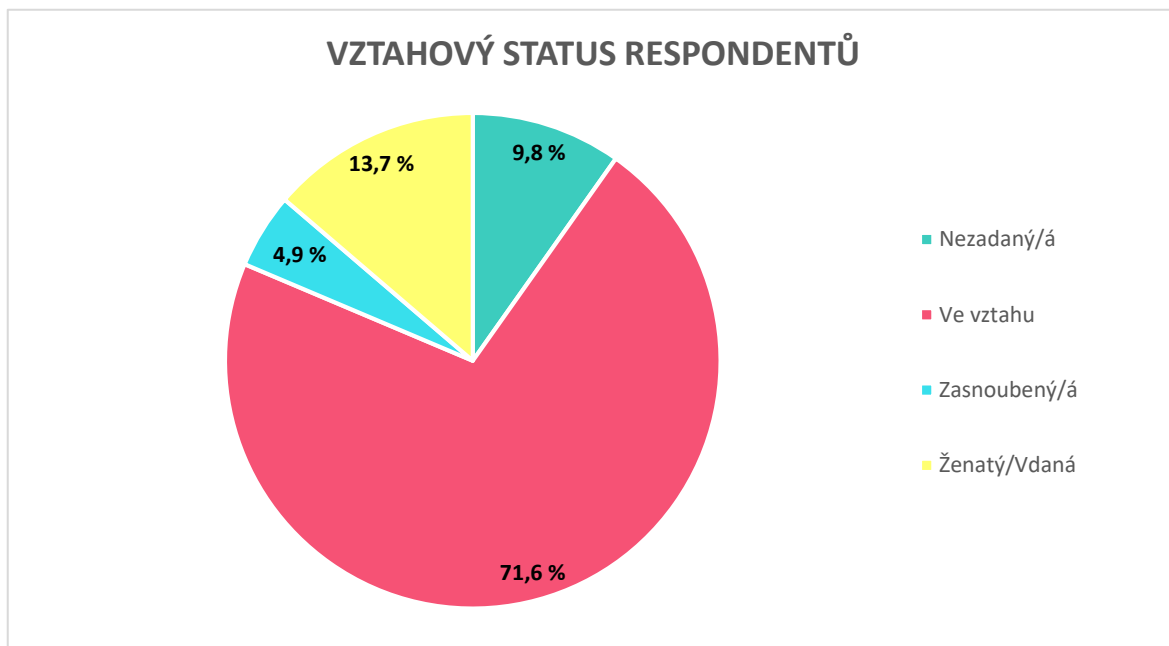
Graf 3: Vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

2.3.3 Vztahový status účastníků/respondentů

Posledním sledovaným aspektem, který slouží k charakterizaci dobrovolníků zapojených do výzkumného projektu, je jejich vztahový status. Tedy to, zda jsou nezadaní nebo v nějakém typu vztahu (partneři, snoubenci nebo manželé). Rozhovorů se zúčastnili převážně lidé, kteří byli v průběhu dotazování aktuálně ve vztahu. Konkrétně se jedná o 7 účastníků výzkumných rozhovorů. Hlavní charakteristikou těchto lidí je, že jsou ve vztahu ve smyslu přítel/přítelkyně, ale nejsou zasnoubení ani ještě nevstoupili do manželství. Kategorii „ve vztahu“ doplňuje jeden účastník, který se nachází ve stavu manželském. Tři participanti pak zastupovali nezadané neboli singles.

Lidé ve vztahu tvořili většinu také mezi respondenty dotazníkového šetření. Celkově jich v některém typu vztahu bylo 90 % z nich, přičemž skoro 72 % byli lidé se statutem přítel/přítelkyně, ale nebyli zasnoubení nebo sezdaní. Zasnoubených bylo bezmála 5 % respondentů a necelých 14 % bylo sezdaných. Pouze necelých 10 % respondentů nemá žádný vztah, jsou nezadaní.

Graf 4: Vztahový status respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

2.4 Proces analýzy výzkumných rozhovorů

První fází celého výzkumného projektu bylo provedení hloubkových rozhovorů s dobrovolníky, kteří se do výzkumu rozhodli zapojit. Poté, co byly rozhovory sesbírány a zaznamenány v podobě zvukového záznamu pro další zpracování, byly všechny rozhovory přepsány do jednotlivých textových dokumentů (přepisy zaznamenaných rozhovorů jsou přiloženy na CD) a následně nahrány do nově vytvořeného projektu v programu ATLAS.ti. Jedná se o výzkumný software, který slouží k analýze kvalitativních dat. Program ATLAS.ti výzkumníkovi velmi usnadňuje a urychluje celý proces následné analýzy získaných kvalitativních dat.

Program ATLAS.ti byl využit převážně pro první fázi analýzy, tedy pro otevřené kódování. „*Otevřené kódování je technika, která byla vyvinuta v rámci analytického aparátu zakotvené teorie... Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem.*“¹² V rámci otevřeného kódování byl každý jednotlivý rozhovor – celistvý text – rozložen na jednotky. „*Jednotkou může být slovo, sekvence slov, věta, odstavec.*“¹³ Jednotky byly voleny tak, aby byly významově komplexní, čemuž odpovídá to, že v rámci jednoho textu se vyskytují jednotky různého rozsahu, které se mohou v některých případech také překrývat. Těmto jednotkám

¹² Švaříček, R., Šedřová K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 211. ISBN 978-807367-313-0.

¹³ Tamtéž

byl následně přiřazen odpovídající název – kód. Kódem se rozumí jednoslovné označení nebo fráze, která určitým způsobem charakterizuje vybranou jednotku a odlišuje ji od jednotek ostatních.¹⁴ V rámci provedených a analyzovaných rozhovorů bylo vytvořeno a zaznamenáno celkem 209 originálních kódů. Tento konečný seznam vznikl na základě dvou provedených procesů otevřeného kódování. Po prvním provedeném otevřeném kódování seznam obsahoval 352 kódů. Tyto kódy však byly v rámci druhého provedeného kódování sloučeny a zredukovány na konečný počet 209. Otevřené kódování bylo provedeno podruhé právě z toho důvodu, aby byly sloučeny kódy, které spolu souvisely a pouze jinou formulací označovaly stejnou či podobnou významovou jednotku. Také bylo zapotřebí zredukovat kódy, které se v provedených výzkumných rozhovorech objevily pouze jedenkrát. Tyto kódy pak byly v rámci druhého kola otevřeného kódování začleněny pod jiný odpovídající kód, případně byl z několika takovýchto kódů vytvořen kód nový, který tyto zřídka se vyskytující kódy sloučil pod sebe. Poté, co byl proces kódování hotový, bylo potřeba zaznamenat výskyt jednotlivých kódů a získat tak přehled o četnosti jejich výskytu a z toho vyplývající důležitosti každého kódu. Zároveň s kódováním byly u některých kódů zaznamenávány komentáře a myšlenky, jež následně napomohly s vytvářením jednotlivých kategorií.

Vytvoření kategorií bylo druhým krokem v rámci otevřeného kódování. Tvorba kategorií spočívá v seskupování kódů podle určité podobnosti nebo jiné vnitřní souvislosti. Každá kategorie obsahuje kódy, které se zdají příslušet ke stejnému jevu.¹⁵ Tímto způsobem je utvářen hierarchický systém, v němž každý kód spadá právě pod jednu nadřazenou kategorii a každá kategorie zahrnuje více podřazených kódů. Při analýze vzniklo celkem 27 kategorií, ke kterým bylo přiřazeno výše zmiňovaných 209 originálních kódů. Vznikly následující kategorie:

- Co je osobní, je lepší
- Doba „velkého bratra“
- Důležitost rovnocenného partnerství
- Důležitost rozumného přístupu k technologiím
- Důvěra základním stavebním kamenem dobrého vztahu
- I vztah má svá „pravidla“

¹⁴ Lee, R., Fielding, N. *Tools for Qualitative Data Analysis*. In: Bardy, M., Bryman, A. *Handbook of Data Analysis*. London: Sage, 2004, s. 529-546. ISBN 0761966528.

¹⁵ Švaříček, R., Šedřová K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 221. ISBN 978-807367-313-0.

- Komunikace je základ
- Mnoho aspektů ovlivňuje rozchod, ne jen my sami
- Narůstající význam virtuálního světa v lidském životě
- Ne vždy vítězí technologie
- Prolnutí osobního a pracovního života kvůli technologiím
- Proměna jazyka jako přirozený vývoj
- Přesun základní komunikace do virtuálního prostředí
- Seznamka jako trh s lidmi
- Seznamování 2.0 – nový rozměr seznamování
- Smartphone – nejlepší přítel člověka
- Soukromí vysoce ceněnou komoditou
- Technologie pomocníkem
- Technologie zdrojem lidské nedůvěry
- Technologie zdrojem nových společenských norem
- Úbytek zájmu o osobní kontakt
- Umělé vytváření vztahů
- Upřednostnění sebe před férovým rozchodem
- Uspěchaný svět
- Vedlejší účinky technologického přínosu
- Virtuální svět – svět klamu a nebezpečí
- Vnitřní boj mezi správným chováním a narušením soukromí kvůli strašáku nevěry

Po otevřeném kódování bylo nutné zvolit analytickou techniku, která by byla vhodná pro prováděný kvalitativní výzkum. S ohledem na získaná data a vytvořené kódy a kategorie byla pro další postup zvolena technika „vyložení karet“. Základní princip této techniky spočívá v tom, že vzniklé kódy, respektive kategorie, jsou uspořádány do určitého obrazce, na jehož základě je následně sestaven text výzkumného výstupu.¹⁶ V rámci této techniky není vždy nutné do výsledného obrazce zapojit všechny vytvořené kategorie, nicméně pro účely tohoto výzkumného projektu nebyla žádná kategorie vyřazena, jelikož všechny nějakým způsobem souvisely s hlavní výzkumnou otázkou. Za účelem definování vztahů a souvislostí mezi jednotlivými kategoriemi byla vytvořena myšlenková mapa (Příloha 3). Poté, co byla myšlenková mapa hotová, bylo na základě schématu zvoleno pět kategorií,

¹⁶ Švaříček, R., Šedřová K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 226. ISBN 978-807367-313-0.

kteře představují hlavní koncepty výzkumu. Pod tyto hlavní koncepty byly následně zařazeny zbylé kategorie, které se tak staly subkategoriemi, vztahujícími se k jednotlivým hlavním konceptům. Vybrané hlavní koncepty a k nim náležící subkategorie jsou podrobněji rozebrány v následujících kapitolách, ve kterých jsou kombinovaně prezentovány výsledky kvalitativního výzkumu, tedy hloubkových rozhovorů, a výzkumu kvantitativního, tedy dotazníkového šetření.

3. Hlavní koncepty výzkumného projektu v kontextu tekuté modernity

Pro současnou dobu se užívá mnoho různých označení jako postmodernita, sur-modernita a další. Ulrich Beck například zavedl pojem „druhá moderna“, jímž popisoval „*fázi modernosti, poznamenanou jejím obratem k sobě samé, totiž éru modernizace modernosti*“¹⁷. Druhá moderna je charakteristická existencí tzv. „zombie kategorií“ a „zombie institucí“, které jsou v podstatě mrtvé zaživa – žijí dál, ale nefungují. Jako nejdůležitější příklady tohoto nového fenoménu Beck uvádí rodinu, třídu a sousedství.¹⁸

Tento výzkumný projekt byl proveden a vyhodnocen v kontextu „tekuté modernity“, což je pojem, který pro současnou podobu naší doby definoval vlivný polský sociolog Zygmunt Bauman. Právě tekutost je vlastnost, kterou Bauman charakterizuje povahu současné fáze dějin modernosti. Vystihuje to proměnlivost současné společnosti, která postrádá pevné společenské základy, je konzumní a globalizovaná. Vlivem tekutosti dochází k tomu, že se ruší zaběhlé postupy, ubývá vzorů, kódů a pravidel, kterým by se měl člověk přizpůsobit a které mu slouží jako stabilní orientační body, jež by ho měly v životě vést. V současnosti již nejsou vzory a konfigurace předem dány a rozhodně nejsou samozřejmostí. „*Existuje jich až moc, navzájem se srážejí, protiřečí si, jsou rozporné... Změnily svou povahu a podle toho byly překlasifikovány: staly se součástí inventáře individuálních úkolů. Spíše, než aby životní politice předcházely a formulovaly její budoucí směr, musí ji následovat.*“¹⁹ Výsledkem je individualizovaná a privatizovaná verze modernosti, která je zatížená břemenem odpovědnosti, přičemž tato odpovědnost v případě neúspěchu pak dopadá hlavně na hlavy jednotlivců.²⁰ Nástup „tekuté modernosti“ znamená pro společnost zásadní změnu, která má za následek „*odtrženost a nedosažitelnost systémové struktury společně s nestrukturovaným, tekutým stavem aktuálního dějiště životní politiky*“²¹. Klíčovým atributem modernosti je pak měnící se vztah mezi časem a prostorem. V současném světě lze většinu jevů i věcí charakterizovat jako dočasné, nic není stálé a trvalé a rozhodně nemá vydržet věčně. To je rozdíl od předchozích dob, kdy sice taktéž docházelo k proměnám, a jak Bauman uvádí, někteří by mohli namítat, že sklony k tekutosti měla

¹⁷ Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 17. ISBN 80-204-0966-1.

¹⁸ Journal of Consumer Culture. *Interview with Ulrich Beck*. Journal of Consumer Culture [online]. Vol. 1 (2), 2001, s. 261-277. [cit. 2018-03-08]. ISSN 1741-2900. DOI: 10.1177/146954050100100209.

¹⁹ Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 19. ISBN 80-204-0966-1.

²⁰ Tamtéž

²¹ Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 20. ISBN 80-204-0966-1.

modernost od svých počátků zhruba před půl druhým stoletím. Ale ačkoliv tehdy taktéž docházelo k „tavení pevných těles“, cílem bylo zbavit se starých a nefungujících systémů a řádů a nahradit tato pevná tělesa novými a dokonalejšími, která by vydržela věčně.²² Navíc současného stavu nebylo dosaženo nařízením, útlakem či zotročením, jak tomu bylo u většiny dystopických scénářů, ale právě naopak „díky radikálnímu rozpuštění všech okovů“²³. Nastala éra nadvlády instrumentální racionality a určující roli ve společnosti získala ekonomika.²⁴

S vlastností tekutosti Zygmunt Bauman pracuje také v souvislosti s jinými společenskými tématy, jako jsou kupříkladu vztahy. Právě touto problematikou se zabýval ve svém díle *Tekutá láska*, jejíž myšlenka je klíčová pro zasazení výsledků výzkumného projektu do kontextu současné modernity. S proměnou naší společnosti, kde lidé pozbývají pevných společenských základů, se mění také podoba lidských vztahů a interakcí. V dnešní době jsou lidé silně ovlivněni tekutostí moderní doby a tento atribut se přenáší také na jejich partnerské vztahy. Dnešní člověk je člověkem bez pout a závazků, bez pevných a trvalých vazeb, což ho neustále nutí k opakovanému sebedefinování a sebeprosazení. Nejistota z nepevných základů se odráží na kvalitě vztahů, které lidé v moderní době navazují.

3.1 Narůstající význam virtuálního světa v lidském životě

Jedním ze zásadních zjištění celého výzkumu je fakt, že s příchodem technologií, jako jsou smartphony, internet apod., a jejich postupným zakořeňováním v každodenním životě člověka, čím dál více narůstá význam virtuálního světa v lidském životě. Právě tento narůstající význam virtuálního světa zásadním způsobem ovlivňuje všechny části partnerského vztahu od seznámení po rozchod. Podoba vztahů a způsob, jakým k nim lidé přistupují, se neustále proměňuje s vývojem společnosti, stejně tak jako s rozvojem moderních technologií, které se stávají nedílnou součástí našeho každodenního života. Významným milníkem v proměně vztahů byl příchod internetu a následný rozvoj chytrých mobilních telefonů tzv. smartphonů. Propojenost lidského života s používanými technologiemi je v současnosti natolik zásadní, že se touto problematikou zabývá mnoho odborníků z různých oborů. Jedním z nich je profesor psychologie Larry Rosen, který definoval pojem *iDisorder*, který bude konkrétněji rozebrán dále.

²² Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 13-15. ISBN 80-204-0966-1.

²³ Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 15. ISBN 80-204-0966-1.

²⁴ Bauman, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, s. 13-14. ISBN 80-204-0966-1.

Velmi důležitou roli v procesu získávání takto důležitého postavení virtuálního světa v lidském životě sehrál nástup sociálních sítí, a to především sociální síť Facebook. Sociální síť zaujaly v životě lidí významné postavení a zásadním způsobem proměnily jejich životy. To, jakou důležitost lidé Facebooku a jiným sociálním sítím připisují, můžeme vidět hned na několika příkladech. Jedním z důkazů je to, že co je zveřejněno například na Facebooku, je považováno za oficiální. Zveřejní-li člověk, že je s někým ve vztahu, je od té chvíle jejich vztah považován za oficiální. Jedná se v podstatě o společenské potvrzení oficiálnosti dané informace. Dalším příkladem může být to, že pro lidi je důležité, co má jejich partner na sociálních sítích, a ještě důležitější pro ně je, koho má daná osoba v seznamu svých přátel. Pokud má jeden z páru ve svých přátelích na Facebooku kupříkladu některého ze svých bývalých partnerů nebo někoho jiného, na koho ten druhý žálí, může to ve vztahu zapříčinit problémy. Důležitost sociálních sítí dokládá také potřeba lidí být propojeni s okolím, protože, kdo není na Facebooku, jako by nebyl.²⁵ To je důvodem, proč někteří účastníci výzkumu uvedli, že byť nemají sociální síť moc v oblibě, stále zůstávají jejich aktivními uživateli. Mimo to slouží sociální síť také jako „zabiják času“. Když člověk nemá co dělat, někam cestuje nebo někde čeká, vezme do ruky telefon a prohlíží si sociální síť, případně další internetový obsah. Není to však z toho důvodů, že by se jednalo přímo o formu zábavy, která člověka nějakým způsobem uspokojuje, ale jde spíše o zvyk a rutinu.

Někteří lidé dokonce považují Facebook za začátek většího společenského problému. Důvodem je, že s Facebookem jako první masově rozšířenou sociální sítí, začíná narůstat závislost lidí na neustálém kontrolování smartphonů a procházení sociálních sítí, což má pak dopady na jejich partnerské vztahy i osobní život obecně. S tím souvisí právě teorie Larryho Rosena *iDisorder*, jejíž hlavní myšlenka spočívá v tom, že si lidé vytvořili velmi úzce propojené vztahy se svými zařízeními a jejich nadměrné užívání, které je v moderní společnosti velkým problémem, může velmi negativně ovlivnit lidskou psychiku. Uživatelská přívětivost moderních technologií v podstatě nutí člověka k jejich neustálému používání, čímž se však posiluje posedlost a závislost lidí na těchto technologiích, a stejně tak se zvyšuje stres, který díky moderním technologiím narůstá.²⁶ Jak Rosen uvádí,

²⁵ Podle výzkumu, který byl zrealizován na jaře roku 2018 společností Ami Digital ve spolupráci s agenturou STEM/MARK, je Facebook společně s YouTube v České republice nejznámější a nejnavštěvovanější sociální sítí. Denně chodí na sociální síť 80 % uživatelů českého internetu.

²⁶ Rosen, L. *iDisorder: Understanding Our Obsession with Technology and Overcoming Its Hold on Us*. New York: Palgrave Macmillan, 2013, s. 4. ISBN 978-1-137-27831-9.

bezdrátová mobilní zařízení se pro mnoho lidí stala objektem jejich posedlosti. V současnosti je již oficiálně uznávána závislost na mobilních telefonech, respektive smartphonech. Jedná se o tzv. nomofobii. Nomofobie je definována jako strach z toho, že člověk nemá mobilní telefon nebo ho z nějakého jiného důvodu nemůže používat (např. absence mobilního signálu atp.).²⁷ Závislost na smartphonech úzce souvisí s phubbingovým chováním, které bude podrobněji rozebráno v kapitole 3.1.2.1. Tato závislost je vyvolávána například obavami z toho, že člověk něco, z jeho pohledu důležitého, zmešká, jakmile nebude připojený a nebude své zařízení neustále kontrolovat.²⁸ Výzkum *The Virtual World's Current Addiction: Phubbing* zjistil, že hlavními důvody mezi mladými lidmi, proč cítí potřebu používat své smartphony, jsou:

- a) komunikace,
- b) sociální média,
- c) emocionální potřeby,
- d) vztahy.

Tyto potřeby pak následně vedou k tomu, že dochází k phubbingovému chování. Důvody pro toto chování jsou pak především sociální média a potíže s komunikací v reálném životě, se skutečnými lidmi tváří v tvář.²⁹ To může souviset právě se ztrátou dovedností, které člověk potřebuje při fyzickém kontaktu s jinými lidmi, jak to zmiňuje Zygmunt Bauman (viz str. 49).

Psychologická závislost na technologiích může mít velmi negativní důsledky na běžný život. Výzkumy jako *Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder* doktorky Young z roku 1998 dokazují, že důsledky závislosti na technologiích jsou podobné jako důsledky závislosti na drogách či alkoholu. Může dojít například k finančním problémům, ke vztahovým problémům, jež mohou přerůst až v rozpad vztahů.³⁰ Ty v důsledku tekuté modernity nemusí být dostatečně pevné, jak by v takových závažných situacích bylo zapotřebí. Což je jen další důsledek toho, že technologie, které

²⁷ Cambridge Dictionary: *Nomophobia* [online]. Cambridge: Cambridge University Press: © 2019 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/nomophobia>.

²⁸ Chotpitayasunondh, V., Douglas, K. M. *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 63, 2016, s. 15. [cit. 2018-05-13]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.018.

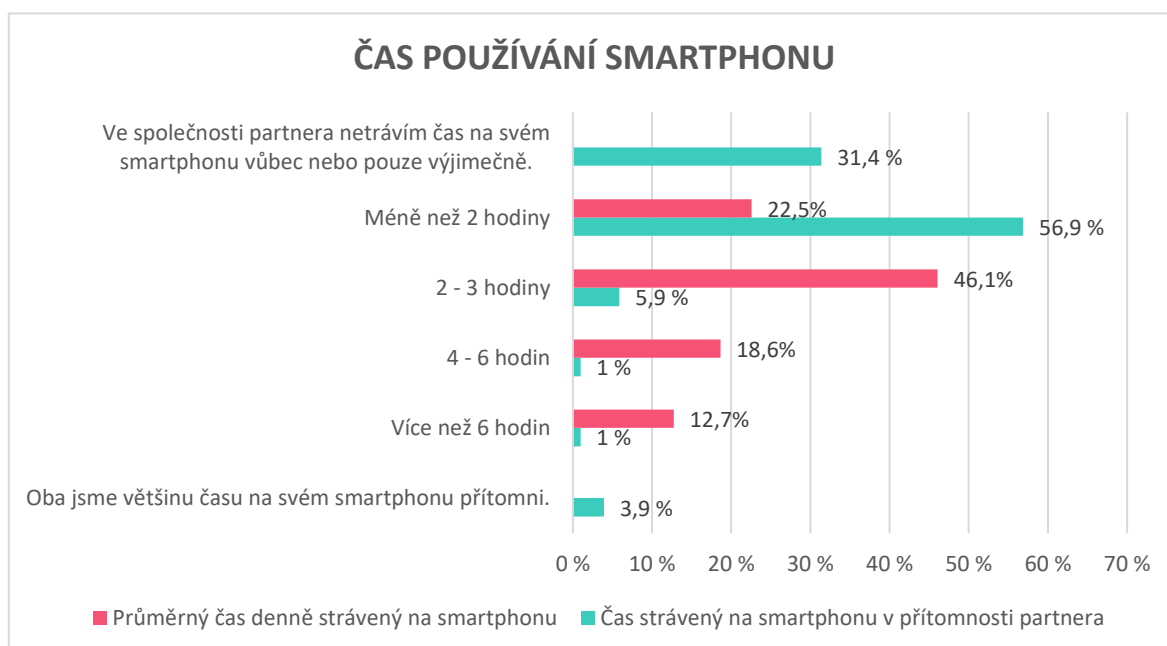
²⁹ Karadağ, E., Tosuntaş, S. B., Erzen, E., Duru, P., Bostan, N., Mızrak Şahin, B., Çulha, İ., Babadağ, B. *The Virtual World's Current Addiction: Phubbing*. Addicta: The Turkish Journal on Addictions [online]. Vol. 3 (2), 2016, s. 257-258 [cit. 2018-05-13]. ISSN 2149-1305. DOI: 10.15805/addicta.2016.3.0013.

³⁰ Young, K. S. *Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder*. CyberPsychology and Behavior [online]. Vol. 1 (3), 1998, s. 237 – 244. [cit. 2018-05-13]. ISSN: 1557-8364. DOI: 10.1089/cpb.1998.1.237

lidem měly původně sloužit k lepšímu spojení a větší blízkosti, mají na svědomí přesný opak, tedy odcizení, degradaci kvalitní interpersonální komunikace atp.

Narůstající význam smartphonů, virtuálního světa a sociálních sítí se odráží také na čase, který lidé na svých chytrých telefonech tráví. V rámci provedeného dotazníkového šetření bylo zjištěno, že přes 46 % respondentů tráví používáním mobilního telefonu 2 – 3 hodiny denně. Zhruba 30 % respondentů používá svůj smartphone více než 4 hodiny, z toho 18,6 % respondentů 4 – 6 hodin denně a 12,7 % respondentů dokonce více než 6 hodin. Méně než dvě hodiny denně pak svůj telefon využívá 22,5 % z nich.

Přestože je přítomnost a nadměrné používání smartphonů v současné společnosti poměrně velkým problémem, z dalších výsledků vyplývá, že většina respondentů čas trávený používáním smartphonu omezuje v přítomnosti svého partnera. 81,3 % respondentů uvedlo, že jsou-li se svým partnerem, tráví na svém chytrém zařízení méně než dvě hodiny, a přes 31 % z nich dokonce svůj telefon nepoužívá vůbec nebo jen ve výjimečných případech. Pouze velmi malá část respondentů tráví i během společných chvil poměrně hodně času na mobilním telefonu. 5,9 % z nich je na smartphonu přítomno 2 – 3 hodiny a po 1 % mají kategorie „4 – 6 hodin“ a „Více než 6 hodin“. Necelá 4 % respondentů pak uvedla, že jsou s partnerem většinu času na svých smartphonech přítomni.

Graf 5: Čas používání smartphonu

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.1 Úbytek zájmu o osobní kontakt

Jedním z důsledků narůstajícího významu virtuálního světa v lidském životě je úbytek zájmu o osobní kontakt. Kvůli smartphonům a sociálním sítím, které zaujímají v lidských životech čím dál významnější místo a nárokují si čím dál více času, dochází k tomu, že lidé mají menší zájem o navazování či udržování osobních kontaktů. Raději s ostatními lidmi komunikují na sociálních sítích, než aby se s nimi sešli osobně. To se projevuje značným úbytkem osobních interakcí, což účastníci výzkumu velmi často ve svých odpovědích zdůrazňovali. Mnoho lidí je s okolním světem více ve spojení právě tou virtuální cestou a méně chodí ven např. sportovat, za kulturou atp. V dnešní společnosti lidé spíše než vztahy, hledají spojení, o navázání vztahu hovoří jako o navázání kontaktu a partnery nahradily podle Baumana tzv. sítě. „*Na rozdíl od "vztahů", "spřízněnosti", "partnerství" a podobných konceptů, pro něž je klíčové jejich vzájemné navázání za současného vyloučení či tichého přecházení jeho opaku, tedy rozvázání, představuje "sít" určitou matici pro simultánní spojování a rozpojování.*“³¹ Tyto sítě nám pomáhá udržovat, rozvíjet a zpřetrhávat neustálá přítomnost mobilního telefonu, bez kterého již lidé nikam nechodí. Zásobují lidi spojeními, které v tekuté moderní době znamenají pevnou půdu pod nohama. Každý z těchto kontaktů může být krátkodobý, ale jejich množství je nevyčerpatelné. Do všech vztahů vstupuje navíc třetí účastník, který je neustále přítomen, jedná se o „virtuální blízkost“, která je nepřetržitě dostupná právě díky elektronické síti. Příchodem virtuální blízkosti lidé navazují častější, povrchnější, intenzivnější a kratší kontakty, což způsobuje, že spojení jsou až moc povrchní na to, aby se proměnila v pevná a trvalá pouta. K navázání virtuálního spojení lidé potřebují vyvinout mnohem méně úsilí a ztratí tím méně času, což samozřejmě platí i o přerušení tohoto virtuálního spojení, kdy v podstatě stačí zmáčknout jediné tlačítko. Právě tyto důvody mohou lidé shledávat jako pozitivní aspekty virtuálního spojení a virtuálních sítí, které v jejich spojeních nezanechávají trvalé následky.³² Problém, který nastává s tak markantním nástupem virtuální blízkosti, je ústup blízkosti nevirtuální, tedy fyzické. Na druhou stranu osobního kontaktu ubývá i v případě, kdy jsou lidé reálně spolu. Například jeden z účastníků výzkumu uvedl, že někteří přátelé, kteří s ním jdou ven, si pak více všímají svého

³¹ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 13. ISBN 978-80-200-2270-7.

³² Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 68-69. ISBN 978-80-200-2270-7.

mobilního telefonu a píše si s někým jiným, než aby věnovali pozornost jemu.³³ Někdy tomu tak může být i v partnerském vztahu, kdy se smartphone stává třetím partnerem ve vztahu, kdy partneři např. tráví společný čas tím, že jsou každý na svém smartphonu, kde si prohlíží nějaký obsah a navzájem si ho pak ukazují, místo toho, aby se věnovali společné činnosti a sobě navzájem. Že tomu tak opravdu může v současných partnerských vztazích být, potvrdil jeden z účastníků rozhovorů, když uvedl, že „*telefon dokážeme použít, i když sedíme vedle sebe, protože každý si listuje na svých oblíbených stránkách a posíláme si odkazy na vtipné věci*“³⁴. Takové chování odpovídá myšlence Kennetha Gergena, který formuloval obavu, že až příliš často lidé žijí v tzv. plovoucím světě, ve kterém se primárně věnují nepřítomným lidem, místo toho, aby se věnovali lidem, se kterými fyzicky jsou. V dnešní době může být člověk díky technologiím, jako je smartphone, fyzicky přítomný v jednom prostoru a psychicky a emocionálně ve zcela jiném. Ukázkovým příkladem takové situace jsou partneři u večeře, kdy jeden z nich je ponořen do konverzace na mobilním telefonu, místo toho, aby se věnoval tomu druhému.³⁵ Takovéto způsoby chování mohou pak být ve společnosti považovány za vzrůstající nezáměr o druhé, alespoň tak to vidí někteří z participantů výzkumných rozhovorů.

Dalším důsledkem existence smartphonů a sociálních sítí je také zúžení obsahu zájmu v osobních interakcích, jelikož je ve společnosti určitý předpoklad získaných informací ze sociálních sítí. Lidé předpokládají, že informace nebo fotografie, které sdíleli na svých profilech jejich okolí zaregistrovalo, proto nepovažují za nutné o nich dále mluvit nebo se ostatních naopak na tyto informace ptát při osobním setkání. To pak může vést k tomu, že komunikace nejde do hloubky a zůstává pouze v povrchní rovině. Například, když někdo sdílí fotografie z dovolené, předpokládá, že je přátelé viděli a udělali si představu, jak se na dovolené měl, a proto se už při osobním kontaktu dále nezajímají o více podrobností.³⁶

³³ Rozhovor č. 11. Praha 16. října 2018.

³⁴ Rozhovor č. 6. Praha 25. září 2018.

³⁵ Gergen, K. J. *The Challenge of Absent Presence*. In: Katz, J. E., Aakhus, M. A. *Perpetual Contact: Mobile Communication, Private Talk, Public Performance*. Vyd. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 227 – 241. ISBN 9780521002660.

³⁶ Rozhovor č. 7. Praha 8. října 2018.

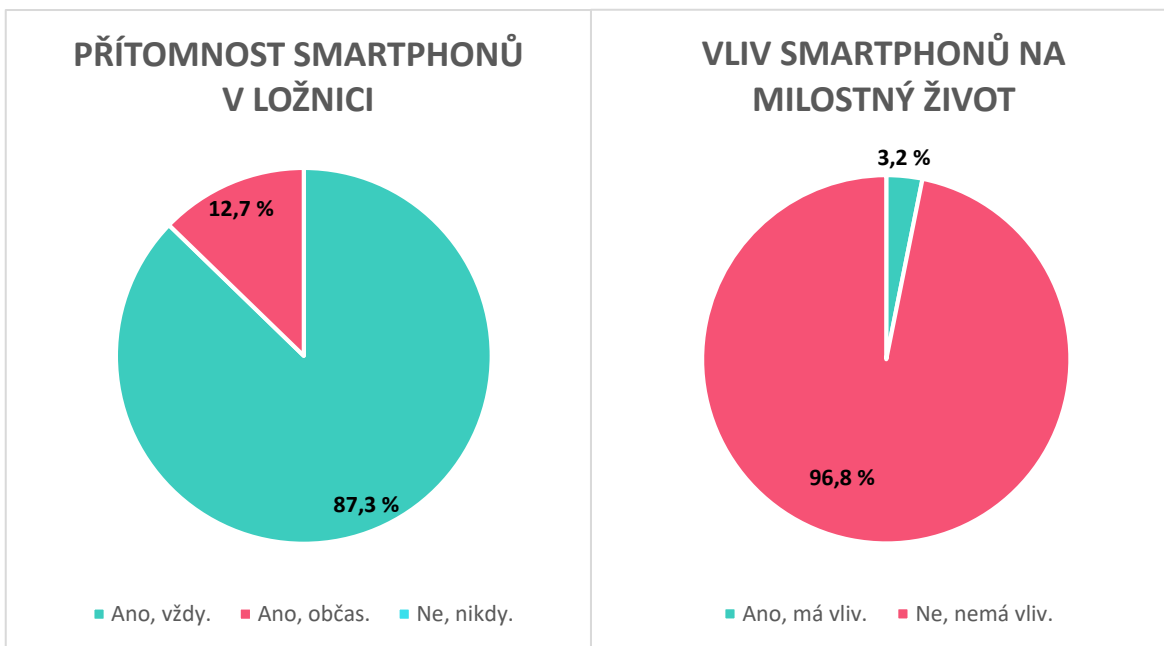
3.1.2 Smartphone – nejlepší přítel člověka

Pro náš rozvíjející se virtuální „život“ je smartphone ideálním pomocníkem a s nadsázkou se z něj stává nový nejlepší přítel člověka. Lidé, jak také účastníci výzkumných rozhovorů potvrdili, mají své smartphony neustále při sobě. Obzvláště zakořeněné jsou pak podle jejich názoru mezi mladšími generacemi, které již od malička vyrůstají v prostředí, kde jsou smartphony běžnou součástí jejich života, a přijímají to tak za vzor pro své budoucí chování. Když pak vidí, že lidé kolem nich jsou neustále připoutáni k obrazovce mobilního telefonu, přijde jim následně takové chování běžné, normální a ve společnosti akceptovatelné. Touto cestou pak mohou smartphony a další technologie přispívat ke vzniku nových společenských norem, což bude v následujících kapitolách ještě podrobněji rozebráno. Častým jevem je také přítomnost smartphonů v ložnici, kdy pak ve vztahu může dojít i k tomu, že si partneři vytvoří rituál, ve kterém hraje smartphone důležitou roli. Jak uvedl jeden z participantů, mají s partnerem zvyk, kdy si před spaním každý brouzdá na smartphonu, přičemž jeden hraje hry a druhý si prohlíží Instagram a Pinterest.³⁷ Přítomnost smartphonů v ložnicích potvrdilo také dotazníkové šetření, kdy ani jeden ze 102 respondentů nevedl, že by si smartphone s sebou do ložnice nebral.

Zajímavé však je, že 96,8 % z 95 respondentů (nepovinná otázka) si nemyslí, že by přítomnost mobilního telefonu v ložnici měla vliv na jejich milostný život, a obdobně to vidí i někteří účastníci výzkumných rozhovorů. Nicméně z některých provedených výzkumů vyplývá právě tento důsledek přítomnosti smartphonu v ložnici jako jeden z možných. Například výzkum provedený v období od 29. června do 20. července 2018, do kterého se zapojilo 2 000 dospělých Američanů vlastnících smartphone a žijících se svým partnerem, ukázal, že sexuální život 35 % z nich byl ovlivněn právě přítomností a používáním chytrých mobilních telefonů v ložnici.³⁸

³⁷ Rozhovor č. 10. Praha 15. října 2018.

³⁸ Výzkum provedla výzkumná agentura OnePoll pro společnost Asurion.

Graf 6: Přítomnost smartphonů v ložnici

Graf 7: Vliv smartphonů na milostný život

Dalšími důvody, proč smartphony zaujaly v životech lidí tak zásadní postavení je také skutečnost, že „vstřebaly“ funkce jiných, pro člověka důležitých, technologií (fotoaparát, budík, internet, hudební přehrávač a další) a také umožnily bezplatnou komunikaci díky aplikacím, jako jsou Messenger nebo WhatsApp, kde mohou lidé nejen psát zprávy, ale i volat a posílat fotografie či videa. Smartphone se proto pro některé lidi stává náhradou počítače, a to právě díky jeho extenzi.

Z používání smartphonu se stává svým způsobem koníček, jakým je např. sledování televize nebo čtení tisku. To ovšem přispívá k tomu, že lidé mají potřebu neustále svůj chytrý telefon kontrolovat, jak potvrzují i výpovědi participantů výzkumných rozhovorů, přestože věci, které si na nich prohlížejí, jsou z velké části banální a nedůležité. O to více, pak může jejich okolí rozčilovat, když se mu daný člověk nevěnuje a místo toho se věnuje svému mobilnímu telefonu (např. mobilním hrám, sociálním sítím apod.). O tom, že lidé mají čím dál větší potřebu mít svůj smartphone neustále pod kontrolou a být v obraze svědčí i to, že ke kontrole svého mobilního telefonu využívají každou volnou chvíli. Jak uvedli někteří účastníci rozhovorů, ke kontrole svého smartphonu využívají i chvilkové nepřítomnosti partnera (např. odejde na záchod apod.).

3.1.2.1 Technologie zdrojem nových společenských norem

Technologie, v tomto případě konkrétně smartphone, neovlivňují pouze každodenní život jednotlivců, ale také společnost jako celek, a generují nové společenské normy. V souvislosti s používáním smartphonu se jedná například o tzv. *phubbing*. *Phubbing* je jedním z nejvýraznějších negativních důsledků prorůstání smartphonů do všech oblastí každodenního života. Tento pojem označuje chování, kdy člověk přestává vnímat své okolí a ignoruje lidi kolem sebe právě kvůli tomu, že se neustále věnuje nějakým činnostem na svém smartphonu.³⁹ Problém tohoto fenoménu spočívá v tom, že ačkoliv se jedná o negativní důsledek používání smartphonu, stává se ve společnosti akceptovanou normou. Klíčovou roli v přijetí *phubbingu* společností sehraává koncept reciprocity. Ignorování ostatních kvůli smartphonu může způsobit úmyslné nebo neúmyslné opakování tohoto *phubbingového* chování. Následně pak tato opakovaná reciprocita *phubbingového* chování ovlivňuje to, do jaké míry je *phubbing* mezi lidmi vnímán jako normativní a přijatelný.⁴⁰ A podle toho, co bylo zjištěno v rámci různých výzkumů včetně tohoto, se *phubbing* stal společenskou normou a je ve společnosti vnímán jako něco normálního a hlavně přijatelného. S fenoménem *phubbingu* se úzce pojí také pojem *phombie*. Tento pojem vznikl spojením slov „*phone*“ a „*zombie*“ a označuje osobu, která ve stavu podobném zombie zírá na displej svého mobilního telefonu nebo smartphonu a absolutně nevnímá své okolí.⁴¹ Lidé bez ustání kontrolují své smartphony bez ohledu na to, kde se nacházejí nebo s kým zrovna jsou. Nikdo již nepřemýšlí nad tím, zda je či není vhodné psát SMS nebo si prohlížet webové stránky, zatímco vedou údajnou konverzaci s někým ve své blízkosti. Společnost ztrácí některá pravidla etikety a slušného chování, jejichž porušování se díky neustálému připojení všech lidí stává zcela běžnou normou a ne prohrěškem proti zásadám společenského chování.⁴² Toto chování se samozřejmě následně projevuje také v partnerských vztazích, které to může velmi negativně ovlivnit. I přesto se ale najdou jednotlivci, kteří svému smartphonu nepřipisují takový význam a vnímají *phubbing* jako něco špatného nebo si jsou alespoň vědomi toho, že *phubbingové* chování je nevhodné.

³⁹ Oxford Dictionaries: *Phubbing* [online]. Oxford: Oxford University Press: © 2018 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/phubbing>.

⁴⁰ Chotpitayasunondh, V., Douglas, K. M. *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 63, 2016, s. 11. [cit. 2018-05-13]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.018.

⁴¹ Urban Dictionary: *Phombie* [online]. Urban Dictionary: © 2018, [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Phombie>.

⁴² Rosen, L. *iDisorder: Understanding Our Obsession with Technology and Overcoming Its Hold on Us*. New York: Palgrave Macmillan, 2013, s. 47. ISBN 978-1-137-27831-9.

To, jakým způsobem lidé nahlízejí na používání mobilních telefonů ostatními lidmi i jimi samotnými, zásadním způsobem ovlivňuje zakořeněnost smartphonů v životě jednotlivců. Právě díky důležitému postavení těchto chytrých zařízení v lidském životě je mnohdy mezi partnery zcela bezproblémový přístup k používání smartphonu jedním nebo druhým partnerem, ať je používán v jakékoliv chvíli a ať jde o jakoukoliv činnost. Důvodem může být také to, že mobilní telefon nemusí být vnímán jako příčina problému, ale pouze jako jeho prostředek. Jak uvedl jeden z účastníků výzkumu, jemu nevádí, že je jeho partner na telefonu, ale že ho u toho nevnímá.⁴³ A právě tato neschopnost druhé vnímat je jedním z důsledků phubbingového chování. Ne všichni lidé však mají takto bezproblémový přístup k narušování jejich společného času s partnerem mobilním telefonem a snaží se jeho používání co nejvíce omezit nebo si alespoň nastavit nějaká pravidla, nějaké hranice. Že se lidé snaží čas na smartphonu v přítomnosti partnera omezit dokládá také zjištění, že 81,3 % respondentů tráví v přítomnosti partnera používáním mobilního telefonu méně než dvě hodiny nebo ho nepoužívají vůbec, případně pouze ve výjimečných případech (viz str. 35). I přesto jsou ale situace, kdy je většina lidí ochotných použití smartphonu partnerem tolerovat. Například pokud partner potřebuje něco důležitého ihned vyřídit (rodinná záležitost, telefonát/zpráva z práce apod.), je ten druhý většinou ochotný takové narušení společného času akceptovat. Lidem také nevádí, pokud partner použije smartphonu v případě, že chce dohledat nějaké informace k tématu, o kterém se právě baví, nebo když společně něco řeší. Použití smartphonu je pak přijatelné také ve chvílích, kdy jeden z partnerů sám používá telefon nebo jiné médium. Viz například rozhovor č. 2: „*Když už jsem na něj začala koukat, tak ať si na něj taky kouká. (smích) Když si prostě něco dělám já, no, nechci, aby tím telefonem přerušoval naše chvíle. (...) A když já si budu koukat na televizi, tak ať si dělá na mobilu.*“⁴⁴

Nové společenské normy souvisí také s ukončováním vztahů, kdy se zcela běžnou záležitostí stává tzv. ghosting, byť podle zásad slušného chování to není asi úplně nejšťastnější volba. *Ghosting* je způsob ukončení vztahu, kdy je náhle a bez vysvětlení přerušena veškerá komunikace.⁴⁵ Tento způsob rozchodu nebo ukončení známosti je v těsném vztahu právě s virtuálním prostředím a navazováním známostí prostřednictvím internetu, nicméně se objevuje i v reálném životě jako stále běžnější způsob přerušování

⁴³ Rozhovor č. 8. Praha 8. října 2018.

⁴⁴ Rozhovor č. 2. Praha 17. července 2018.

⁴⁵ Oxford Dictionaries: *Ghosting* [online]. Oxford: Oxford University Press: © 2019 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/ghosting>.

kontaktu. To potvrzují i informace získané z výzkumných rozhovorů, kdy účastníci byli svědky použití *ghostingu* například u svých přátel nebo i oni sami někdy zvolili tento způsob přerušování navázaných známostí. Vesměs ale došlo ke shodě, že *ghosting* je akceptovatelný a využitelný především u kratších vztahů, které ještě nejsou moc vážné, a u známostí, které člověk naváže právě na internetu a zatím nebyly přeneseny z virtuálního světa do reality. V těchto případech dává lidem v současné době větší smysl přestat komunikovat než tomu druhému psát, že už si s ním dále psát nebudou. Mezi lidmi je také v určitých případech akceptovatelný rozchod prostřednictvím telefonního hovoru, nicméně jakékoliv jiné formy rozchodu prostřednictvím technologií nejsou přijatelné. Kupříkladu rozchod prostřednictvím SMS je považován za něco zcela nepřijatelného.

3.1.2.2 Ne vždy vítězí technologie nad osobním přístupem

Byť smartphony (a jiné technologie) obklopují člověka na každém kroku a „vtírají“ se mu do přízně na úkor partnera, rodiny a přátel, ne vždy se jim podaří zvítězit. Osobní kontakt a partnerova pozornost jsou ve vztahu stále velmi důležité prvky, které lidé vyžadují a potřebují. Zvláště markantní je to v případech, kdy spolu pár ještě nesdílí domácnost a tím pádem spolu tráví méně času. Z tohoto důvodu jsou pro tyto páry společné chvíle o to důležitější a více vyžadují pozornost druhého a odložení mobilních telefonů při společných chvílích někam stranou.

I přesto, že smartphony a jejich používání mohou mnohdy zapříčinit nejrůznější konflikty a problémy, většina participantů výzkumu žádný konflikt kvůli smartphonu ve svých vztazích nezažila. Důvodem může být právě to, že smartphony v jejich vztazích a v jejich životech nehrají tak důležitou roli, přistupují k jejich používání rozumně, a proto se pak nestávají příčinou konfliktů.

Ve veřejné sféře můžeme vidět i jakýsi „boj“ proti smartphonu jako narušiteli. Řada kavárenských a restauračních podniků, prosazuje vzájemnou pozornost mezi lidmi a „zákaz“ používání smartphonů, protože chtějí, aby se lidé věnovali sobě navzájem a ne každý svému mobilnímu telefonu. Jak se k tomu staví sami zákazníci, je ovšem zase trochu něco jiného. Jeden z účastníků rozhovorů uvedl, že to v zásadě problém s úbytkem pozornosti mezi lidmi neřeší, naopak to vnímá spíše jako dobrý marketing, který zaujme.⁴⁶

⁴⁶ Rozhovor č. 1. Praha 27. května 2018.

3.1.3 Přesun základní komunikace do virtuálního prostředí

S narůstajícím významem virtuálního světa a rozvojem virtuálních forem seznamování v podobě seznamovacích aplikací (viz kapitola 3.2) dochází k výrazné proměně mezilidské komunikace. Hlavním důvodem této proměny je to, že se značná část veškeré komunikace přesouvá právě do onoho virtuálního prostředí. Technologie se čím dál častěji stávají náhradou přímé komunikace, a jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.1, mnoho lidí raději volí právě formu virtuálního kontaktu místo kontaktu osobního. To, že příchod smartphonů měl na komunikaci jako takovou velký vliv, potvrzují i odpovědi respondentů, kdy 80 z nich uvedlo, že podle jejich názoru má používání smartphonu vliv na kvalitu komunikace, ať už pozitivní či negativní, a 7 respondentů uvedlo, že částečně ano, ale že záleží na okolnostech, případně na jednotlivých lidech. Pouze 9 respondentů uvedlo, že podle nich nemá smartphone a jeho používání na kvalitu komunikace žádný vliv. Zbylí respondenti se zdrželi odpovědi.

S přesunem velké části komunikace do virtuálního prostředí vyplouvají na povrch nedostatky, které komunikace touto nepřímou cestou má, a dokazuje to, jak důležitou roli má v přímé komunikaci právě neverbální část komunikace. Jak uvedl v odpovědi na otázku „*Myslíte si, že používání smartphonu má vliv na kvalitu komunikace?*“ jeden z respondentů: „*Ano, myslím si, že celkově textová a online komunikace vyfiltruje spoustu neverbálních projevů a ruší vzájemné porozumění mezi lidmi. Online komunikací často dochází ke vzájemným nedorozuměním, ke kterým v běžné komunikaci face to face nemusí docházet.*“⁴⁷ Právě díky neverbální komunikaci člověk získá mnoho informací navíc a dokáže díky tomu lépe porozumět významu sdělení. „*Komunikace "face to face" je určitě lepší a některé věci se zjednoduší už samotným tónem hlasu, gesty nebo mimikou a předejdeme tak nedorozuměním.*“⁴⁸ Právě oční kontakt, mimika a gesta rozhodují podle respondenta č. 49 o kvalitě komunikace. Absenci těchto důležitých aspektů přímé komunikace v psané komunikaci lidé nahrazují např. emotikony a dalšími symboly, které mají lidem usnadnit komunikaci a pochopení významu sdělení. Mnoho lidí považuje například zprávu napsanou bez jakéhokoliv emotikonu za významově horší, než ve skutečnosti mnohdy je, a to jenom z důvodu, že ve zprávě chybí emotikon, který by jim potvrdil dobré naladění pisatele. Na tomto případě se velmi dobře ukazuje, jak důležité je

⁴⁷ Dotazníkové šetření – respondent č. 8. 27. června 2018.

⁴⁸ Dotazníkové šetření – respondent č. 18. 27. června 2018.

pro pochopení sdělení tón hlasu, řeč těla a celkové naladění konverzace.

Jedním ze zásadních důsledků, které přesun přímé komunikace do virtuálního prostředí má, je mnohem větší otevřenost projevu. Právě díky tomu, že se nejedná o komunikaci přímou, ale pouze zprostředkovanou, mají lidé pocit větší ochrany a v určitých případech i anonymity (např. na online seznamkách či chatech), a z toho důvodu se odváží napsat i myšlenky, které by se do očí nikdy říct neodvážili. Příkladem může být právě zprostředkované seznamování na internetu, kdy se člověk může stát terčem sexuálních narážek, ať už se bude jednat o konverzaci v rámci chatu nebo půjde třeba o komentáře pod sdílenými fotografiemi. Při běžném setkání většina lidí žádné sexuální narážky mít nebude, respektive je neřekne nikomu nahlas, maximálně si je bude myslet. Ve virtuálním prostředí se ale taková komunikace stává mnohem běžnější, jelikož zde chybí právě přímá interakce s druhým člověkem, a lidé se spíše osmělí projevovat své myšlenky a fantazie veřejně. Tuto situaci zažil i jeden z účastníků výzkumu na seznamovací aplikaci Tinder.⁴⁹ Dalším problémem může v důsledku otevřenějšího projevu být také to, že se lidé projevují hruběji a vulgárněji, což by si při komunikaci tváří v tvář s největší pravděpodobností nedovolili.⁵⁰

Celkově je komunikace díky smartphonům sice rychlejší, ale v důsledku toho také stručnější a více povrchní, jelikož se nedostane do hloubky. Navíc *„členové nejmladší generace mohou ztrácet kvůli stručné komunikaci přes smartphony a sociální sítě jazykovou pestrost (nikdy si ji nevytvoří a neautomatizují)“*⁵¹. Podle některých respondentů dále dochází k odosobnění komunikace a v důsledku toho následně také k celkovému ochladnutí vztahů mezi lidmi. *„V dřívější době, pokud spolu chtěli lidé komunikovat, museli se sejit. A celkově vztahy a komunikace byly silnější a zdravější.“*⁵²

Nicméně nelze na proměnu jazyka a komunikace v důsledku používání smartphonů nahlížet pouze negativně, jelikož má i pozitivní přínos. Používání smartphonu kupříkladu zvyšuje frekvenci komunikace a udržuje ji aktivní. Umožňuje více multimediální komunikaci (fotografie, emotikony, videa apod.), právě díky extenzi smartphonů, jak již bylo zmíněno dříve, a nabízí člověku více možností, jak ostatní kontaktovat. Zvláště

⁴⁹ Rozhovor č. 10. Praha 15. října 2018.

⁵⁰ Dotazníkové šetření – respondent č. 23. 27. června 2018.

⁵¹ Dotazníkové šetření – respondent č. 27. 27. června 2018.

⁵² Dotazníkové šetření – respondent č. 9. 27. června 2018.

přínosné je to pak v případech, kdy člověk nemůže udržovat osobní kontakt (např. bydlí v zahraničí).

Tyto dva názorové tábory na příchod a vliv nových komunikačních možností mají dlouhou kulturní historii. Na straně jedné jsou lidé, kteří vyjadřují obavy, že komunikace je v důsledku těchto technologií mělká a povrchní a narůstající množství zprostředkovaných interakcí podle nich ohrožuje posvátnost mezilidské komunikace. Na straně druhé zase lidé zastávají názor, že nová média nabízejí více možností spojení s více lidmi, a považují je za nové příležitosti, jak ještě více posílit stávající vztahy a navázat různorodější spojení. Nicméně obě perspektivy reflektují pocit, že digitální média mění povahu sociálních spojení.⁵³

3.1.3.1 Proměna jazyka jako přirozený vývoj

Tím, že čím dál více mezilidské komunikace probíhá zprostředkovaně, dochází k dalšímu vývoji jazyka právě díky technologiím. Dochází například ke zkracování jazyka v psané i v mluvené podobě. Lidé obzvláště v psané komunikaci používají mnoho zkratk, které se staly nedílnou součástí psaného projevu. Problém takové zkratkovité komunikace může být ten, že může být hůře interpretovatelná. Z toho důvodu může častěji docházet k nedorozumění mezi lidmi, zvláště když zde chybí již zmiňovaná neverbální komunikace, která by zásadním způsobem napomohla sdělení správně porozumět. Dochází také k obohacování jazyka o nová slova z cizích jazyků a z virtuálního prostředí (např. zkratky a slova ze světa herní komunity). Právě termíny z virtuálního světa se velmi často rozšíří do běžné slovní zásoby a nezůstávají již pouze v rámci malé specifické komunity.

Názory na proměny jazyka jsou různé. Někteří lidé považují nastalé změny za pokračující přirozený vývoj v jazyce a nahlíží na něj spíše pozitivně, podle jiných je proměna jazyka v důsledku působení technologií negativní. Technologie mají podle nich negativní vliv jak na jazyk samotný, tak na jeho znalost. Důsledkem je, že lidé svůj projev třeba na sociálních sítích apod. tolik neřeší. Nezdržují se tím, zda je to, co napsali gramaticky správně, a mnohdy ani nepoužívají diakritiku. Pak může docházet k tomu, že byt' dříve neměli s gramatikou problém, nyní začínají pochybovat, jak se slova píšou správně, protože opakovaně vidí chyby v projevu svém i svého okolí. Snižuje to i význam psaného slova.

⁵³ Baym, N. K. *Personal connections in the digital age*. Vyd. 1. Cambridge: Polity Press, 2010, s. 1. ISBN 978-0-7456-4332-8.

3.1.4 Technologie novodobým pomocníkem člověka

Technologie mají mnoho kladných i negativních aspektů, jak již bylo nastíněno v předchozích kapitolách, nicméně nelze jim upírat, že se pro společnost staly pomocníky v nejrůznějších oblastech a mnoho činností lidem usnadňují. Díky smartphonům mohou lidé rychleji a zdarma komunikovat s ostatními, čemuž napomáhají právě nejrůznější chatovací aplikace a sociální sítě (viz kapitola 3.1.2). Lidé tak mohou být díky těmto technologiím v neustálém kontaktu.

Usnadnění komunikace však nespočívá pouze v technické rovině, ale i v rovině obsahové. Prohlížený obsah může obohacovat konverzaci, alespoň podle některých účastníků výzkumu, kteří na používání smartphonů ve společnosti partnera nenahlízejí negativně. Další výhodou je, že informace zjištěné ve virtuálním světě mohou ulehčit navázání komunikace při reálném setkání. Zjednodušení spočívá mimo jiné v tom, že některé věci je snazší napsat než sdělit osobně. Na tuto pomoc technologií lze nahlížet pozitivně i negativně. Na straně jedné je to usnadnění pro toho, kdo se chce například při rozchodu vyhnout osobní konfrontaci. V takovém případě je to sice usnadnění komunikace pro daného jednotlivce, ale s největší pravděpodobností se ve svém okolí neshledá s velkým pochopením, protože jak již bylo řečeno dříve, rozchod prostřednictvím SMS je pro mnohé nepřijatelný. Nicméně někdy může být smartphone jedinou únikovou cestou ze vztahu, jak uvedl participant výzkumu č. 10: *„Možná proto, že nechce, aby ho ten partner přemlouval... že třeba ví, že se s ním zkoušel rozejít už několikrát a ten partner ho vždycky přemluvil, aby s ním zůstal. A přeci jenom potom není ten člověk furt šťastný a nic se neobrátil k lepšímu, takže už potom tohle přesně nechce řešit znovu, tak se s ním rozejde třeba tímhle způsobem, že to je vlastně pro něj možná jediná úniková cesta z toho vztahu. Že ví, že by mu zase podlehl, kdyby to řešil z očí do očí.“* Na straně druhé je to také usnadnění pro ty, kdo mají strach začít komunikovat v reálném životě a ve virtuálním prostředí mohou díky většímu pocitu ochrany kontakt navázat. Proces seznamování s potenciálními partnery lze přenést zcela do virtuálního prostředí, pokud to tak člověku více vyhovuje.

Právě usnadnění seznámení bylo v rámci výzkumných rozhovorů jedním z nejčastěji zmiňovaných pozitivních aspektů různých virtuálních cest pro seznámení s novým partnerem. Největší přínos technologií je v tomto případě právě pro introvertní a stydlivé

jednotlivce, kteří mohou díky různým seznamovacím aplikacím, jako je Tinder apod., navázat reálný kontakt nebo i vztah, což pro ně mohlo být v minulosti velmi obtížné. Výhodou je možnost postupného seznamování, kdy si lidé nějakou dobu pouze píšou a trochu více o sobě navzájem zjistí, než se spolu opravdu sejdou tváří v tvář. Nepřímé seznámení také eliminuje např. nervozitu, kterou mohou lidé během osobního seznámení pociťovat. Na internetu člověk ztrácí zábrany a má větší odvalu někoho oslovit takto nepřímou než někoho oslovit jen tak na ulici. Navíc tím snižuje emoční zásah, pokud se setká s odmítnutím, jelikož člověka více zasáhne osobní odmítnutí. Člověk také nemusí vynaložit tolik úsilí a snahy, aby kontakt navázal, než kdyby se chtěl s někým seznámit v kavárně, v baru atp. „...toho člověka poznáš bez nějaký, nevím tedy, jestli to je výhoda jo, ale že ho poznáš bez nějakého toho effortu, bez nějaké té snahy prostě. Prostě jenom si to otevřeš na telefonu. (smích) Tak tou výhodou je, že nemusíš vyvíjet žádnou snahu skoro.“⁵⁴

Mimo seznamovací aplikace se dalšími platformami pro seznámení staly také nejrůznější sociální sítě a chaty, jako jsou Facebook, Instagram, Messenger ad. Všechny zmiňované platformy nejenže umožňují seznámení s potenciálními partnery, ale také nabízejí možnost seznámení se s cizinci třeba jen v případě zájmu o zdokonalení se ve znalosti cizího jazyka. Mohou pomoci lidem na dovolené potkat místní, poznat místní kulturu a získat tipy na dobrá místa. Kromě toho jsou tyto technologie vnímány jako další možnost získání nových přátel na základě propojení podle společných zájmů. Někdy se totiž může stát, že protějšek vyhledaný na seznamce nemusí člověku sednout jako romantický partner, ale naopak se může stát jeho novým kamarádem / novou kamarádkou.

Všechny výše zmiňované výhody a nevýhody technologií mají samozřejmě vliv na přesun velké části komunikace právě do virtuálního prostředí (viz kapitola 3.1.3).

3.1.5 Vedlejší účinky technologického přínosu

Ačkoliv jsou smartphony a jiné technologie v mnohém přínosem, jejich používání má i vedlejší, mnohdy nežádoucí účinky. Smartphony působí v mnohých vztazích jako rušivý element a stávají se novým důvodem konfliktů mezi partnery. Příčinou může být kupříkladu narůstající a častější nevšímavost ze strany jednoho z partnerů, což pak v tom druhém vyvolává negativní pocity. Phubbingové chování ze strany partnera velmi negativně ovlivňuje partnerský vztah a může být jedním z problémů, které se

⁵⁴ Rozhovor č. 9. Praha 11. října 2018.

v partnerském vztahu mohou vyskytnout právě v souvislosti s přítomností a používáním smartphonů. Nežádoucí vliv má především na to, zda jsou partneři ve vztahu spokojeni, jelikož čas trávený aktivitami na smartphonu omezuje smysluplné interakce mezi partnery. To vede k nespokojenosti jednoho či obou partnerů a vztah následně celkově upadá.⁵⁵ Mimo to výzkumy ukazují, že narůstající důležitost smartphonů v každodenním životě lidí vyvolává mezi romantickými partnery pocity žárlivosti. Hlavními důvody, které žárlivost mezi partnery phubbingové chování vyvolává, jsou:

- a) ztráta partnerovy pozornosti kvůli používání smartphonu,
- b) smartphone je vnímán jako hrozba, která ohrožuje postavení jednoho partnera v životě druhého partnera,
- c) strach z konkurence kvůli častému používání sociálních sítí (zvyšující se možnost případného flirtu nebo nevěry).⁵⁶

Logicky jsou to právě negativní pocity, které *phubbing* v partnerech vyvolává, přičemž na jedné straně je to hněv na partnera/partnerku kvůli ztrátě jeho/její pozornosti, nebo naopak je to smutek či pocit trápení. Nejčastěji k phubbingovému chování mezi partnery dochází ve chvílích, kdy jsou společně doma, dále pak v posteli předtím, než jdou spát, při společném jídle nebo na cestě, ať už v autě nebo v MHD.⁵⁷

Většina lidí ve chvíli, kdy jsou „obětmi“ phubbingového chování, nejspíše považuje tuto situaci za nepříjemnou až obtěžující. Jak v dotazníkovém šetření uvedlo 42 respondentů, právě nevšímavost a nedostatek pozornosti ze strany partnera je to, co je nejvíce rozčiluje na používání smartphonu partnerem. Často to v lidech vyvolává ne zcela příjemné pocity, kdy se cítí naštvaně a nepříjemně, někdy dokonce až osaměle, zanedbaně, odstrčeně či méněcenně. Takové situace mohou v člověku vyvolávat pochybnosti, zda je pro partnera stále zajímavý nebo zda se s ním partner nenudí. Je třeba si ale uvědomit, že ať úmyslně

⁵⁵ Roberts, J. A., David, M. E. *My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 54, 2016, s. 135. [cit. 2018-05-13]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2015.07.058.

⁵⁶ Krasnova, H., Abramova, O., Notter, I., Baumann, A. *Why Phubbing is Toxic for Your Relationship: Understanding the Role Of Smartphone Jealousy among "Generation Y" Users*. Twenty-Fourth European Conference on Information Systems (ECIS), 2016, s. 5 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/301287646_Why_Phubbing_is_Toxic_for_Your_Relationship_Understanding_the_Role_Of_Smartphone_Jealousy_among_Generation_Y_Users.

⁵⁷ Krasnova, H., Abramova, O., Notter, I., Baumann, A. *Why Phubbing is Toxic for Your Relationship: Understanding the Role Of Smartphone Jealousy among "Generation Y" Users*. Twenty-Fourth European Conference on Information Systems (ECIS), 2016, s. 8 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/301287646_Why_Phubbing_is_Toxic_for_Your_Relationship_Understanding_the_Role_Of_Smartphone_Jealousy_among_Generation_Y_Users

nebo neúmyslně, takto se mnohdy chová většina lidí, ačkoliv jim vůbec nemusí dojít, že *phubbing* je i jejich osobní problém. Nicméně je třeba uvést, že 37 respondentům naopak nevadí vůbec, když je partner na svém smartphonu v jejich přítomnosti. Na tom je dobře vidět, jak je případný *phubbing* mezi lidmi akceptován a často není vnímán jako něco špatného či nevhodného. Dalším potenciálním problémem může být nadměrná komunikace s ostatními lidmi nejčastěji právě na sociálních sítích. Takové chování může mezi partnery vyvolávat žárlivost a podněcovat otázky, s kým si ten druhý neustále píše a proč se raději nevěnuje jemu. Žárlivost pak nemusí vyvolat pouze komunikace partnera s osobou opačného pohlaví jako s potenciálním sokem/sokyní v lásce, ale také nadměrná komunikace s kamarády, která si uzurpuje partnerovu pozornost. S příchodem smartphonů a chatovacích aplikací, které člověku ukazují, že si ten druhý zprávu přečetl, může negativní pocity vyvolávat také tato funkce, a to v případě, že danému člověku protějšek neodepisuje.

Jedním ze zásadních vedlejších účinků přítomnosti a používání technologií, jako je smartphone, je ztráta sociálních schopností. Souvisí to právě s rozvojem on-line světa a přesunem komunikace do virtuálního prostředí. Čím častěji lidé vyhledávají blízkost virtuální, tím snáze a rychleji zapomínají dovednosti, které jsou potřeba při blízkosti fyzické, při reálném kontaktu s ostatními lidmi. Jde o jednodušší cestu, jak nabýt pocitu blízkosti a pozbyť pocitu osamělosti.⁵⁸ Právě kvůli nárůstu zprostředkované komunikace, kde absentuje neverbální část komunikace, mohou lidé částečně přicházet o schopnost porozumět významu sdělení, chápat lidské emoce atp. Navíc ztrácí schopnost navázat kontakt v reálném životě, jelikož značnou část svých činností týkajících se i seznamování, ať už s potenciálními partnery nebo s novými přáteli, přesouvají do on-line prostředí. Smartphony mohou být při seznamování i překážkou. Pokus o navázání kontaktu s někým, kdo má neustále v ruce mobilní telefon, není nic snadného a člověka to většinou pak od jakéhokoliv pokusu o seznámení může i odradit.

Vedlejším účinkem je také již dříve zmiňovaný úbytek zájmu o osobní kontakt, ať už mezi partnery nebo mezi lidmi obecně. V důsledku rozšíření technologií a umožnění komunikace jejich prostřednictvím dochází k úbytku osobních interakcí mezi lidmi a zvyšuje se nezáměr o druhé.

⁵⁸ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 71. ISBN 978-80-200-2270-7.

3.1.5.1 Prolnutí osobního a pracovního života kvůli technologiím

Technologie, jako jsou počítače, smartphony a internet, umožnily přenést si práci mimo „kancelář“, čímž došlo k propojení osobního a pracovního života lidí. Otázkou je, zda to není ku prospěchu pouze práci a osobnímu životu to není spíše na škodu. Práce, kterou si lidé nosí domů, může značně nabourávat partnerský život a může být také příčinou konfliktů, protože pracovat se chodí do práce a doma už by člověk pracovat neměl. Alespoň tak to vidí účastníci rozhovorů č. 8 a č. 10. Propojenost osobního a pracovního života a vliv mobilních telefonů na tuto skutečnost ve svém článku potvrzují také Diana Gant a Sara Kiesler. Díky neustálému připojení a přístupu k nejrůznějším komunikačním kanálům je člověk nucen být účastníkem pracovní komunikace i přesto, že pracovní doba již dávno skončila. Lidé jsou díky snaze neustále držet krok s příchozími zprávami a e-maily více ve stresu než kdy dříve, a je tomu tak právě z toho důvodu, že svou „kancelář“ mají neustále s sebou ve svém smartphonu.⁵⁹ Dalším problémem s tím souvisejícím je také to, že být neustále pracovní k dispozici, a to i v době volna či dovolené, dnes často od svých zaměstnanců očekávají sami zaměstnavatelé.⁶⁰

Je však třeba připustit, že i práce a pracovní nasazení jsou negativně ovlivňovány přítomností smartphonů a sociálních sítí. Není výjimečné, že lidé v práci tráví čas na svých chytrých telefonech prohlížením internetu nebo psaním si s lidmi na Facebooku. Takové jednání k vyšší produktivitě práce pravděpodobně nepřispívá, navíc může iritovat spolupracovníky, pokud mají s takovýmto jedincem spolupracovat. To potvrdil jeden z účastníků výzkumu, když uvedl, že *„s tou kamarádkou v práci máme společný projekt a vždy já jsem jí začal něco vysvětlovat, jak bychom mohli sestavit kampaň a tak dále, a ona „Jo.“ a začne datlovat do toho telefonu, tudíž tě nevnímá. A mě hrozně štve právě ta nevnímavost...“*⁶¹.

⁵⁹ Gant, D., Kiesler, S. *Blurring the Boundaries: Cell Phones, Mobility, and the Line between Work and Personal Life*. In: Brown, B., Green, N., Harper, R. H. R. *Wireless World: Social and Interactional Aspects of the Mobile Age*. New York: Springer, 2001, s. 121 – 131. ISBN 978-1-85233-477-2. DOI: 10.1007/978-1-4471-0665-4_9.

⁶⁰ Turkle, S. *Alone together: why we expect more from technology and less from each other*. New York: Basic Books, 2011, s. 165. ISBN 978-0-465-01021-9.

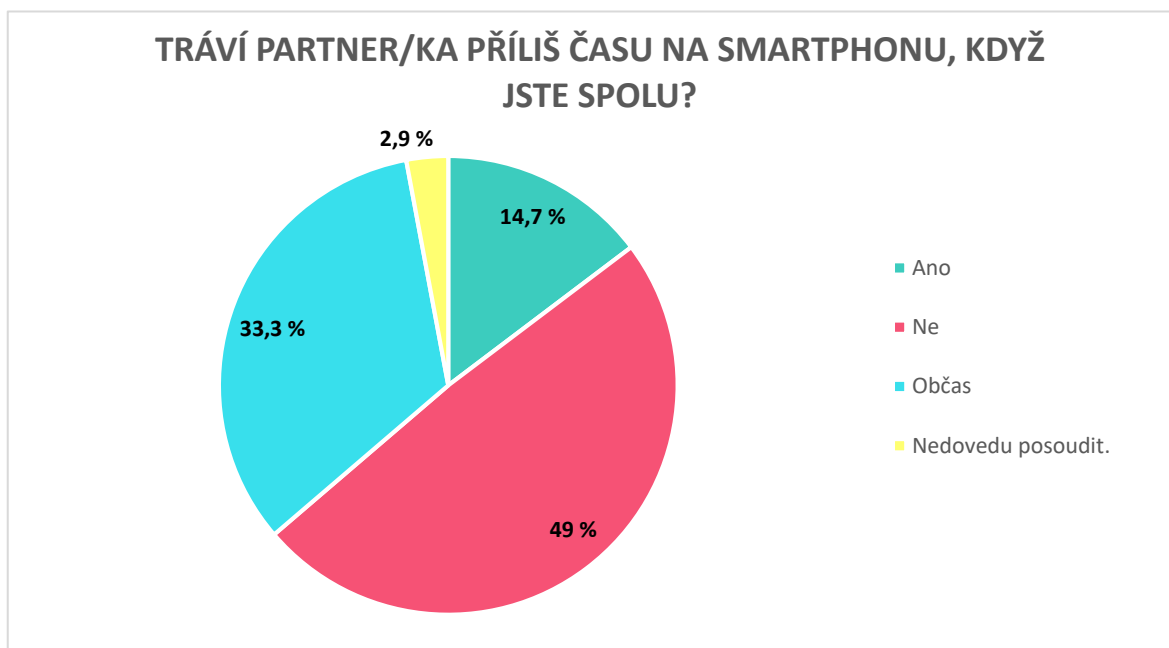
⁶¹ Rozhovor č. 8. Praha 8. října 2018.

3.1.6 Důležitost rozumného přístupu k technologiím

Mobilní telefony a později smartphony byly vyvíjeny s úmyslem usnadnit lidem komunikaci mezi sebou, přiblížit navzájem ty, kteří jsou od sebe v reálném světě vzdáleni a nemohou se vídat, posílit pouta mezi rodinou a přáteli. Tomu všemu a mnohému dalšímu měl vznik technologie mobilních telefonů pomoci a ovlivnit pozitivním směrem. Opak je ovšem pravdou a mezi odborníky i veřejností začínají narůstat obavy, že smartphony sociální interakce mezi lidmi spíše degradují, než aby jí napomáhaly.⁶²

S narůstajícím vlivem technologií a kvůli jejich pozitivním i negativním dopadům je potřeba přistupovat k jejich používání s rozumem a nenechat si jimi narušit své vztahy či život obecně. Technologie mají mnoho pozitivních vlastností a pomáhají společnosti i jednotlivcům, ale všeho musí být s mírou. Někteří lidé vědomě omezují používání smartphonů, když jsou se svým partnerem, a uvědomují si potřebu rozumného přístupu k používání smartphonů i k technologiím obecně. Tomu odpovídají výpovědi velké části účastníků výzkumných rozhovorů i odpovědi respondentů z dotazníkového šetření. Zkušenost s nadměrným používáním mobilního telefonu v rámci společného času má pouze necelých 15 % respondentů, kteří si myslí, že jejich partner tráví příliš mnoho času na svém smartphonu, když jsou spolu. V rozhovorech to uvedli pouze dva participanti, kteří by uvítali omezení používání smartphonu partnerem. Zhruba třetina respondentů občas pociťuje, že se partner mobilnímu telefonu věnuje více, než je nutné, ale skoro polovina z nich nadměrnou pozornost partnera určenou činnostem na smartphonu v rámci jejich společného času zcela vylučuje. Necelá 3 % to pak podle svého vyjádření nedovedou posoudit. Jak uvedli dva účastníci výzkumu, mnoho času stráveného na smartphonu ze strany partnera by pro ně mohlo být i důvodem k ukončení takového vztahu, jelikož to považují za zásadní problém.

⁶² Chotpitayasunondh, V., Douglas, K. M. *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone.* Computers in Human Behavior [online]. Vol. 63, 2016, s. 9. [cit. 2018-05-13]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.018.

Graf 8: Tráví partner/ka příliš času na smartphonu, když jste spolu? Zdroj: vlastní zpracování

Vliv na toleranci smartphonů mezi partnery má také množství času, který spolu partneři tráví. Čím více času spolu pár tráví, tím spíše jsou si partneři navzájem ochotní tolerovat používání smartphonu ve chvílích, kdy jsou spolu. Páry, které spolu bydlí, případně jsou již manželi, mohou být k používání mobilních telefonů tolerantnější, zatímco páry, které spolu nemohou trávit tolik času (např. spolu nebydlí), si „více“ váží času s partnerem a tudíž nechtějí, aby jejich společný čas smartphone narušoval.

Zatímco někteří vědomě omezují používání smartphonu, jiní si alespoň uvědomují, že společný čas někdy smartphonem narušují a snaží se své chování zlepšit. A přestože je *phubbing* ve společnosti již akceptovanou normou (více viz kapitola 3.1.2.1), jsou lidé, kteří, když s někým jsou, ať už se jedná o partnera, rodinu či přátele, tak se snaží zachovávat zásady slušného chování, např. se omluví, že tohle si potřebují vyřídit právě teď, a pak se opět budou věnovat tomu druhému apod.⁶³

3.2 Seznamování 2.0 – nový rozměr seznamování

K narůstajícímu významu virtuálního světa v lidském životě významně přispěl mimo jiné i vznik nových forem seznamování právě prostřednictvím internetu, jejichž obliba narůstá, a to napříč generacemi. Nárůst popularity internetových seznamek souvisí s tím, že se jedná o jednodušší cestu, jak nabýt pocitu blízkosti a přestat se cítit osaměle. Zatímco

⁶³ Rozhovor č. 9. Praha 11. října 2018.

v dobách minulých byly seznamky až tou poslední možností seznámení, se kterou se nikdo moc nechlubil, dnešní nezadaní jednotlivci, kteří více či méně pozbývají sociální dovednosti k off-line seznámení, online seznamky vítají. Je to pro ně svým způsobem rekreace a zábava, která jim umožní bezpečné seznámení, které mohou kdykoliv ukončit. „*Takhle se prý tedy člověk cítí, když nakupuje partnery na internetu. Jako by listoval zásilkovým katalogem, který má na titulní straně napsáno "nemusíte nic koupit" a "nebudete-li spokojeni můžete zboží vrátit".*“⁶⁴

Nejprve vznikaly nejrůznější internetové seznamky typu Badoo, s příchodem smartphonů se však začaly objevovat seznamovací aplikace, jako je Tinder, které si člověk může stáhnout přímo do svého chytrého mobilního telefonu. Rozvoj aplikací s velkou pravděpodobností přispěl k navýšení času, který lidé tráví na svých smartphonech, a také k celkové oblibě jejich používání. Smartphony se tak infiltrovaly do dalšího důležitého aspektu lidského života.

O narůstající oblibě zprostředkovaného seznámení svědčí i to, že 7 z 11 participantů výzkumných rozhovorů má s některou seznamovací aplikací, případně s klasickou internetovou seznamkou, zkušenost. Přičemž 3 z nich považují své zkušenosti s touto formou seznamování za čistě pozitivní. Takové hodnocení souvisí především s tím, že svého současného nebo minulého partnera našli právě na seznamce. V dotazníkovém šetření uvedlo 65,9 % z 41 respondentů, kteří odpověděli, že mají s on-line seznamovacími aplikacemi zkušenost, že se tímto způsobem s někým seznámili. Z toho 18 respondentů, kteří se s někým zprostředkovaně seznámili, navázalo díky seznamce následně také vztah.

Podle některých účastníků výzkumu nemá způsob seznámení na vztah žádný vliv, co se týče jeho délky nebo kvality. Jiní jsou toho názoru, že seznamky jsou generátory krátkodobých nebo jednorázových vztahů. Necelá polovina participantů rozhovorů si dokonce myslí, že hlavním důvodem využívání seznamovacích aplikací je především seznámení se za účelem sexu nikoliv za účelem navázání vztahu. Ostatně, jak bylo zmíněno v jednom rozhovoru: „*Jako je pravda, že třeba od kamaráda jsem slyšela, jako že no dneska večer nemám co dělat, tak se kouknu na Tinder.*“⁶⁵ Sex je důležitým aspektem dříve spojovaným právě se vztahy a dnes již sférou odtrženou od ostatních sfér života.

⁶⁴ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 72. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁶⁵ Rozhovor č. 10. Praha 15. října 2018.

„Od sexu se čeká, že bude samoudržitelný a soběstačný, že bude "stát na vlastních nohou", bude hodnocen výhradně podle uspokojení, které přináší.“⁶⁶ Nicméně tato očekávání zesílila jeho schopnost naplňovat lidi frustrací a posilovat jejich pocity odcizení, které měl původně onen sexuální kontakt odstranit. Oddělení sexu od ostatních sfér lidského života umožnilo adaptovat na něj pokročilé vzorce nakupování a pronájmu, jež jsou podstatou konzumerismu, tedy použití a následné vyhození, aby se uvolnilo místo pro další „věc“. „Čistý sex“ je v současnosti společností interpretován „s ohledem na určitou formu spolehlivé záruky vrácení peněz – a partneři v "čistě sexuálním setkání" si mohou připadat bezpečně, uvědomující si, že "neexistence jakýchkoli podmínek" je kompenzací za tíživou křehkost jejich činnosti“⁶⁷. Sex tímto pozbyl veškerých společensky schválených významů, stejně tak jako svého bývalého společenského postavení, a proměnil se ve znepokojivou nejistotu, která je hlavním prokletím tekutého moderního života. S tímto přístupem souvisí také fenomén tzv. kapesních vztahů, které lidem mnohdy doporučují vztahové poradny, o nichž Bauman také píše. „Kapesní vztah“ je typ vztahu, který je k dispozici vždy, když je ho potřeba. „Úspěšný kapesní vztah je příjemný a krátký. A příjemný je asi právě proto, že je krátký, neboť je uklidňující, že se nebudete muset nijak snažit udržet jeho příjemnost dlouhodobě; vlastně nemusíte dělat vůbec nic, abyste si ho užili. "Kapesní vztah" je ztělesněním instantního a jednorázového použití.“⁶⁸

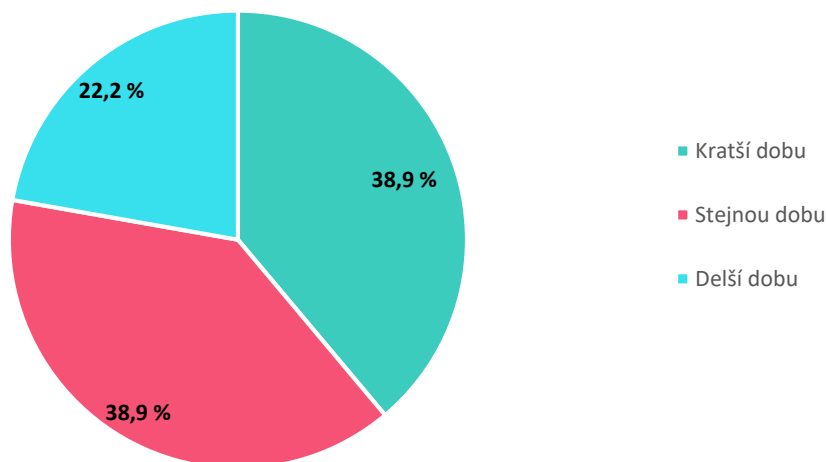
Výsledky dotazníkového šetření částečně potvrzují oba názory, tedy že způsob seznámení nemá na vztah vliv i že seznamky generují především krátkodobé vztahy. Z 18 respondentů 38,9 % uvedlo, že vztahy navázané prostřednictvím seznamovacích aplikací trvaly kratší dobu než vztahy, které započaly jiným způsobem (tedy off-line). Stejnému procentu respondentů pak vztahy navázané on-line i off-line vydržely zhruba stejnou dobu a přes 22 % pak vztahy vzniklé díky seznamkám vydržely dokonce delší dobu než jiné vztahy, kde proběhlo seznámení mimo virtuální svět.

⁶⁶ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 54. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁶⁷ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 59. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁶⁸ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 33. ISBN 978-80-200-2270-7.

JAK DLOUHO TRVAL VZTAH NAVÁZANÝ ON-LINE VE SROVNÁNÍ SE VZTAHEM NAVÁZANÝM OFF-LINE?

Graf 9: Jak dlouho trval vztah navázaný on-line ve srovnání se vztahem navázaným off-line?

Důvody, proč se lidé rozhodnou seznamovací aplikace vyzkoušet nebo o tom začnou alespoň uvažovat, jsou různé. Například je hodně ovlivňuje fakt, když ve svém okolí vidí, že tyto aplikace opravdu mohou fungovat, protože znají někoho, kdo tímto způsobem navázal vztah, který vydržel. S tím může také souviset přímý vliv přátel, kteří aktivně člověka přesvědčují, ať to zkusí, protože oni sami s tím mají pozitivní zkušenost. Právě tlak přátel a delší doba bez partnera v reálném životě může sehrát velkou roli, přestože člověk není zprostředkovanému seznámení příliš nakloněn. Slovy jednoho účastníka: „...jsme hrozně rádi, že nás Tinder seznámil, ale stejně jako jsme proti tomu oba...“⁶⁹ Dalším důvodem, proč si lidé některou ze seznamovacích aplikací stáhnou, je zvědavost. Lidé chtějí zjistit, o čem tato forma seznámení je a zda funguje či nikoli. Pro ty, kteří nejsou spokojeni se vztahy ve svém reálném životě, mohou být tyto seznamovací aplikace mimo jiné i útekem od reality.

Jako největší pozitivum seznamování prostřednictvím seznamovacích aplikací respondenti shledávají jednoduchost a rychlost seznámení. Navíc je zde široký výběr potenciálních partnerů, což hledání partnera a navázání kontaktu ještě více usnadňuje. Obdobně na zprostředkované seznamování nahlíží také účastníci výzkumných rozhovorů. Velký přínos těchto aplikací je především pro introverty a stydlivé lidi, kteří se hůře seznamují v reálném světě, jak už bylo zmíněno dříve. Právě úbytek stydlivosti při zprostředkovaném

⁶⁹ Rozhovor č. 11. Praha 16. října 2018.

seznámení označuje mnoho lidí za velké plus. Seznamky pomáhají s hledáním partnerů také lidem z různých menšin, jako je například menšina LGBT, pro které je seznámení v reálném životě ztíženo hledáním specifičtějšího partnera. Velkou výhodou je spojení na základě společných zájmů, což zmiňovali jak respondenti dotazníkového šetření, tak účastníci rozhovorů. Dalšími výhodami jsou podle respondentů možnost okamžitého a snadného ukončení kontaktu, dostupnost seznamovacích aplikací, získání informací o druhém člověku ještě před osobním setkáním a další. Co se týče nevýhod virtuálního seznamování, tak těmi jsou hlavně neosobnost seznámení, která se pojí s absencí fyzického kontaktu, určitá míra nebezpečnosti a možnost přetvářky. Tyto i další nevýhody budou podrobněji rozebrány v následujících kapitolách. Negativním důsledkem je také pokles snahy při seznamování. Lidé nevěnují tolik úsilí navázané konverzaci, případně třeba posílají stejné zprávy hned několika osobám. Osobně to zažil účastník č. 11: „...*stalo se nám asi dvakrát nebo třikrát, že ti kluci, stejní, že jsme měly stejnou shodu, a že nám prostě psali to stejný a tahali nás ven, a teď my jsme z toho měly hroznou srandu, že jo (smích), ale jako je to hrozně nechutný, že prostě si ve stejnou chvíli prostě jako píšou takhle.*“⁷⁰ Často se také stává, že se lidé neozvou vůbec, byť mezi oběma dojde ke shodě, a měl by být oboustranný zájem kontakt navázat a toho druhého poznat. Může to souviset s tím, že dnes jsou seznamky považovány mimo jiné za formu zábavy, a mnoho lidí, kteří tyto aplikace používají, nemá vlastně zájem se ve skutečnosti s někým setkat, chtějí se pouze bavit a zvyšovat si své sebevědomí. To je pak samozřejmě negativem pro ty, kteří se tímto způsobem snaží najít opravdového partnera, a kvůli lidem, kteří se na seznamce pouze baví, zbytečně vynakládají úsilí a svůj čas při pokusech se s takovými lidmi doopravdy seznámit.

V současné době je zprostředkované seznamování ve společnosti rozšířeným trendem, o čemž vypovídá i zlepšení postoje společnosti k on-line seznamování, přestože určitá stigmatizace tohoto způsobu seznamování je ve společnosti podle některých účastníků stále patrná.

⁷⁰ Rozhovor č. 11. Praha 16. října 2018.

3.2.1 Virtuální svět – svět klamu a nebezpečí

S narůstající oblibou zprostředkovaného seznamování je ovšem třeba si uvědomit, že vše má i své stinné stránky a nejinak je tomu i u virtuálního světa. Lidé se zde cítí být chráněni určitou anonymitou a možnostmi vytvořit v tomto virtuálním světě své „lepší“ já, které následně prezentují na seznamovacích aplikacích jako skutečnost. Lidé se zde snaží prezentovat v co nejlepším světle (upravené fotky, informace atp.), a to pak vede ke stylizaci sebe sama na daném portálu a někdy až k zavádějící nebo lživé sebe prezentaci. Právě tuto možnost přetvářky a falešné nebo ne zcela pravdivé sebe prezentace vidí účastníci rozhovorů i respondenti jako jednu z hlavních nevýhod zprostředkovaného seznámení. Důvodem, který může k takovému chování na seznamovacích aplikacích vést, může být i to, že lidé mají jinak nastavené hranice pravdomluvnosti v reálném životě a jinak v anonymním prostředí aplikací a internetu. To souvisí s další často zmiňovanou nevýhodou a tou je určitá míra nebezpečnosti takového seznámení, jelikož člověk si nikdy nemůže být na 100 % jistý, že člověk, se kterým navázal kontakt, je opravdu tím, za koho se vydává. Samozřejmě to nemusí mít vždy ty nejhorší následky, může se pouze stát, že při reálném setkání člověk zjistí, že ten druhý neodpovídá popisu či fotografiím na seznamce, nicméně je třeba mít na paměti, že důsledky mohou být mnohem vážnější, jelikož možnost vydávat se na internetu za kohokoliv může být zneužita také k trestné činnosti. O to více je upřímnost při seznamování na seznamovacích aplikacích důležitější a měla by být ctěna na obou stranách. I z tohoto důvodu může být osobní seznamování považováno za lepší, jelikož při něm je člověk sám za sebe a nemůže ze sebe dělat něco, co není v takové míře, v jaké je to možné ve virtuálním prostředí internetu. Ten druhý ho vidí tak, jak opravdu vypadá, a ne jak vypadá, když si fotografii upraví nepřeherným množstvím způsobů. V tomto ohledu je reálné seznámení pravdivější. Nevýhodou seznamovacích aplikací je i skutečnost, že lidé na nich mnohdy narazí na různé podiviny.

Když se lidé setkávají on-line, jako tomu je v případě zprostředkovaného seznámení, vyvolává to podle Nancy K. Baym v lidech otázku, zda jsou ostatní na internetu upřímní v tom, kým jsou, a zda jsou vztahy, které v tomto virtuálním prostředí vznikají, důvěryhodné. Podstatou je, že kontext, který přesahuje prostor a nabízí málo společenských podnětů, poskytuje lidem mnohem větší volnost při formování způsobů, kterými se prezentují ostatním. Záleží také na tom, v jakém prostředí člověk svou sebe prezentaci utváří, jelikož různé sítě a různé technologie ovlivňují sebe prezentaci

člověka různými způsoby. Jinak se člověk prezentuje na seznamovací aplikaci, kde ho nikdo nezná, a jinak zase na svém profilu na sociální síti, kde je ve spojení se svými přáteli, známými či kolegy. Kromě toho záleží také na dané osobě, jelikož stejné prostředí může sebe prezentaci různých lidí ovlivnit odlišným způsobem. Zatímco někdo se díky virtuálnímu prostředí nebude bát o sobě třeba lhát, jiného to naopak může vést k větší otevřenosti a upřímnosti.⁷¹ Jak vyplynulo z odpovědí participantů výzkumu, lidé jsou ohledně důvěryhodnosti a upřímnosti ostatních uživatelů internetu spíše skeptičtí. Většina z nich má za to, že lidé jsou upřímnější v reálném světě. Nicméně, jak uvádí Nancy K. Baym, není doložen žádný přesvědčivý důvod, který by potvrzoval, že lidé, které člověk potká on-line, jsou méně důvěryhodní než ti, se kterými se seznámí off-line.⁷²

3.2.2 Umělé vytváření vztahů

Ačkoliv obliba zprostředkovaného seznamování ve společnosti narůstá a je akceptována jako něco zcela běžného, ne všichni nové formy seznamování virtuální cestou vítají a oceňují. Podle některých účastníků se jedná o něco nepřirozeného a uměle vytvořeného, čemu chybí důležité aspekty osobního seznámení. Jako největší negativum vidí participanté výzkumu absenci „chemie“ při seznámení prostřednictvím aplikace. Tento první dojem, který bez fyzického setkání nenastane, je lidmi považován za důležitý doklad toho, že je druhý člověk nějakým způsobem přitahuje a že mají zájem o navázání kontaktu, který by později mohl případně přerůst ve vážnější vztah. To je důvod, proč absenci fyzického kontaktu někteří respondenti dotazníkového šetření uvedli jako nevýhodu seznamovacích aplikací. S tím souvisí další již zmíněná nevýhoda, kterou byla právě ztráta romantiky při zprostředkovaném seznámení, jelikož při něm nedochází k postupnému sbližování na základě přirozené touhy se s tím druhým seznámit. Důsledkem pak může být úbytek tradičních způsobů flirtování (např. úsměv, mrknutí atd.) v reálném světě, jak uvedl participant výzkumného rozhovoru č. 8. Celkově to pak u některých účastníků vedlo k pochybnostem o autenticitě zprostředkovaného seznámení. Navíc, jak z rozhovorů vyplynulo, musí stejně následně dojít k osobnímu kontaktu, aby člověk toho druhého opravdu poznal. Pro někoho proto může být navázání kontaktu přes aplikaci pouze nadbytečným mezikrokem.

⁷¹ Baym, N. K. *Personal connections in the digital age*. Vyd. 1. Cambridge: Polity Press, 2010, s. 121. ISBN 978-0-7456-4332-8.

⁷² Tamtéž

Problém může také spočívat v nedostatku a povrchnosti informací, které jedinec při zprostředkovaném seznámení o druhém člověku má. Kromě toho je zapotřebí, aby zjištěné informace bral s určitou rezervou, protože každý si je může na svém profilu přikrášlit a poupravit, což souvisí s dříve zmiňovanou možností určité přetvářky a ne zcela pravdivou sebe prezentací lidí na těchto aplikacích. Samozřejmě ne všichni uživatelé seznámek o sobě uvádějí zavádějící nebo lživé informace či upravují své fotografie, ale je potřeba s touto eventualitou počítat, jelikož určitá pravděpodobnost takového počínání existuje. Právě kvůli nedostatku a povrchnosti uváděných informací se může stát, že navázané spojení nebude vhodné, jelikož ke spojení došlo například na základě široce definovaných kritérií. Jak uvedl účastník výzkumu č. 3, stačí, pokud oba budou mít například rádi sport a aplikace je na základě této shody propojí. Ovšem sport je velmi obecný pojem, a přestože ho mají rádi oba zúčastnění, ještě to nemusí nutně znamenat, že mají opravdu něco společného, na základě čeho by došlo ke sblížení.

Dalším velmi často zmiňovaným atributem, který je se seznamovacími aplikacemi spojován, je povrchnost. Člověk se rozhoduje pouze na základě fotografií nebo informací, které jsou uvedeny na uživatelském profilu a těch většinou nebývá mnoho. V zásadě k prvnímu kroku dojde pouze na základě toho, zda se člověku líbí sdílené fotografie na uživatelském profilu. Nicméně někteří účastníci rozhovorů tento názor rozporují s tím, že i osobní seznámení je povrchní, a to z toho důvodu, že člověka osloví fyzická krása, ale to, zda mu daný člověk „sedne“, se podle vzhladu nepozná. A stejně jako je tomu na seznamkách, ani při prvním osobním kontaktu člověk neví, jaký ten druhý doopravdy je.

3.2.3 Co je osobní, je lepší

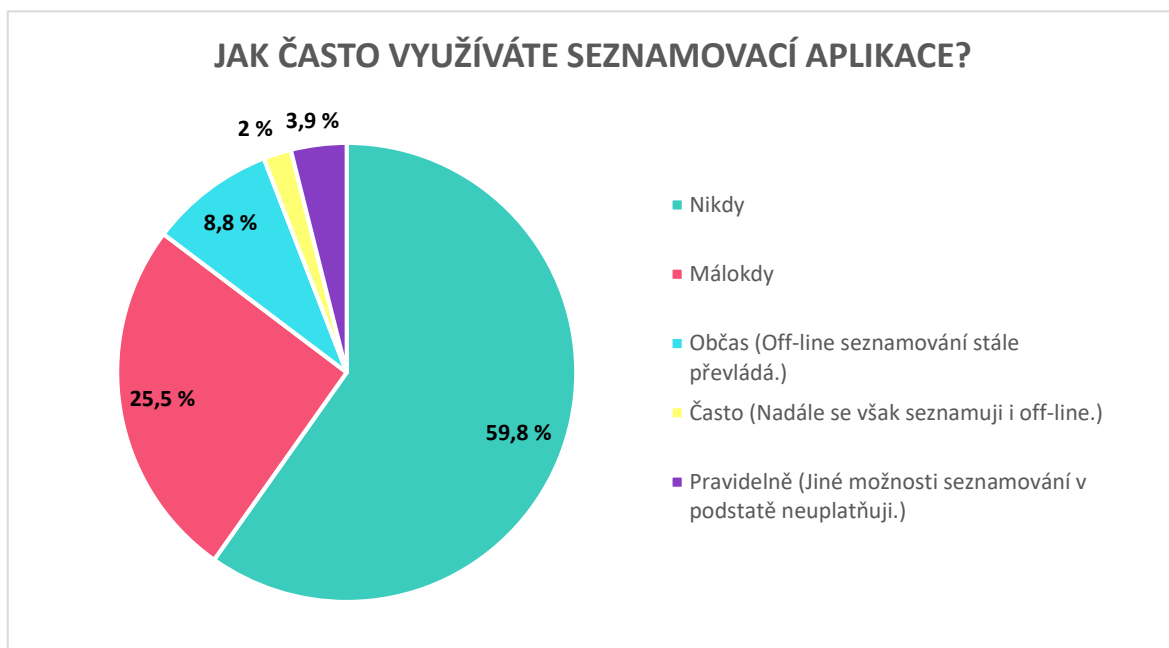
Přestože virtuální seznamování není v dnešní době již nic neobvyklého, pro některé lidi je ale stále vše, co je osobní, lepší. Jak výzkumné rozhovory, tak dotazníkové šetření potvrdily, že lidé stále o něco více preferují osobní způsob seznámení a přímou (osobní) komunikaci než zprostředkovanou formu. Z celkového počtu 102 respondentů 63 z nich uvedlo, že preferují spíše osobní seznamování, ačkoliv je potřeba vyvinout více úsilí a snahy na nalezení potenciálního partnera a následné navázání kontaktu. Nicméně vynaložená energie má podle těchto respondentů smysl. *„V době před smartphony člověk měl k dispozici menší vzorek lidí k seznamování a musel vynaložit více úsilí k poznání*

druhého - bylo tudíž více náročné najít vhodný protějšek, zároveň ale člověk dle mého názoru budoval důkladnějším výběrem, "nabalováním" a poznáváním druhého pevnější vztahy, než co se budují dnes on-line."⁷³ Pouze 5 respondentů označilo nové formy seznamování prostřednictvím seznamovacích aplikací za lepší než osobní seznámení, přičemž hlavním důvodem byla eliminace ostychu při navazování kontaktu. 10 respondentů pak uvedlo, že oba způsoby mají své výhody a nevýhody a záleží tedy na každém člověku, jaký způsob je pro něj osobně lepší. Zbylí respondenti nedovedli posoudit, která forma seznamování je jim bližší, nebo se zdrželi odpovědi. Jak uvádějí někteří účastníci rozhovorů, osobní seznámení může být na straně jedné způsob, jak si zvýšit sebevědomí, pokud se člověku podaří kontakt navázat a jeho flirt bude opěťován, nicméně v případě odmítnutí je to také způsob, jak se člověku může sebevědomí razantně snížit. Jedním z důvodů, proč lidé stále o něco více preferují osobní seznámení před zprostředkovaným, může být i to, že osobní seznámení je považováno za přirozené. Navíc je osobní seznámení zdrojem vzpomínek, a jak uvedl jeden účastník: „...je to takové hrozně hezké i na to třeba pak vzpomínat. Že jako to jsem tě poprvé potkala vlastně tady a tady a byla to tahle a tahle situace a nebudu vyprávět dětem, no já jsem si našla tatínka na Tinderu a přerostlo to v lásku“⁷⁴

Bez ohledu na rostoucí popularitu seznamovacích aplikací mezi lidmi, je stále mnoho takových, kteří s těmito aplikacemi nemají vůbec žádné zkušenosti, ať už mezi participanty výzkumných rozhovorů, tak mezi respondenty. V rámci dotazníkového šetření bezmála 60 % respondentů uvedlo, že k seznámení nikdy nevyužili podobné platformy pro seznamování. Pouze necelých 6 % z nich se seznamuje prostřednictvím seznamovacích aplikací často (2 %) nebo pravidelně (3,9 %). Druhou největší skupinu tvořili ti, kteří seznamky využívají málokdy (25,5 %), následování těmi, kteří je používají občas, ale i nadále u nich převládají off-line způsoby seznamování. Tato skupina tvořila 8,8 % respondentů.

⁷³ Dotazníkové šetření – respondent č. 5. 27. června 2018.

⁷⁴ Rozhovor č. 10. Praha 15. října 2018.

Graf 10: Jak často využíváte seznamovací aplikace?

Zdroj: vlastní zpracování

Osobní forma kontaktu není preferována pouze ve spojitosti se seznámením s potenciálním partnerem, ale také v souvislosti s ukončováním vztahů. Z výzkumných rozhovorů vyplynulo, že osobní ukončení vztahu je projevem úcty a respektu k druhému a člověk tak zachová zásady slušného chování. Z toho důvodu považují někteří účastníci výzkumu osobní rozchod z očí do očí za nutnost. Souvisí to také s tím, že lidé ve většině případů nejsou ochotni akceptovat rozchod prostřednictvím technologie, jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.4.

3.2.4 Vliv konzumerismu na lidské vztahy: seznamka jako trh s lidmi

Současná doba konzumerismu se neprojevuje pouze ve vztahu k materiálním věcem, ale obecně ve způsobu života, který lidé především v západních společnostech vedou. Virtuální seznamování je zde vnímáno také jako projekce konzumního stylu života současné společnosti do způsobu navazování vztahů a do celkového přístupu ke vztahům partnerským i jiným.

Seznamování prostřednictvím seznamovacích aplikací a internetových seznamek vykazuje prvky typické právě pro obchodní trh. Seznamovací aplikace si lze představit jako trh s lidmi, který zajišťuje širší výběr potenciálních partnerů na jednom místě. Každý uživatelský profil na seznamce slouží jako označení a popis zboží v obchodech. Lidé zde kromě svého jména nebo přezdívky uvádějí své preference pro seznámení, co mají

a nemají rádi, své záliby a další základní údaje o své osobě, kterými mohou být například výška, váha atp. V podstatě sami sebe dobrovolně vystavují na „obchodní pult“, kde jsou jednak hodnoceným zbožím, ale i zákazníkem, jelikož i oni sami si vybírají mezi ostatními. Někteří lidé na tento „trh“ vstupují ani ne tak ve snaze najít si partnera, ale proto aby získávali „lajky“ a uspokojili tak svou potřebu líbit se. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.2, mnoho lidí používá seznamovací aplikace pouze pro zábavu, jako prostředek ke zvýšení sebevědomí a polichocení svého ega, čímž samozřejmě komplikují život těm, kteří na seznamkách opravdu hledají partnera.

3.2.5 Uspěchaný svět tekuté moderní společnosti

Problematika, která byla doposud probrána v předcházejících kapitolách, celkově přispívá k uspěchanosti dnešní doby. Ke zrychlování společnosti přispívá kupříkladu její digitalizace a konzumní styl života. To vše se pak projevuje i v běžných aspektech každodenního života lidí. Díky nejrůznějším technologiím, jako jsou smartphony, internet apod., dochází ke zrychlování komunikace mezi lidmi. Tomu významně napomáhá právě instant messaging v podobě aplikací, jako jsou WhatsApp, Messenger a další. Naopak běžné SMS jsou podle některých již zastaralou a pomalou technologií, která jejich komunikaci již nestačí. To dokazují i výsledky dotazníkového šetření, kde je instant messaging nejčastějším způsobem nepřímé komunikace mezi partnery, následován telefonními hovory, SMS a nakonec e-mailovou komunikací.

Lidé mohou mnohem snáze a tím pádem i rychleji kontakt navázat, ale také ho ukončit. To se samozřejmě týká komunikace obecně, ne pouze ve smyslu partnerských vztahů, nicméně právě v souvislosti s navazováním kontaktů s potenciálními partnery se rozšířila nová společenská norma, kterou je *ghosting* (viz kapitola 3.1.2.1). *Ghosting* je jedním z příkladů, který přímo ovlivňuje zrychlování komunikace, respektive její ukončování. Přestat s někým komunikovat bez jakéhokoli vysvětlování je totiž mnohem rychlejší než vysvětlovat, že chce člověk navázaný kontakt přerušit. Zrychlení komunikace, respektive zrychlení jejího započetí a ukončení úzce souvisí také se zvyšující se rychlostí navazování a ukončování vztahů, což souvisí právě s projekcí konzumerismu do mezilidských, respektive partnerských vztahů. Takový stav věci odpovídá soudobému životnímu stylu většiny moderních lidí a je vztahovou paralelou praxe, kdy stále ještě dobře sloužící a fungující věci měníme za nové a lepší sotva se jejich nejaktuálnější a nejmodernější verze

objeví na trhu.⁷⁵ V dnešní době lidé mnohem dříve vstoupí s někým do vztahu, respektive vztahem nazývají kratší a méně vážné známosti, což pak může vést k dřívějšímu a rychlejšímu ukončení takového vztahu, jelikož pevnost vztahů v současnosti je mnohem menší, než tomu bylo v dřívějších dobách. V současnosti se význam pojmu „láska“ proměňuje a v důsledku toho „*rychle roste počet lidí, kteří slovem láska označují více než jednu životní zkušenost*“⁷⁶. Podoba lásky v duchu „dokud nás smrt nerozdělí“, nemá v tekuté modernitě místo. Dochází ke zjednodušení pravidel a snížení standardů lásky, což vede k rozšíření zkušeností, jež lidé nazývají láskou. Jak Zygmunt Bauman uvádí, tento stav pak v lidech posiluje přesvědčení, že zamilování se je dovednost, kterou se člověk může a musí naučit, a čím více ji trénuje a hromadí zkušenosti, tím lépe si tuto dovednost osvojí.⁷⁷ Jak uvedl jeden respondent: „...*dříve vztahy více vydržely, protože lidé neměli tolik možností, takže byli rádi, za to, co mají. Také měli větší čas na to se poznávat, nyní je to dost zrychlené a globální, hned vidíte, koho máte za společného "přítele", který o vás něco ví. Je to méně intimní, ale zase kdo má dneska čas zkoušet každý den někam chodit, aby někoho náhodou potkal.*“⁷⁸ S tím také souvisí zvyšující se počty navázaných a ukončených vztahů, které člověk v dnešní době během svého života prožije. Lidé chtějí vše rychle, neustále hledají, jestli na ně někde nečeká něco lepšího (někdo lepší), a proto opouštějí své staré vztahy a nepřestávají hledat nové. V tomto způsobu života jim značně napomáhají právě seznamovací aplikace, které podle některých účastníků výzkumných rozhovorů šetří člověku v dnešní době tak drahocenný čas. Vztahy jsou navazovány takřka na poznání, ale jen velmi volně, aby se člověk mohl těchto „pout“ co nejrychleji opět zbavit, změní-li se okolnosti. Křehkost lidských pout je dána neustálým pocitem nejistoty a zároveň neustálou touhou navazovat nové a nové vztahy, protože dnešní společnost je protkaná všudypřítomnou otázkou „*Co když toto není ten pravý / ta pravá? Co když na mě někde čeká někdo lepší?*“. Tyto myšlenky pak mnohé pohání k tomu, aby se neustále porozhlíželi po někom jiném, lepším, případně aby nesetřvávali v současném vztahu, protože co když je právě jejich současný vztah tím, co jim brání potkat někoho lepšího. Dnešní muži a ženy, vedle vztahu hlavní postavy Baumanova díla, „*zoufale opuštění a s rozumem v koncích, kteří si připadají jako věci na jedno použití, lidé marně toužící*

⁷⁵ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 35. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁷⁶ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 18. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁷⁷ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 18-19. ISBN 978-80-200-2270-7.

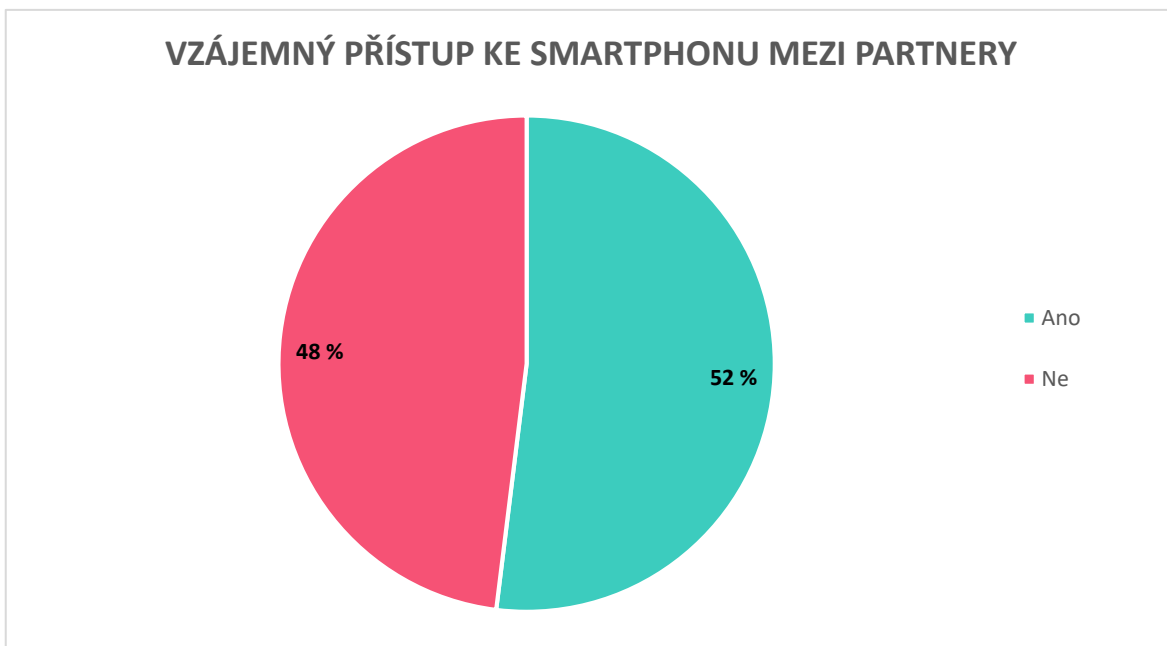
⁷⁸ Dotazníkové šetření – respondent č. 30. 28. června 2018.

po pocitu bezpečí, sounáležitosti a pomocné ruce, na niž by se mohli v těžkých chvílích spolehnout, lidé nadarmo prahnoucí po "navázání vztahu"; i přesto jsou neustále na pozoru před "spřízněním", hlavně před spřízněním "nadobro", o spříznění "na věky věků" ani nemluvě. Mají totiž strach, že takový stav bude přítěží a bude na ně vyvíjet tlak, jež nebudou schopni ani ochotni snášet, čímž vážně omezí svobodu, kterou potřebují... k navázání vztahu...“⁷⁹. Problematika současných lidských vztahů spočívá právě v oné protikladnosti – chci být ve vztahu a mít nějakou jistotu blízkého člověka, a zároveň v něm být nechci, protože to je něco, co z dnešního pohledu omezuje mou osobní svobodu a klade na mě určité nároky.

3.3 Partnerská důvěra v kontextu smartphonové éry

Jak výzkum prokázal, fungující vztah je postaven na vzájemné důvěře mezi partnery, která je základním stavebním kamenem každého dobrého vztahu. Projevem důvěry souvisejícím s přítomností smartphonů v lidských životech je například vzájemný přístup do mobilních telefonů, kdy partnerům nevádí, když si druhý půjčí jejich smartphone nebo se do něj podívá. Většina účastníků výzkumných rozhovorů považuje navzájem povolený přístup ke smartphonům za projev důvěry a ve svých vztazích tímto způsobem fungují. Co se týče respondentů, kteří se zapojili do dotazníkového šetření, mezi nimi není vzájemný přístup do mobilního telefonu samozřejmostí. Naopak poměrně překvapivě jsou počty těch, kteří nemají přístup do partnerova smartphonu, a těch kteří mají, vyvážené. V rámci vzorku 102 respondentů má či mělo 53 z nich otevřený vztah ve smyslu vzájemného přístupu ke smartphonu, zatímco zbylých 49 respondentů uvedlo, že si s partnerem vzájemně přístup do mobilního telefonu neumožňují nebo neumožňovali (ve smyslu dřívějších vztahů). Oba dva postoje dokazují, jak důležité postavení technologie v podobě chytrých telefonů v lidském životě mají. Na straně jedné je povolený přístup projevem opravdové důvěry mezi partnery, zatímco na straně druhé je pro člověka smartphone tak významnou, dá se říci až intimní záležitostí, že i přes partnerské pouto, které ho pojí, je pro daného člověka zásadní, aby mobilní telefon zůstal zcela soukromou záležitostí.

⁷⁹ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 10. ISBN 978-80-200-2270-7.

Graf 11: Vzájemný přístup ke smartphonu mezi partnery

Zdroj: vlastní zpracování

Přestože vztahy, ve kterých partnerům nevadí, že se ten druhý může dostat do jejich mobilního telefonu, nejsou nic neobvyklého, je třeba podotknout, že to, že tento přístup mají, ještě neznamená, že ho také využívají. Jak z výzkumu vyplynulo, lidé sice většinou nemají potřebu před partnerem obsah svého smartphonu nijak skrývat, ale na druhou stranu ve většině případů nemají ani potřebu partnerovi do telefonu nahlížet a plně respektují právo na soukromí. Takové chování je pak dalším projevem důvěry mezi partnery, kdy si oba cení toho, že před nimi jejich partner obsah svého smartphonu neskrývá, ale zároveň mu projevují svou důvěru tím, že mu telefon žádným způsobem neprohledávají, byť by k tomu teoreticky měli oprávněné svolení.

3.3.1 Důležitost rovnocenného partnerství v kontextu smartphonové éry

Dalším aspektem zajišťujícím kvalitní a fungující vztah je rovnocenné postavení partnerů, kdy oba partneři mají ve vztahu stejná „práva“ a žádný z nich vztahu nedominuje neadekvátním způsobem. Je důležité, aby oba partneři měli ve vztahu stejné podmínky, například když dojde k nastavování „pravidel“ ve vztahu ohledně přístupu k partnerově telefonu, využívání aplikací pro sdílení polohy atp. Dále je důležité, aby si každý z partnerů zachoval v partnerství určitou osobní svobodu. Přestože tvoří pár, jsou oba individualitami, které mají stále své individuální zájmy a potřeby, které musí uspokojit. Jednou z těchto potřeb je osobní čas, tedy chvíle, které má člověk pouze sám pro sebe, aby se například věnoval svým zájmům, které nemusí toho druhého příliš oslovovat, podnikl

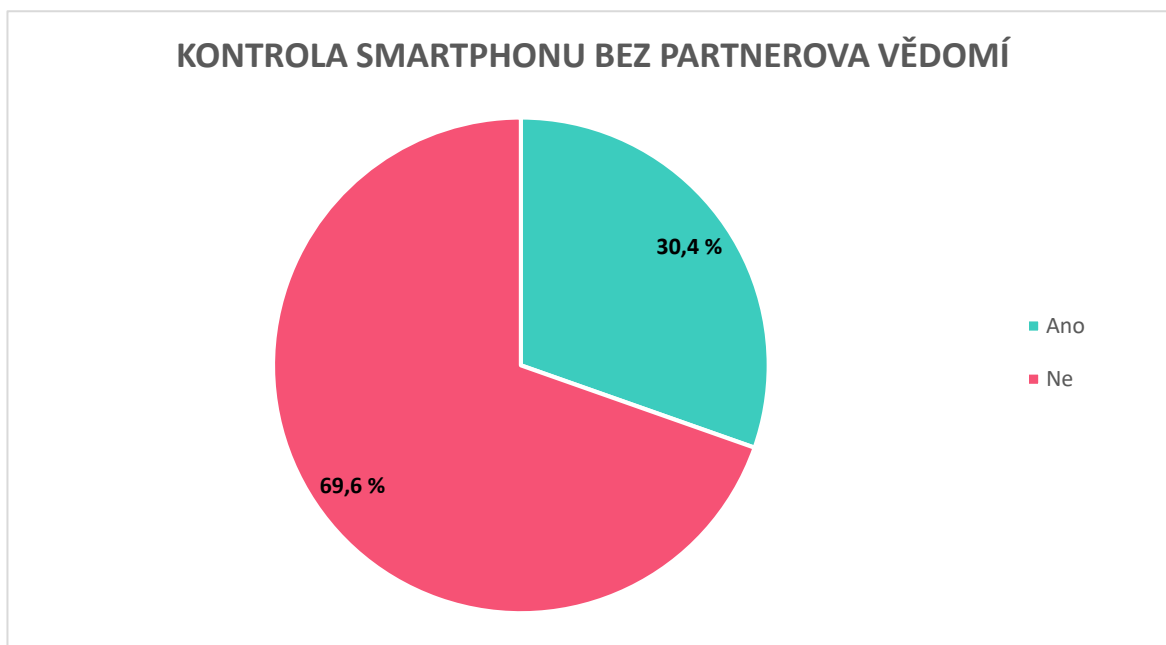
něco se svými přáteli atp. Osobní čas je pro každého člověka velmi důležitý, ne vždy se však musí člověk setkat s pochopením, když tuto potřebu předloží partnerovi, což pak může vést i ke konfliktům, jako se to stalo jednomu účastníkovi výzkumu: „*A to poprvé, když jsem tohle naznačil, že bych potřeboval mít i chvíli sám pro sebe, tak to byl důvod k hádce asi, a bylo to, že ji nemiluji a tak. A ona to vzala prostě úplně doslova, takže jsem najednou byl každý den sám. (...) Ona to dělala prostě na truc mně, aby mně dokázala, že jsem se mýlil asi. A já jsem to myslel jako fakt půl dne, stačí. Kouknu se, na co se chci podívat, protože společně musíš najít i program...*“⁸⁰ Aby vztah fungoval, je důležité si takovéto věci uvědomovat, protože každý člověk má své vlastní potřeby a zájmy, které se nemusí úplně překrývat s potřebami a zájmy toho druhého. Proto je potřeba tyto věci ve vztahu respektovat, dopřát partnerovi svůj čas, čímž si získá stejné podmínky i pro sebe. Na druhou stranu je ve vztahu zcela běžné, že se v určitých věcech partneři vzájemně přizpůsobují a vycházející si vstříc (například v preferovaném způsobu zprostředkované komunikace, společných aktivitách atp.), aby se oba ve vztahu cítili dobře.

3.3.2 Soukromí vysoce ceněnou komoditou moderního člověka

Ačkoliv současnou společnost lze považovat za velmi sdílnou a otevřenou ve smyslu sdílení informací a fotografií v prostředí internetu a nejrůznějších aplikací, jako jsou Instagram, Facebook, Snapchat a další, je potřeba soukromí v rámci vztahu i v osobním životě obecně stále velmi silně zakořeněná, přestože to nemusí být na první pohled zřejmé. Jedním z faktů je, že i přes nastavení volného přístupu k mobilnímu telefonu druhého mají partneři potřebu soukromí, na které mají právo, a vzájemně toto soukromí respektují. Na druhé straně jsou pak páry, které svou potřebu soukromí řeší tím, že mají omezený nebo „zakázaný“ přístup ke svým smartphonům. Samozřejmě taková pravidla neznamenají, že mají potřebu před sebou navzájem něco skrývat, nicméně považují svůj telefon za své území a nechtějí, aby bylo kýmkoliv narušováno bez ohledu na vzájemný vztah.

⁸⁰ Rozhovor č. 8. Praha 8. října 2018.

Když dojde k narušení soukromí jednoho partnera, dojde tím také k narušení či ztrátě vzájemné důvěry, což může mít vážné důsledky pro vztah samotný. V dotazníkovém šetření bezmála 31 % respondentů uvedlo, že někdy kontrolovali partnerův smartphone bez jeho/jejího vědomí.

Graf 12: Kontrola smartphonu bez partnerova vědomí

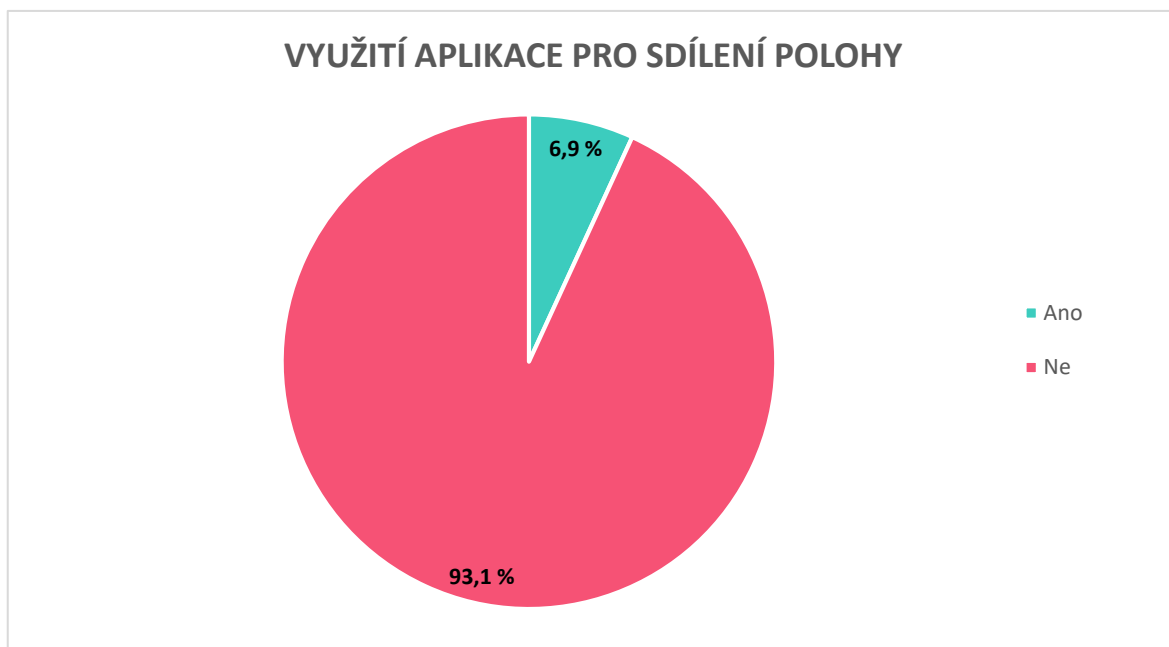
Zdroj: vlastní zpracování

Kromě nahlížení do mobilního telefonu bez partnerova souhlasu jsou za narušování soukromí mnohými považovány také aplikace pro sdílení polohy, díky kterým mohou lidé sledovat, kde se nachází smartphone toho druhého. Více bude tato problematika rozebrána v následující kapitole.

3.3.2.1 Doba „velkého bratra“

Soukromí bylo vždy pro každého velmi důležité, ale v dnešní době je možná ještě důležitější a hůře udržitelné, než tomu bylo v dřívějších dobách. Současnost by se dala s nadsázkou nazvat dobou „velkého bratra“, kdy jsou všechny lidské činy pozorovány a data o chování lidí získávaná hlavně díky internetu jsou velmi cenná. V souvislosti s partnerskými vztahy je důležité věnovat pozornost aplikacím pro sdílení polohy, které lidem umožňují sledovat na svém smartphonu polohu mobilního telefonu druhého člověka, pokud dojde k propojení těchto telefonů. Některé chytré mobilní telefony mají možnost propojení s dalšími telefony již ve svém základním vybavení, u těch ostatních je zde mnoho možností si takovou aplikaci pořídit. Nicméně, jak výzkum ukázal, převládají lidé,

kteří aplikace pro sdílení polohy vnímají spíše negativně a považují je za narušování soukromí a omezování jejich osobní svobody. To potvrzuje i zjištění dotazníkového šetření, které ukázalo, že přes 93 % respondentů žádné aplikace pro sdílení polohy nevyužívá.

Graf 13: Využití aplikace pro sdílení polohy

Zdroj: vlastní zpracování

Většina účastníků výzkumných rozhovorů má k aplikacím pro sdílení polohy negativní vztah, přičemž velmi častým argumentem bylo, že využití těchto aplikací ukazuje na potřebu „stalkovat“ partnera. Obdobné názory na aplikace mají také respondenti, kteří uváděli, že se jedná o příliš velký zásah do soukromí člověka a že takové sledování partnera je neakceptovatelné. Vztah má být založen na důvěře mezi partnery, a proto by nemělo k takovému sledování docházet. Kromě toho by se partner měl chovat správně sám od sebe, a ne proto, že ví, že může být sledován. Podle respondentů jsou aplikace pro sdílení polohy využívány lidmi, kteří svým partnerům nedůvěřují nebo kteří mají potřebu mít vše neustále pod kontrolou. Navíc může využívání takovéto aplikace znemožňovat překvapení partnera, protože si může všimnout, že za ním například ten druhý jede, nebo zaregistruje v jakých obchodech se nachází například v době jeho narozenin či Vánoc.

Ačkoliv většina názorů se kloní spíše ke kritice a nedůvěře v tyto aplikace, jsou i případy, kdy jsou aplikace pro sdílení polohy považovány za užitečné a akceptovatelné. Nejčastěji zmiňovaným využitím je využití ve vztahu rodič-dítě, kdy tak mohou mít rodiče přehled o tom, kde se jejich dítě právě nachází a zda v pořádku dorazilo tam, kam mělo. Navíc to

může být užitečné v případě, kdyby došlo k nějakému neštěstí, takže by tato aplikace mohla usnadnit pátrání. „*Využíváme ji ke sledování dcery, když chodí ze školy. Kdyby se ztratila, máme naději ji hledat, může to být obrovská pomoc! Dcera to ví. Hodně mě to uklidňuje.*“⁸¹ Právě starost o partnerovu bezpečnost bývá důvodem využití aplikací pro sdílení polohy v partnerských vztazích. Dále mohou být tyto aplikace užitečné na cestách, kdy se partneři například ztratí z dohledu a nemohou se najít. Často lidé využívají sdílení své polohy, když se mají setkat s přáteli, aby věděli, jestli má někdo zpoždění, případně kam jít někomu z nich naproti atp. Nápomocná může být aplikace pro sdílení polohy i v případě ztráty nebo odcizení mobilního telefonu. Nicméně hranice mezi užitečností a narušováním soukromí je velmi tenká, a proto je potřeba i k těmto aplikacím přistupovat a využívat je s rozumem.

3.3.3 Technologie zdrojem lidské nedůvěry

Technologie, kterými se dnes lidé ve svých životech obklopují, mohou mezi partnery v určitých případech vyvolávat pochybnosti a nedůvěru, což může vyústit až v narušení partnerova soukromí. Jedním z faktů je, že díky internetu a smartphonům došlo k rozšíření možných forem nevěry. Člověk díky těmto technologiím získal nové možnosti, jak partnera, byť nefyzicky, podvádět. Jak uvedl jeden účastník výzkumných rozhovorů, lidé mohou díky smartphonům udržovat virtuální flirty prostřednictvím různých chatovacích aplikací, které jim umožňují posílání fotek atp.⁸² Mobilní telefon se v takovém případě stává nástrojem partnerovy nevěry. Pokud dojde k nenadálé změně chování, kdy začne mít člověk potřebu svůj telefon skrývat, i když tomu tak dříve nebylo, může to být indicií pro jeho partnera, že něco není zcela v pořádku. To může následně vyvolat potřebu zkontrolovat partnerův mobilní telefon bez jeho vědomí. Za touto potřebou zkontrolovat partnerův smartphone může být jak žárlivost nebo snaha nachytat partnera, tak i pouhá zvědavost. Ovšem lidé, kteří jsou ze své podstaty poctiví a respektují ostatní, mohou mít s potřebou narušit partnerovo soukromí problém, jelikož se to neslučuje s jejich morálkou. Ta v takovém případě hraje důležitou roli a může nakonec od narušení soukromí partnera odradit. Když už ale k narušení soukromí dojde, je to často z toho důvodu, že člověk již ví nebo alespoň tuší, že něco není v pořádku, a chce si tuto informaci potvrdit nebo v lepším případě vyvrátit. Může ale nastat i situace, kdy člověk kvůli podezření z nevěry naruší

⁸¹ Dotazníkové šetření – respondent č. 93. 10. června 2018.

⁸² Rozhovor č. 1. Praha 27. května 2018.

soukromí druhého a do mobilního telefonu se mu podívá, nikdy ale danou osobu nekonfrontuje s tím, co se dozvěděl. Důvodem je to, že následně nechce přiznat takové chování, protože si uvědomuje, že není správné. Otázkou však je, zda člověka kvůli takovému chování soudit v případě, že díky tomu zjistí, že je mu partner nevěrný, a může díky tomu ukončit vztah, ve kterém je klamán.

Také aplikace pro sdílení polohy mohou být zdrojem nedůvěry, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole. V případě, že pár některou z aplikací pro sdílení polohy používá, může se tato aplikace stát prostorem pro vytváření domněnek. Kupříkladu v souvislosti s již dříve zmiňovanou přípravou překvapení pro partnera, kdy se bude člověk kupříkladu nacházet v nějaké restauraci, aby zde něco zařídil, ten druhý si náhodou všimne partnerovy polohy, a už může začít spekulovat o tom, proč tam je, s kým tam je apod. Nebo může nastat situace, kdy jeden z partnerů bude chtít, aby vzájemně sdíleli polohu, ale ten druhý se sdílením polohy nesouhlasí. Důvodem však není, že by něco skrýval, ale je to dle jeho názoru již za hranou a považuje to za narušení svého soukromí, na které má i ve vztahu právo. Už je zde ale riziko, že odmítnutí instalace takovéto aplikace může v druhém partnerovi vyvolat pochybnosti o tom, co ten druhý skrývá, přitom jsou tyto pochybnosti neopodstatněné a uměle vyvolané. Na druhou stranu může ve vztahu vyvolat nedůvěru už jen požadavek, aby člověk začal svou polohu sdílet, protože to může být ze strany partnera považováno jako projev nedůvěry, když má potřebu druhého sledovat.

3.4 Důležitost komunikace ve vztahu i v životě

Provedený výzkum potvrdil všeobecně známý fakt, že komunikace (přímá i nepřímá) je základem dobrého a fungujícího vztahu, ať už se jedná o romantické partnery, rodinu nebo přátele. Ve všech typech vztahů je nesmírně důležité, aby spolu lidé dokázali komunikovat, neboť kvalitní a otevřenou komunikací lze předejít nedorozuměním či hádkám, které mohou nastat například kvůli nedostatku informací nebo mylným interpretacím. Kde nefunguje komunikace, často nefunguje ani vztah samotný, a může tak dojít k jeho rozpadu. „*Všechno je vždycky jenom o té komunikaci, ta je prvotně v každém vztahu nejdůležitější. Nemyslím si, že to je jenom ve vztahu partnerském, ale celkově v rodině, s kamarády i v pracovní sféře. Pořád je to o komunikaci, když ti lidé spolu nebudou komunikovat, tak samozřejmě ty problémy nastávají.*“⁸³ Kromě toho otevřená komunikace

⁸³ Rozhovor č. 4. Praha 7. srpna 2018.

mezi partnery svědčí také o vzájemně projevované důvěře, což vztah posiluje. Pokud člověk před tím druhým něco skrývá, byť se nemusí jednat o nic důležitého, nebo s ním komunikuje pouze omezeně, může to u člověka vést k pochybnostem a k nedůvěře v partnera i ve vztah samotný. O důležitosti komunikace a udržování kontaktu svědčí i fakt, že jedna ze situací, kdy partnerům nevádí vyrušení v podobě použití mobilního telefonu, je právě komunikace s rodinou.

Komunikace není důležitá jenom v průběhu vztahu, ale také při jeho případném ukončování, tedy při rozchodu. Podle některých účastníků výzkumných rozhovorů má člověk právo na osobní interakci. Jde o to, že člověk projeví partnerovi alespoň tolik respektu, že vztah ukončí osobně a vysvětlí, proč ho chce ukončit. Díky osobní interakci si mohou partneři vše objasnit a pochopit, proč jejich vztah skončil a co k tomu vedlo, z čehož se mohou poučit a zlepšit tak své další vztahy, které v budoucnu navážou.

3.4.1 Každý vztah má svá pravidla

V každém vztahu dojde postupem času k vytvoření určitých nepsaných „pravidel“ a tradic. Nejedná se o žádná uměle nastavovaná pravidla, která by si lidé předem definovali a následně je dodržovali. Tato „pravidla“ a tradice přirozeně vyvstanou z chování páru v daném vztahu. Nejčastěji zmiňovanou tradicí mezi účastníky rozhovorů bylo, že si píšou SMS na dobré ráno a na dobrou noc. To platí samozřejmě v případě, že spolu pár nesdílí domácnost nebo ve dnech, kdy nejsou zrovna spolu (např. návštěva rodiny, služební cesta). Dalším frekventovaným „pravidlem“ je, že když jeden z partnerů někam jede sám, tak se ohlásí, jakmile dorazí na místo, že je v pořádku, aby ten druhý nemusel mít o partnera obavy. Ne tak široce rozšířenými „pravidly“, která někteří ve svých vztazích mají, je například omezení kontaktu během pracovní doby, aby se navzájem nevyrušovali, nebo také nutnost partnerova schválení, pokud chce ten druhý na sociálních sítích zveřejnit něco, co se ho týká (např. společná fotka).

Svým způsobem je ve vztahu „pravidlem“ i preferovaný typ komunikačního kanálu, který si partneři zvolí jako hlavní způsob nepřímé komunikace. Některé páry ještě stále preferují klasické komunikační kanály, tedy telefonní hovory a SMS zprávy, přestože podle některých lidí se jedná již o zastaralé a pomalé způsoby komunikace. Někteří lidé je využívají pouze v případě „nouze“. Nouzí se v těchto případech rozumí například situace, kdy nefunguje internet. V takové chvíli si místo psaní na WhatsApp nebo jiné chatovací

aplikaci napíší SMS nebo si zavolají. Telefonní hovor lidé často využívají v případě, že potřebují rychlou odpověď nebo něco urgentního vyřešit. Nicméně s rozvojem technologií, které umožňují stále nové způsoby, jak komunikovat s ostatními lidmi, je čím dál tím častěji hlavním komunikačním kanálem ve vztahu právě instant messaging. Komunikace prostřednictvím aplikací, jako jsou WhatsApp, Messenger a další, je považována za rychlejší a efektivnější. Navíc mají tyto aplikace funkce, díky kterým člověk vidí, že si ten druhý zprávu přečetl nebo že odepisuje, a to se mnohým na instant messaging líbí. I z toho důvodu jim pak kupříkladu již nevyhovují klasické SMS zprávy, u kterých neví, zda byly doručeny, zda už si je dotyčný přečetl a odepisuje.

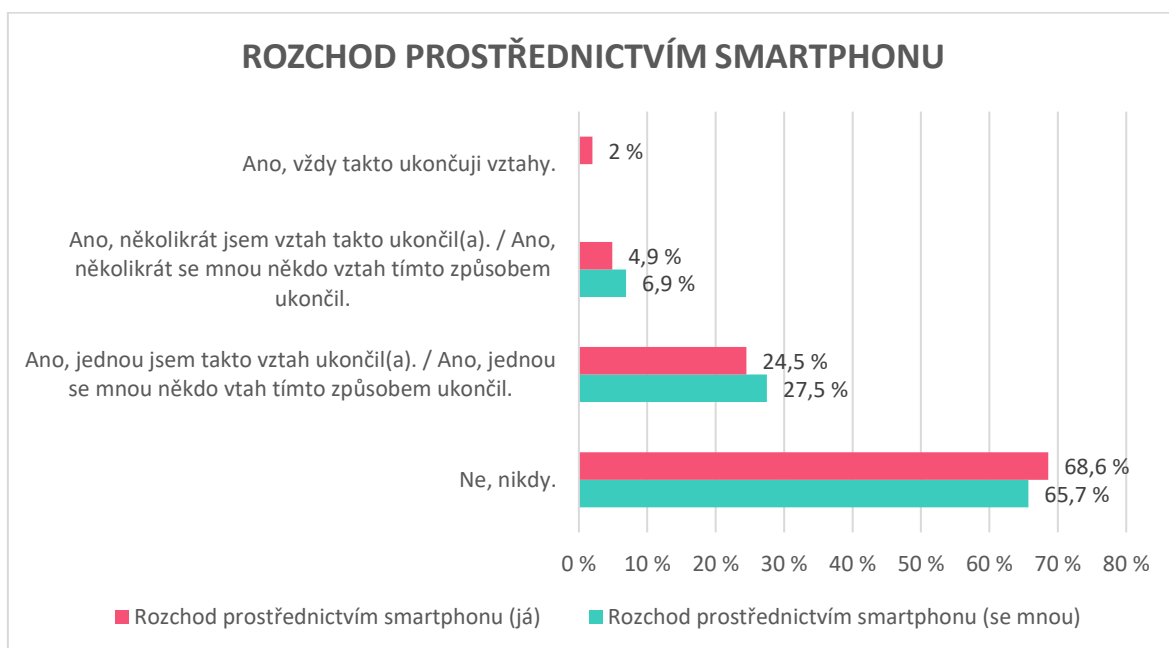
3.5 Já na prvním místě: upřednostnění sebe před férovým rozchodem

Jak bylo již řečeno v předchozích kapitolách, z provedeného výzkumu vyplynulo, že lidé velmi často považují to, co je osobní (např. osobní kontakt, osobní seznámení atp.), za lepší než to, co je zprostředkované (např. nepřímá komunikace, seznámení prostřednictvím seznamovací aplikace atp.). Nejinak je tomu i v případě ukončení vztahu, kdy na rozchod prostřednictvím smartphonu či jiných technologií je lidmi nahlíženo vesměs negativně.

Účastníci výzkumných rozhovorů i respondenti se ve svých odpovědích většinou ztotožnili s tím, že rozchod prostřednictvím smartphonu považují za zbabělé chování. Jde podle nich o projev neúcty a nerespektování jiné lidské bytosti, kdy daný člověk jedná nedospěle a necitlivě. Zprostředkovaný rozchod může člověk chápat jako projev toho, že pro partnera mnoho neznamenal. Kromě toho, jak uvedl jeden z respondentů, takový způsob ukončení vztahu člověku nic nedá, nepoučí se a nepomůže mu to být lepším člověkem, zatímco díky osobní konfrontaci, kdy si partneři vyjasní, proč k rozpadu vztahu došlo, se mohou poučit do budoucna.⁸⁴ O tom, že lidé preferují osobní ukončení vztahu svědčí i to, že skoro 70 % respondentů v rámci otázníkového šetření uvedlo, že nikdy neukončili vztah prostřednictvím smartphonu. Respondenti, kteří se takto jednou se svým partnerem rozešli, tvoří necelých 25 %. 6,9 % z nich vztah prostřednictvím smartphonu ukončilo vícekrát, přičemž pouze 2 % respondentů ukončuje tímto způsobem všechny své vztahy. Nejčastějším důvodem, proč se tito respondenti se svým partnerem rozešli právě prostřednictvím mobilního telefonu, bylo, že se jednalo o vztah na dálku, a tudíž nebylo

⁸⁴ Dotazníkové šetření – respondent č. 77. Praha 5. října 2018.

osobní setkání možné (např. jeden z partnerů pobývá v zahraničí). V rámci rozhovorů pouze dva účastníci uvedli, že jednou vztah ukončili prostřednictvím smartphonu. Sdílení zkušeností respondentů přineslo podobné výsledky, kdy i s některými z nich se prostřednictvím smartphonu jejich bývalý partner rozešel. 65,7 % respondentů uvedlo, že s nimi žádný partner nikdy vztah takto neukončil, 27,5 % respondentů má jednu takovou zkušenost a 6,9 % z nich zažilo rozchod prostřednictvím smartphonu více než jedenkrát. Co se týče participantů výzkumných rozhovorů, tak čtyři z nich mají s ukončením vztahu prostřednictvím smartphonu ze strany partnera zkušenost.

Graf 14: Rozchod prostřednictvím smartphonu

Zdroj: vlastní zpracování

Jako nejčastější důvod, proč se lidé uchýlí ke zprostředkovanému rozchodu, bývá podle účastníků rozhovorů to, že je to snazší než osobní rozchod. Některé věci je totiž snadnější napsat než říct druhému do očí. Proto je na tento způsob ukončení vztahu nahlíženo jako na snahu vyhnout se přímé konfrontaci, která by mohla být pro daného člověka nepříjemná, a snahu vyhnout se pocitu viny, který by se mohl dostavit, pokud by člověk ukončil vztah osobně.

To je právě jedna ze zásadních proměn v současných vztazích, protože důležité není umění vytvořit si vztah, ale „*umění vztah ukončit a vyjít z něho nezraněn, pokud možno bez zhnisaných ran, které je třeba dlouho a důkladně léčit*“⁸⁵.

3.5.1 Mnoho aspektů ovlivňuje rozchod, ne jen my sami

Přestože jsou rozchody prostřednictvím chytrých mobilních telefonů a jiných technologií většinou považovány za nevhodné řešení, je třeba brát v potaz, že existují i různé vnější okolnosti, které mohou vést k takovému způsobu ukončení vztahu, a nemusí to být proto, že daný jedinec myslí především na sebe a na to, jak se ze vztahu co nejlépe vyvázat.

Může kupříkladu dojít k tomu, že jeden z partnerů tomu druhému sdělí, že s ním potřebuje o něčem mluvit, jakmile spolu budou, nicméně druhý partner začne vyvíjet tlak na to, aby mu řekl, o čem s ním chce mluvit, přestože nejsou v danou chvíli spolu. V takovém případě pak může dojít k ukončení vztahu přes telefonní hovor, jak to sami zažili dva účastníci výzkumných rozhovorů. Jindy člověk odhalí partnerovu nevěru a chce vztah kvůli tomu okamžitě ukončit. „*Když já jsem se takhle rozcházel, tak to nebylo kvůli tomu, že bych to té osobě nechtěl říct do očí, ale chtěl jsem to ukončit z minuty na minutu, a jelikož jsme nebyli spolu, tak jsem jí zavolaal a řekl jsem jí, ať si druhý den přijede pro věci.*“⁸⁶

Vliv na zvolený způsob ukončení vztahu může mít také věk dané osoby, kdy zvláště mladší lidé celkově více žijí virtuálním životem, a tudíž to může mít vliv i na způsob, jakým se se svými partnery rozcházejí. Zatímco starší generace je zvyklá řešit tyto situace spíše osobní cestou, jako tomu bylo, když smartphony a podobné technologie ještě nebyly běžnou součástí jejich životů. Podle participantů výzkumu je zásadním faktorem také fáze, ve které se vztah nachází. V případě, že jsou spolu lidé teprve krátce nebo se jejich „vztah“ ještě nepřesunul z virtuální roviny, jsou lidé více ochotní tolerovat rozchod prostřednictvím technologie. Nicméně tato tolerance se snižuje s délkou a vážností vztahu.

⁸⁵ Bauman, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, s. 35. ISBN 978-80-200-2270-7.

⁸⁶ Rozhovor č. 1. Praha 27. května 2018.

4. Výsledky výzkumného projektu

Cílem provedeného výzkumného projektu bylo zjištění, jakým způsobem smartphony ovlivňují partnerské vztahy, respektive jaký vliv mají na seznamování s potenciálním partnerem, jakým způsobem proměňují a ovlivňují vztah samotný, a v neposlední řadě, jaký vliv mají na ukončování vztahu. Zásadním zjištěním bylo, že za mnoha změnami ve všech fázích partnerského vztahu stojí narůstající význam virtuálního světa v lidském životě. K tomu právě přispívají smartphony, jejich významné postavení v každodenním životě lidí a s tím související nárůst času, který lidé používáním chytrých mobilních telefonů stráví. Smartphone se stává novým nejlepším přítelem člověka a mnohdy se stává také třetím partnerem v romantickém vztahu.

Smartphony umožnily nástup nových forem seznamování v podobě nejrůznějších seznamovacích aplikací, díky čemuž se postupně celkově zlepšuje postoj společnosti ke zprostředkovanému seznámení, jelikož se stává čím dál tím běžnější a mezi lidmi nejrůznějších věkových kategorií oblíbenější. Kromě toho se dalšími místy pro seznámení s potenciálním partnerem stávají také sociální sítě a chaty, jako jsou Facebook, Instagram, Messenger a další. Nejrůznější formy zprostředkovaného seznámení, které jsou díky chytrým mobilním telefonům dostupnější než kdy dříve, značným způsobem usnadnili lidem seznamování. Seznámení prostřednictvím seznamovacích aplikací je jednoduché, rychlé a zajišťuje široký výběr potenciálních partnerů. Největší přínos mají tyto aplikace pro lidi, kteří se obtížněji seznamují a nespodno navazují kontakt v reálném světě, nebo pro ty, kteří hledají specifitějšího partnera (LGBT atp.) a běžné seznámení je pro ně z tohoto důvodu těžší. Další výhodou využití aplikací je také menší emoční zásah v případě, že se člověk setká s odmítnutím. Ten v tomto případě není tak citelný, jako by tomu bylo v případě osobního odmítnutí z očí do očí, a proto lidé neúspěch na seznamovacích aplikacích snášejí lépe. Seznamky se v současné době navíc staly určitou formou zábavy, kdy mnozí uživatelé nehledají jejich prostřednictvím vztah, ale pouze si sbíráním „lajků“ zvyšují své sebevědomí. Nicméně i přes narůstající oblibu zprostředkovaného seznamování z výzkumu vyplynulo, že lidé přeci jen stále více preferují osobní seznámení, stejně jako osobní formu komunikace. Mnozí lidé považují seznamovací aplikace za neosobní seznámení z důvodu absence fyzického kontaktu a kvůli ztrátě romantiky, která osobní seznámení provází. Vyskytují se názory, že se jedná o umělé vytváření vztahů, které je svým způsobem i trochu nebezpečné, jelikož lidé se ve virtuálním prostředí mohou určitým

způsobem stylizovat, přetvářet se, případně se vydávat za někoho, kým ve skutečnosti nejsou. Opět se tak dostáváme k tomu, že je třeba ke všem technologiím přistupovat a využívat je s rozumem. Zprostředkované seznámení je navíc považováno za povrchní, protože se lidé řídí především sdílenými fotografiemi, ze kterých ale nepoznají, jak jim daný člověk vyhovuje povahově. Jak ale někteří namítají, povrchní je i seznámení osobní, jelikož i v tomto případě člověka ze všeho nejdříve zaujme vzhled, nikoliv to, jaký ten druhý doopravdy je. Seznamovací aplikace jsou podle mnohých navíc pouze generátory krátkodobých nebo jednorázových vztahů, kdy mnoho uživatelů jejich prostřednictvím hledá pouze potenciální sexuální partnery. S tím souvisí také otevřenější projev, který nastává s přesunem komunikace do virtuálního prostředí, kde se lidé cítí chráněni určitou anonymitou. Dochází k tomu, že lidé se ve zprostředkované komunikaci odváží říct, respektive napsat věci, které by při osobním kontaktu nikdy nesdělili, ať už jde o různé sexuální narážky nebo hrubé a vulgární výrazy. Dalším zásadním důsledkem zprostředkovaného seznamování a obecně přesunu velké části komunikace do virtuálního prostředí je ztráta sociálních schopností, kdy lidé mohou částečně přicházet o schopnost porozumět významu sdělení, chápat lidské emoce či navázat kontakt v reálném životě. V neposlední řadě je na seznamovací aplikace nahlíženo také jako na trh s lidmi, kdy se lidé dobrovolně vystavují na „obchodní pult“ a nabízejí se ostatním uživatelům jako zboží, přičemž jsou zároveň nakupovaným zbožím i nakupujícím zákazníkem. Takovéto smýšlení souvisí s konzumním způsobem života západních společností, kdy se podstata konzumerismu přenáší i do chápání mezilidských vztahů, obzvláště pak těch partnerských či milostných. Z toho vyplývá i menší pevnost současných vztahů, kdy dochází ke zrychlování navazování i ukončování vztahů, což potvrzuje myšlenku Zygmunta Baumana o tekuté lásce, kdy se lidé neustále honí za lepším a nenavazují příliš pevné vztahy, aby se z nich v případě potřeby mohli okamžitě vyvázat.

O důležitosti smartphonů v lidském životě vypovídá také to, že se čím dál častěji hlavním komunikačním kanálem pro zprostředkovanou komunikaci ve vztahu stává instant messaging, což je podle mnohých modernější, rychlejší a snazší způsob komunikace, než jsou klasické SMS zprávy či telefonní hovory. Význam smartphonů a jejich vliv na partnerský vztah dokládá také to, že na straně jedné jsou páry, které mají otevřený přístup ke svým mobilním telefonům, čímž si navzájem projevují důvěru, jelikož jim nevadí, když se partner do jejich telefonu podívá, a na straně druhé stojí lidé, pro které je

smartphone natolik soukromou až intimní záležitostí, že ani svému partnerovi nedovolí, aby měl do jejich telefonu přístup. Oba tyto přístupy jsou mezi páry poměrně vyrovnané a svědčí o tom, jaký význam lidé chytrým mobilním telefonům přisuzují. Také to dokládá, jak důležité je i v partnerském vztahu soukromí, kdy i lidé, kteří mají volný přístup k partnerově telefonu, tohoto práva většinou nevyužívají a respektují jeho soukromí. Dalším faktem je, že vztahy jsou silně ovlivňovány sociálními sítěmi, jejichž aplikace má většina lidí ve svém chytrém telefonu. Co se zveřejní na sociálních sítích je považováno za oficiální. Pokud lidé na svém profilu zveřejní, že jsou s daným člověkem ve vztahu, je to bráno jako oficiální potvrzení platnosti dané informace. Kromě toho je pro mnohé partnery velmi důležité, co má jejich polovička na svém profilu, a ještě důležitější je, koho má ve svých přátelích a s kým je v kontaktu, protože to se může mnohdy ve vztahu stát zdrojem konfliktu. A to i z důvodu, že smartphone jako takový může být silným rušivým elementem, když si například jeden z partnerů nadměrně píše se svými přáteli na sociálních sítích místo toho, aby se více věnoval tomu druhému. Tolerance používání smartphonu v rámci společného času je obecně vyšší v případě párů, které spolu již žijí, a tím pádem spolu tráví více času než páry, které spolu zatím domácnost nesdílí. Tyto páry si „více“ váží času, který společně tráví. Nicméně jsou situace, ve kterých většina lidí použití smartphonu partnerem toleruje, například když se jedná o komunikaci s rodinou, případně když jeden z partnerů dohledává nějaké informace k probíranému tématu nebo když člověk potřebuje zařídit něco důležitého do práce. S tím souvisí prolnutí osobního a pracovního života, ke kterému došlo právě díky technologiím, jako jsou smartphony a internet, díky čemuž mnohdy dochází k narušení společného času páru. I přesto, že čas strávený používáním smartphonů je poměrně vysoký, lidé často tuto aktivitu v přítomnosti partnera úmyslně omezují, právě proto aby nenarušovali společný čas. Nicméně do ložnic si své mobilní telefony s sebou na noc bere většina lidí, přičemž je zajímavé, že v rámci tohoto výzkumného vzorku se nevyskytl názor, že by to nějakým způsobem narušovalo či ovlivňovalo jejich milostný život, přestože jiné výzkumy, jako například výzkum agentury OnePoll pro společnost Asurion z roku 2018, ukazují, že právě přítomnost smartphonů v ložnici je jednou z příčin negativně ovlivňujících sexuální život partnerů. To částečně souvisí s poklesem zájmu o osobní kontakt, ať už mezi lidmi obecně, tak i mezi partnery. Smartphony také umožnily vznik nových forem nevěry, jelikož člověk může díky seznamovacím aplikacím, sociálním sítím, chatovacím aplikacím apod. udržovat, byť nefyzický, romantický nebo sexuální kontakt či vztah s jinými osobami, přičemž chytrý

mobilní telefon slouží zároveň jako prostředek nevěry a zároveň také jako její úkryt. I z tohoto důvodu se technologie, jako je smartphone, stávají zdrojem lidské nedůvěry. Nedůvěru může vyvolat nadměrná komunikace s jinými lidmi, změna v chování, co se přístupu k vlastnímu telefonu týče (člověk začne svůj telefon a jeho obsah skrývat před partnerem, přestože to doposud nedělal), nebo mohou nedůvěru zapříčinit také aplikace pro sdílení polohy. Většina lidí z výzkumného vzorku nahlíží na aplikace pro sdílení polohy negativně a považuje takové aplikace za narušování soukromí a projev nedůvěry ze strany partnera, pokud chce aplikaci ve vztahu využívat. Situace, kdy lidé považují využití těchto aplikací za přijatelné, jsou v případě vztahu rodič-dítě, ale za podmínky, že je o tom dítě vyrozuměno a souhlasí s tím. Dále pak když jsou lidé v zahraničí, mohou jim aplikace pro sdílení polohy pomoci snáze se najít, když se rozdělí nebo ztratí.

Co se týče vlivu smartphonů na ukončování vztahů, záleží zejména na věku partnerů a na fázi, ve které se vztah nachází. Mezi lidmi totiž převládá názor, že zprostředkovaný rozchod prostřednictvím technologie, jako je chytrý mobilní telefon, zvolí spíše mladší generace, u které je zakořeněnost smartphonů vyšší než u starších lidí. K ukončení vztahu prostřednictvím smartphonu dojde také spíše v případě, že se jedná pouze o krátkou známost nebo o kontakt, který se z virtuálního prostředí seznamovací aplikace ještě nepřenesl do reálného světa. V souvislosti s tím vznikla nová forma ukončení kontaktu nebo vztahu, a tou je tzv. ghosting. Jde o situaci, kdy lidé začínající kontakt či vztah ani neukončí, ale nechají ho tzv. vyšumět. Přestanou se tomu druhému ozývat a žádným způsobem nereagují na snahy druhého kontakt udržet. Nicméně obecně u běžných vztahů převládá názor, že zprostředkovaný rozchod je špatný a že se jedná o projev neúcty, nerespektování druhého jako člověka a o projev zbabělosti. Stejně jako tomu bylo u seznamování, i v tomto případě lidé stále preferují osobní kontakt, který je v tomto případě považován za možná ještě důležitější, než je tomu u seznámení. Nicméně i zde existují výjimky, kdy jsou lidé v určitých situacích ochotni akceptovat rozchod prostřednictvím telefonního rozhovoru, což je jediná akceptovatelná forma zprostředkovaného ukončení vztahu.

Závěr

Moderní technologie, jako jsou smartphony, jsou pro tekutou moderní společnost velmi důležité a zaujímají v ní výsadní postavení. Zakořeněnost chytrých mobilních telefonů v každodenním životě lidí je natolik velká, že zásadním způsobem ovlivňuje mnoho aspektů lidského života včetně partnerských vztahů, přestože si to člověk nemusí zcela uvědomovat. Z toho důvodu mě zajímalo, jaký vliv tato technologie provázející člověka na každém jeho kroku má na partnerské vztahy od seznámení až po rozchod.

Zásadním zjištěním provedeného výzkumného projektu bylo, že jedním z nejdůležitějších faktorů, který partnerské vztahy ovlivňuje, je narůstající význam virtuálního světa v lidském životě. To úzce souvisí s významným postavením smartphonů v životě moderního člověka. Jsou to právě chytré telefony, které umožnily takový vzestup virtuálního světa, který se stal nedílnou součástí života většiny lidí. Velké změny nastaly díky smartphonům ve způsobech, jakými se dnes lidé seznamují s potenciálními partnery. Byla to právě tato technologie, která přispěla ke vzniku nových forem seznamování, a to seznamování zprostředkovanému prostřednictvím nejrůznějších seznamovacích aplikací. Díky rozšíření těchto aplikací se postupně zlepšuje postoj společnosti k formám neosobního seznámení, které neustále nabírají na popularitě, a to zvláště mezi mladšími generacemi, které jsou celkově více zapojené do virtuálního života. Přestože lidé přeci jen stále více preferují osobní seznámení i osobní komunikaci, seznamovací aplikace přinesly do tohoto procesu pro některé jedince mnoho výhod. Asi za největší pozitivum je považováno usnadnění seznámení lidem, kteří nejsou s oslovováním cizích lidí v reálném světě natolik komfortní v důsledku stydlivosti, nervozity apod. Výhodou tento způsob seznamování poskytuje také různým menšinám, jako je například LGBT, jejichž členové hledají partnera podle specifitějších kritérií. Celkově je zprostředkované seznamování považováno za jednoduché a rychlé, a navíc nabízí široký výběr potenciálních partnerů. Nicméně mnoho lidí považuje seznamovací aplikace za neosobní a povrchní, jde podle nich o umělé vytváření vztahů. Kromě toho podle některých generují tyto aplikace pouze krátkodobé či jednorázové sexuální vztahy. Nevýhodou virtuálního seznámení a virtuálního světa obecně je možnost lidí se stylizovat a vytvářet v tomto prostředí své „lepší“ já. Anonymita virtuálního prostředí navíc vede k větší otevřenosti projevu ve smyslu různých sexuálních narážek a hrubého nebo vulgárního vyjadřování. Dalším poměrně znepokojivým důsledkem je také určitá ztráta sociálních schopností, jelikož lidé

díky přesunu velké části základní komunikace do virtuálního prostředí ztrácejí schopnost navázat a udržovat kontakt v reálném světě, porozumět významu sdělení či chápat lidské emoce. Když se na zprostředkované seznamování zaměříme z pohledu dnešní konzumní společnosti, lze seznamovací aplikace chápat jako trh s lidmi, kam lidé dobrovolně vstupují, aby se zde vystavili na „obchodní pult“ na oči svým potenciálním partnerům a také aby si sami z potenciálních partnerů vybírali.

Význam a vliv smartphonů ve vztahu jako takovém dokládá postoj páru k přístupu k partnerově telefonu. Na jedné straně jsou páry, které mají ve svém vztahu vzájemně otevřený přístup k mobilnímu telefonu. To znamená, že jsou komfortní se situací, kdy partner použije jejich smartphone nebo se do něj podívá. Takto nastavená „pravidla“ považují za projev důvěry jeden druhému. Nicméně to, že tuto možnost mají, ještě neznamená, že ji využívají, jelikož vzájemně také respektují právo na soukromí. Na druhé straně jsou páry, pro něž jsou telefony natolik soukromou až intimní záležitostí, že si přístup do nich neumožňují, protože je považují za své území, na čemž nic nezmění ani jejich partnerský vztah. Oba postoje dokládají, jak významné postavení smartphony v lidském životě zaujímají. Tolerance používání mobilních telefonů v rámci společného času páru se odvíjí od množství času, který spolu partneři tráví. Páry, které spolu již bydlí, a tím pádem se vídají častěji než páry, které ještě domácnost nesdílí, bývají většinou k používání smartphonů tolerantnější a nemají s tím takový problém. Na rozdíl od nich partneři bez společného domova si „více“ váží času, který mají vyhrazený, a proto nechtějí, aby telefony jejich společné chvíle narušovaly. Větší tolerance také bývá u mladších lidí, kteří s těmito chytrými zařízeními v podstatě vyrostli. Nicméně existují situace, kdy je většina lidí ochotna použít smartphonu partnerem ve své přítomnosti tolerovat. Například, když se jedná o komunikaci s rodinou, dohledání informací o probíraném tématu nebo v případě nutnosti vyřešit něco důležitého v souvislosti s prací. Právě propojenost pracovního a osobního života, ke které došlo v důsledku existence technologií, jako jsou smartphony a internet, může značným způsobem narušovat čas partnerů, což může mít v některých případech i vážné důsledky v podobě vztahových problémů. Jak se ukázalo, čas, který lidé používáním chytrých mobilních telefonů stráví je poměrně vysoký, čemuž přispívá již zmiňovaný narůstající význam virtuálního života. Je naprosto běžné, že si lidé berou svá zařízení každý večer do ložnice, čímž může být podle některých výzkumů negativně ovlivňován milostný život páru, přestože tento výzkumný vzorek si tohoto vlivu

není vědom. Přestože čas strávený na smartphonech narůstá, lidé se snaží v přítomnosti partnera chytrý telefon nepoužívat buď vůbec, nebo to alespoň omezit, aby nenarušovali společné chvíle. Partnerský život v dnešní době značným způsobem ovlivňují také nejrůznější sociální sítě a chatovací aplikace, které má většina lidí ve svých telefonech. Pro lidi je totiž velmi důležité, co má jejich partner na svém profilu, a ještě důležitější je, koho má ve svých přátelích a s kým si případně píše. Přítomnost partnera na sociálních sítích totiž může vést až k phubbingovému chování, které se ve společnosti stává běžnou a akceptovanou normou, navíc nadměrná komunikace s ostatními může vést k nedůvěře partnera. S příchodem smartphonů totiž došlo k rozvoji nových forem nefyzické nevěry, které tyto sociální sítě a jiné aplikace umožňují. Technologie jsou zdrojem lidské nedůvěry i v souvislosti s aplikacemi pro sdílení polohy, ke kterým mají lidé vesměs negativní přístup, protože je považují za projev nedůvěry a za narušování soukromí druhého partnera.

Nejméně existence smartphonů ovlivňuje ukončování vztahů, jelikož mezi lidmi převládá názor, že vztah by člověk měl ukončit osobně, a že rozchod prostřednictvím technologie je nepřijatelný. Jediná forma zprostředkovaného rozchodu, která je v určitých případech akceptovatelná, je rozchod prostřednictvím telefonního hovoru. Jiné způsoby rozchodu prostřednictvím technologie jsou pro většinu lidí nepřijatelné. Hodně záleží na věku partnerů a na fázi vztahu. Pokud ale k ukončení vztahu prostřednictvím technologie dojde, je to spíše u mladších lidí, jejichž život je se smartphony mnohem více propojen a jsou tak zvyklí řešit své záležitosti touto cestou, nebo v případě kratších a méně vážných vztahů a známostí, které se ještě z virtuálního světa nepřenesly do toho reálného. V souvislosti s tím je třeba zmínit také novou společenskou normu, kterou je tzv. ghosting. Jedná se o to, že lidé známost žádným způsobem neukončí, ale přestanou s tím druhým komunikovat bez jakéhokoliv vysvětlení. Většinou se tento způsob ukončení týká spíše internetových známostí, nicméně se objevuje už i v reálných vztazích.

Největším přínosem provedeného výzkumného projektu je zvolená kvalitativní metoda v podobě hloubkových rozhovorů, která umožnila hlubší prozkoumání problematiky, a to i za hranici zkoumaného tématu. Rozhovory s participanty nejenže odkryly, jakým způsobem smartphony ovlivňují partnerské vztahy, ale také jaký vliv mají celkově na život jednotlivce i na společnost jako takovou. Přispěly například ke vzniku nových společenských norem, jako jsou *phubbing* a *ghosting*. Značným způsobem také napomáhají

zrychlování společnosti, respektive podporují úspěchanost moderní doby. Ta se projevuje do rychlosti navazování a ukončování kontaktu i vztahů, což souvisí s koncepty „tekuté modernity“ a „tekuté lásky“ Zygmunta Baumana, která je úzce propojena s konzumním způsobem života západních společností. Právě konzumerismus se projevuje do současného chápání mezilidských, respektive partnerských vztahů. Jak si můžeme povšimnout, přístup společnosti k partnerským vztahům (a nejen k nim) přechází od požadavku kvality k požadavku kvantity. Důležité již není navazovat pevné a trvalé vazby, které jsou sice náročnější „na údržbu“ a odmění nás pocitem jistoty, lásky a sounáležitosti, ale navazovat neustále nové a nové vztahy, které můžeme s nadsázkou charakterizovat jako „vztahy na jednu noc“. Otázka vztahů a přístupu k nim je paralelou konzumního života lidí v 21. století, kdy již není tak důležitá potřeba kvalitních věcí, které vydrží dlouhé roky ne-li celý život. Není to potřeba, vždyť za chvíli se objeví nový a lepší model a ten starý dále nikoho nezajímá. Je otázkou nakolik je tento model konzumerismu začleněný do vnímání lidských vztahů pro společnost přínosný a zda budoucnost společnosti spíše neohrožuje.

Summary

Smartphones are so deeply embedded in everyday lives, that they have profound influence on many aspects of human existence, including romantic relationships. For that reason I was interested in the impact of this technology on relationships, from the first meeting to separation.

The research came to the conclusion that the increasing importance of virtual world in human life is one of the most important factors influencing relationships. Smartphones have played a crucial role in the above-mentioned rise of the virtual world, which has become an integral part of most people's lives. Smartphones have caused significant changes in the way people meet their potential partners. It was this technology which has contributed to the emergence of new forms of meeting through various dating applications. Although people still might prefer meeting and communication face-to-face, these applications have broadened the selection of potential partners and also made the activity easier for introverts etc. Nonetheless, many people still consider dating applications to be an impersonal, artificial and shallow way to meet.

The importance of smartphones for a relationship is often proved by the attitude towards the partner's phone. There are couples that consider each other's phones to be openly accessible and take it as a sign of trust. For other couples phones are entirely private area to which not even a partner should have access. Both attitudes signify the importance of smartphones in human life. The tolerable amount of time spent on smartphones varies according to the amount of time partners spend together. Partnerships are also affected by numerous social network services and chatting applications. What a partner has on his or her profile, who is on his or her friends list, with whom he or she is chatting, can be of a great importance. It can even lead to phubbing, which is becoming a social norm, even though it can harm a relationship.

Phones play the least important role in separations because there is a predominant opinion that relationships should be ended in person. Using a technology for breaking-up is considered unacceptable, the only exception being a phone call. How a relationship is ended depends mainly on the age of partners and stage of a relationship. If a technology is used to end a relationship, it is usually done by young people who are more accustomed to using phones, or in case of a short or not very serious relationship, or a virtual relationship.

The greatest value of this research is the use of qualitative method of in-depth interviews, which allowed deeper examination of the problem. The interviews with participants not only uncovered how smartphones impact relationships but also how they influence individual lives and the whole society. The use of smartphones contributed to the establishment of new social norms such as *phubbing* and *ghosting*. It is also instrumental in increasing the speed of modern society. This rapid tempo of modern age is mirrored in the speed in which new relationships are created and abandoned. This phenomenon is linked to the concepts of ‘liquid modernity’ and ‘liquid love’ described by Zygmunt Bauman and it is closely connected with the consumerism of Western societies.

Seznam pramenů a odborné literatury

Monografie

- BAUMAN, Z. *Tekutá modernita*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta, 2002, 343 s. ISBN 80-204-0966-1.
- BAUMAN, Z. *Tekutá láska: O křehkosti lidských pout*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, 155 s. ISBN 978-80-200-2270-7.
- BAYM, N. K. *Personal connections in the digital age*. Vyd. 1. Cambridge: Polity Press, 2010, 184 s. ISBN 978-0-7456-4332-8.
- GERGEN, K. J. *The Challenge of Absent Presence*. In: KATZ, J. E., AAKHUS, M. A. *Perpetual Contact: Mobile Communication, Private Talk, Public Performance*. Vyd. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, 391 s. ISBN 9780521002660.
- KOZEL, R. *Moderní marketingový výzkum*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 277 s. ISBN 80-247-0966-X.
- LEE, R., FIELDING, N. *Tools for Qualitative Data Analysis*. In: BARDY, M., BRYMAN, A. *Handbook of Data Analysis*. London: Sage, 2004, 728 s. ISBN 0761966528.
- ROSEN, L. *iDisorder: Understanding Our Obsession with Technology and Overcoming Its Hold on Us*. New York: Palgrave Macmillan, 2013, 246 s. ISBN 978-1-137-27831-9.
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-807367-313-0.
- TURKLE, S. *Alone together: why we expect more from technology and less from each other*. New York: Basic Books, 2011, 360 s. ISBN 978-0-465-01021-9.
- WENGRAF, T. *Qualitative Research Interviewing: Biographic, Narrative and Semistructured Methods*. Londýn: Sage, 2001, 424 s. ISBN 0803975007.

Odborné články

- ABU NASER, S. S., ELSOBEIHI, M. M. *Effects of Mobile Technology on Human Relationships*. International Journal of Engineering and Information Systems [online]. Vol. 1 (5), 2017, s. 110 – 125. [cit. 2018-03-01]. ISSN 2000-000X. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/319212701>.
- CIZMECI, E. *Both Side of the Coin: Smartphones in Romantic Relationship of Youth*. Electronic Journal of Social Sciences [online]. Vol. 16 (63), 2017, s. 1400-1415. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1304-0278. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=14&sid=7c790180-8b42-4497881a-d725cd97da9e%40sessionmgr102>.
- COYNE, S. M., STOCKDALE, L., BUSBY, D., IVERSON, B. a GRANT, D. M. „I luv u :)!“: *A Descriptive Study of the Media Use of Individuals in Romantic Relationships*. Family Relations. Vol. 60 (2), 2011, s. 150-162. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1741-3729. DOI: 10.1111/j.1741-3729.2010.00639.x.
- DURAN, R. L., KELLY, L., ROTARU, T. *Mobile Phones in Romantic Relationship and the Dialectic of Autonomy versus Connection*. Communication Quarterly [online]. Vol. 59 (1), 2011, s. 19–36. [cit. 2018-02-25]. ISSN 1746-4102. DOI: 10.1080/01463373.2011.541336.
- GANT, D., KIESLER, S. *Blurring the Boundaries: Cell Phones, Mobility, and the Line between Work and Personal Life*. In: BROWN, B., GREEN, N., HARPER, R. H. R. *Wireless World: Social and Interactional Aspects of the Mobile Age*. New York: Springer, 2001, 230 s. ISBN 978-1-85233-477-2. DOI: 10.1007/978-1-4471-0665-4_9.
- CHOTPITAYASUNONDH, V., DOUGLAS, K. M. *How „phubbing“ becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone*. Computers in Human Behavior [online]. Vol. 63, 2016, s. 9-18. [cit. 2018-03-01]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2016.05.018.
- Journal of Consumer Culture. *Interview with Ulrich Beck*. Journal of Consumer Culture [online]. Vol. 1 (2), 2001, s. 261-277. [cit. 2018-03-08]. ISSN 1741-2900. DOI: 10.1177/146954050100100209.
- KARADAĞ, E., TOSUNTAŞ, S. B., ERZEN, E., DURU, P., BOSTAN, N., MIZRAK ŞAHİN, B., ÇULHA, İ., BABADAĞ, B. *The Virtual World's Current Addiction: Phubbing*. Addicta: The Turkish Journal on Addictions [online]. Vol. 3 (2), 2016, s. 250-269 [cit. 2018-05-13]. ISSN 2149-1305. DOI: 10.15805/addicta.2016.3.0013.

- KRASNOVA, H., ABRAMOVA, O., NOTTER, I., BAUMANN, A. *Why Phubbing is Toxic for Your Relationship: Understanding the Role Of Smartphone Jealousy among “Generation Y” Users*. Twenty-Fourth European Conference on Information Systems (ECIS), 2016, s. 1-20 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/301287646_Why_Phubbing_is_Toxic_for_Your_Relationship_Understanding_the_Role_Of_Smartphone_Jealousy_among_Generation_Y_Users.
- LUCERO, J. L., WEISZ, A. N., SMITH-DARDEN, J., LUCERO, S. M. *Exploring Gender Differences: Socially Interactive Technology Use/Abuse Among Dating Teens*. *Affilia: Journal of Women and Social Work* [online]. Vol 29 (4), 2014, s. 478 – 491. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1552-3020. DOI: 10.1177/0886109914522627.
- MILLER-OTT, A. E., KELLY, L., DURAN, R. L. *The Effects of Cell Phone Usage Rules on Satisfaction in Romantic Relationship*. *Communication Quarterly* [online]. Vol. 60 (1), 2012, s. 17-34. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1746-4102. DOI: 10.1080/01463373.2012.642263.
- MILLER-OTT, A. E., KELLY, L. *The Presence of Cell Phones in Romantic Partner Face-to-Face Interaction: An Expectancy Violation Theory Approach*. *Southern Communication Journal* [online]. Vol. 80 (4), 2015, s. 253-270. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1930-3203. DOI: 10.1080/1041794X.2015.1055371.
- MILLER-OTT, A. E., KELLY, L. *Competing Discourses and Meaning Making in Talk about Romantic Partners’ Cell-Phone Contact with Non-Present Others*. *Communication Studies* [online]. Vol. 67 (1), 2016, s. 58 – 76. [cit. 2018-03-01]. ISSN 1745-1035. DOI: 10.1080/10510974.2015.1088876.
- PRZYBYLSKI, A. K., WEINSTEIN, N. *Can you connect with me now? How the presence of mobile communication technology influences face-to-face conversation quality*. *Journal of Social and Personal Relationships* [online]. Vol. 30 (3), 2012, s. 237 – 246. [cit. 2018-03-01]. ISSN: 0265-4075. DOI: 10.1177/0265407512453827.
- ROBERTS, J. A., DAVID, M. E. *My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners*. *Computers in Human Behavior* [online]. Vol. 54, 2016, s. 134-141. [cit. 2018-03-01]. ISSN 0747-5632. DOI: 10.1016/j.chb.2015.07.058.

- YOUNG, K. S. *Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder*. *CyberPsychology and Behavior* [online]. Vol. 1 (3), 1998, s. 237 – 244. [cit. 2018-05-13]. ISSN: 1557-8364. DOI: 10.1089/cpb.1998.1.237.

Internetové zdroje

- Cambridge Dictionary: *Nomophobia* [online]. Cambridge: Cambridge University Press: © 2019 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/nomophobia>.
- Oxford Dictionaries: *Ghosting* [online]. Oxford: Oxford University Press: © 2019 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/ghosting>.
- Oxford Dictionaries: *Phubbing* [online]. Oxford: Oxford University Press: © 2019 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/phubbing>.
- SCHWAB, K. *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond* [online]. Ženeva: World Economic Forum. © 2016 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond>.
- Urban Dictionary: *Phombie* [online]. Urban Dictionary: © 2019, [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Phombie>.

Seznam zkratek

CAWI	Computer Assisted Web Interviewing
CPRS	Cell Phone Rules Scale
LGBT	Lesby, gayeové, bisexuálové, transgenderové osoby
SVO	Specifická výzkumná otázka
TO	Tazatelská otázka

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	20
Graf 2: Věk respondentů.....	22
Graf 3: Vzdělání respondentů.....	23
Graf 4: Vztahový status respondentů.....	24
Graf 5: Čas používání smartphonu.....	32
Graf 6: Přítomnost smartphonů v ložnici.....	36
Graf 7: Vliv smartphonů na milostný život.....	36
Graf 8: Tráví partner/ka příliš času na smartphonu, když jste spolu?.....	49
Graf 9: Jak dlouho trval vztah navázaný on-line ve srovnání se vztahem navázaným off-line?.....	52
Graf 10: Jak často využíváte seznamovací aplikace?.....	58
Graf 11: Vzájemný přístup ke smartphonu mezi partnery.....	62
Graf 12: Kontrola smartphonu bez partnerova vědomí.....	64
Graf 13: Využití aplikace pro sdílení polohy.....	65
Graf 14: Rozchod prostřednictvím smartphonu.....	70

Seznam příloh

Příloha 1:	Informovaný souhlas s využitím výzkumného rozhovoru (dokument).....	91
Příloha 2:	Sociodemografický dotazník (dotazník).....	92
Příloha 3:	Myšlenková mapa (schéma).....	93
Příloha 4:	Výzkum vlivu smartphonů na partnerské vztahy (dotazník).....	94

Teze diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Majorosová Eva	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2016	
E-mail diplomantky/diplomanta: majorosovaeva@seznam.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediální a komunikační studia/prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Vliv smartphonů na partnerské vztahy v „tekuté modernitě“	
Předpokládaný název práce v angličtině: Influence of smartphones on partnership in „liquid modernity“	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2017/2018	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Tématem diplomové práce je vztah moderních technologií a partnerského života na příkladu používání smartphonů. Práce bude zaměřena na zkoumání vlivu smartphonů v různých fázích partnerského vztahu, tedy jakou roli hrají při seznamování, následně pak již v delším vztahu a nakonec, jak tato technologie ovlivňuje v současné moderní době rozchod páru. Téma, ačkoliv velmi aktuální pro současnost, nebylo zatím natolik zpracováno jako obecnější pojetí problematiky vlivu nových médií a informačních technologií na lidský život, na sociální vztahy, psychické zdraví člověka apod.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Předpokládaným cílem diplomové práce je zjištění, jakým způsobem moderní informační technologie, respektive smartphony, ovlivňují a mění současné partnerské vztahy. Ty jsou, stejně jako všechny ostatní oblasti lidského života v moderní době, velmi dotčeny neustálým používáním technologií a připojením člověka do online světa.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Diplomová práce bude rozdělena do dvou hlavních částí, a to části teoretické a části empirické. V teoretické části budou vymezeny klíčové koncepce práce a vybrané teoretické přístupy ke zpracovávané problematice (Zygmunt Bauman, Nancy K. Baym, Sherry Turkle, Larry Rosen). V empirické části budou představeny výsledky vlastního empirického šetření, výzkumný design a charakteristika výzkumného vzorku.	
Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): <ul style="list-style-type: none"> - Dotazníkové šetření - Hloubkové rozhovory 	
Metody (techniky) zpracování materiálu: Předpokládá se využití kombinace kvalitativních a kvantitativních výzkumných metod, které budou konkretizovány po provedení operacionalizace výzkumné otázky.	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků): BAUMAN, Zygmunt. <i>Tekutá láska: o křehkosti lidských pout</i>. Praha: Academia, 2013. XXI. století. ISBN 978-80-200-2270-7. Kniha se zabývá problematikou života člověka v dnešní „tekuté moderní“ době, kde navazuje pouze povrchní vztahy, které může v případě nutnosti velmi rychle rozvázat. To má za následek křehkost lidských vazeb a pocity nejistoty, které vyvolává nestálost takového života. BAYM, Nancy K. <i>Personal connections in the digital age</i>. Cambridge: Polity, 2010. Digital media	

and society series. ISBN 978-0-7456-4332-8. Kniha poskytuje rámec pro kritické myšlení o roli digitálních technologií (internet, mobilní telefony apod.) v lidském životě. Zabývá se tím, jak se díky technologiím mění náš pohled na sebe samé nebo na sociální vztahy, jaké v nás soužití s technologiemi vyvolává úzkosti atd.

ROSEN, Larry D. *iDisorder: understanding our obsession with technology and overcoming its hold on us.* New York: Palgrave Macmillan, c2012. ISBN 978-0-230-11757-0. Kniha řeší problematiku začleňování moderních technologií do našeho života. Konkrétně, jaké to může mít následky na naše psychické zdraví. Larry Rosen mluví o nové nemoci tzv. iDisorder, což je kombinace různých psychických nemocí, které jsou spojovány právě s používáním nejrůznějších technologií.

TURKLE, Sherry. *Alone together: why we expect more from technology and less from each other.* New York: Basic Books, 2011. ISBN 978-0-465-01021-9. V knize se autorka zabývá vlivem moderních technologií na vztahy mezi přáteli, milenci a rodinami, které se díky nim proměňují. Technologie se v podstatě stávají architekty našich intimností. Zapojení online světa do lidských životů má za následky pocity hluboké samoty.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9. Kniha poskytuje výklad o kvalitativních metodách sběru dat, jejich následném kódování, vyhodnocování a konečné interpretaci. Zaměřuje se také na počítačové nástroje, které se dají ke kvalitativnímu výzkumu využít a s jejichž pomocí lze následně sepsat zprávu o výzkumu či zhodnotit kvalitu prováděného výzkumu.

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9. Kniha se zabývá problematikou kvantitativního šetření, které do detailů rozebírá. Ukazuje logiku šetření a poskytuje praktické rady studentům – výzkumníkům.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ČERNÁ, Kateřina. *Intimita a technologie: Smartphone jako nejlepší přítel?.* Praha, 2012. 74 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociálních studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Michal Kotík.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Doc. PhDr. Martin Soukup, PhD.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Přílohy

Příloha 1

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu diplomové práce

Vliv smartphonů na partnerské vztahy v tekuté modernitě

V rámci diplomové práce „Vliv smartphonů na partnerské vztahy v tekuté modernitě“, která je realizována na IKSŽ FSV UK, jste byl/a vybrán/a a požádána o spolupráci. Cílem diplomové práce je zjištění, jakým způsobem moderní informační technologie, respektive smartphony, ovlivňují a mění současné partnerské vztahy.

Vaše spolupráce na projektu je dobrovolná. Účast na projektu spočívá v nahrávaném rozhovoru. Vaše identita zůstane v plné anonymitě a Vaše odpovědi jsou důvěrné, určené pouze pro potřeby tohoto výzkumného projektu. Vaše názory mohou být v projektu použity dle Vaší individuální pozice, ale žádná individuální jména nebudou v projektu zmíněna. Na kteroukoliv otázku můžete odmítnout odpovědět a kdykoliv v průběhu rozhovoru můžete interview ukončit. Ukončení rozhovoru a vystoupení z projektu pro Vás nebude mít žádné negativní důsledky. Vaše účast na projektu pro Vás nenese žádná rizika.

V případě dotazů týkajících se výzkumného projektu se obraťte přímo na výzkumnici Bc. Evu Majorosovou (96536677@fsv.cuni.cz).

Svým podpisem zde souhlasíte se svou účastí na tomto projektu. Jedna kopie tohoto formuláře náleží Vám.

Jméno respondenta/respondentky:

Jméno řešitele výzkumu:

Datum a podpis

Datum a popis

Příloha 2

ČÍSLO ROZHOVORU: _____

POHLAVÍ: muž žena

VĚK: 18 – 25 let 26 – 35 let 36 – 45 let

46 – 60 let 61 let a více

VZTAH: nezadaný/á ve vztahu zasnoubený/á ženatý/vdaná

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ:

dokončené základní vzdělání

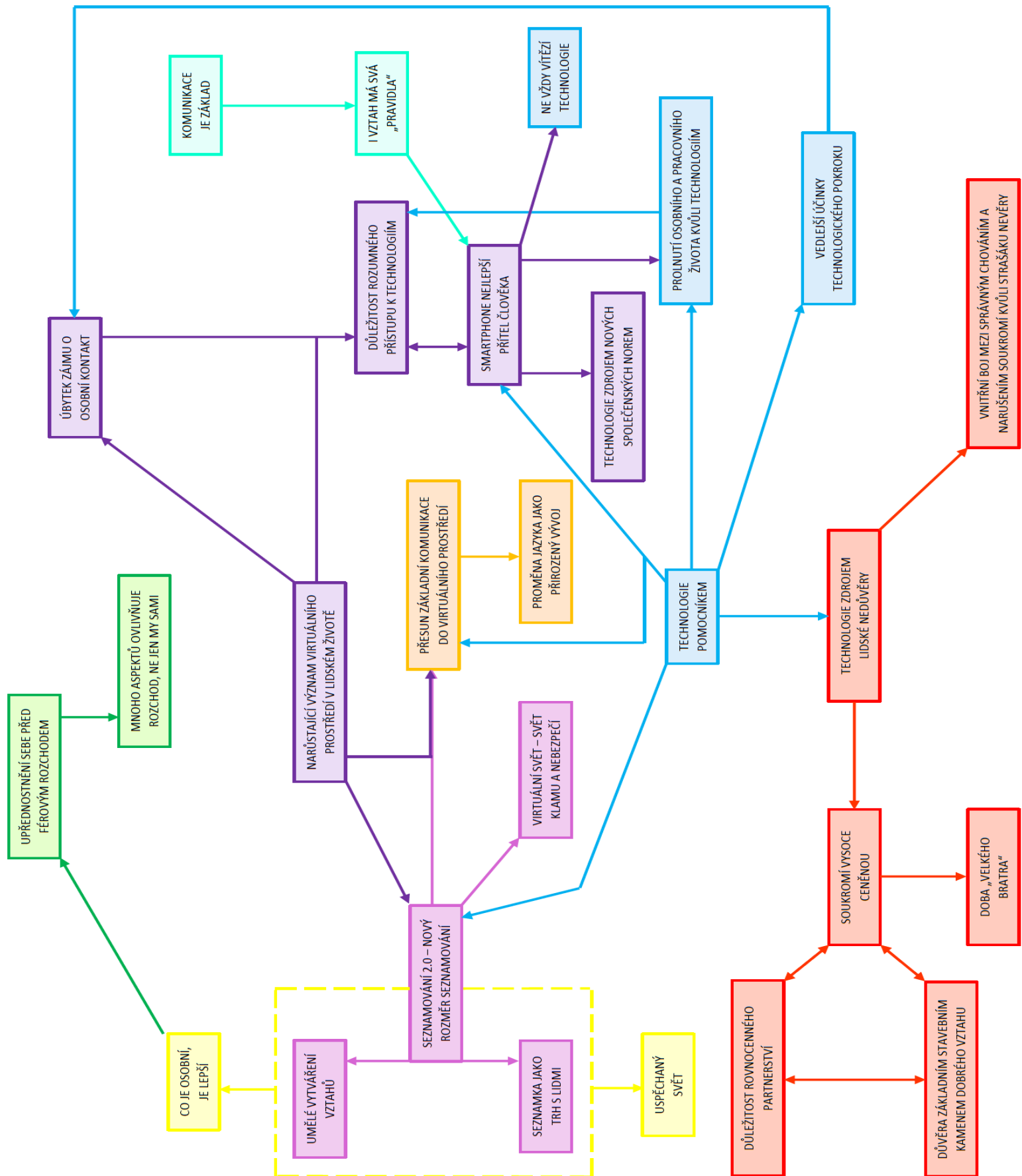
vyučen(a) bez maturity

středoškolské s maturitou (včetně nástavby)

vyšší odborné vzdělání/vysokoškolské do úrovně bakalář

vysokoškolské (Mgr., Ing. ...)

Příloha 3

Příloha 4

Výzkum vlivu smartphonů na partnerské vztahy

Dobrý den, ráda bych Vás tímto požádala o Váš názor k problematice smartphonů a jejich vlivu na partnerské vztahy. Šetření je anonymní a data získaná z dotazníku budou použita výhradně pro účely diplomové práce. Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci. Eva Majorosová (Univerzita Karlova - Fakulta sociálních věd)

*Povinné pole

Kolik času denně trávíte používáním svého smartphonu? *

- méně než 2 hodiny
- 2 - 3 hodiny
- 4 - 6 hodin
- více než 6 hodin

Myslíte si, že používání smartphonu má vliv na kvalitu komunikace? Zdůvodněte.

Vaše odpověď

DALŠÍ

Seznamování

Jak často se seznamujete prostřednictvím online seznamovacích aplikací? *

- Pravidelně (Jiné možnosti seznámení v podstatě neuplatňuji.)
- Často (Nadále se však seznamuji i off-line.)
- Občas (Off-line seznamování stále převládá.)
- Málokdy
- Nikdy

ZPĚT

DALŠÍ

Seznámil/a jste se s někým prostřednictvím online seznamky či mobilní aplikace, jako je Tinder apod.? *

- Ano
- Ne

ZPĚT

DALŠÍ

S kolika lidmi jste se seznámil/a prostřednictvím aplikace? *

Vaše odpověď

S kolika lidmi, se kterými jste se seznámil/a prostřednictvím aplikace jste navázal/a vztah? *

Vaše odpověď

Jaká byla průměrná délka vztahu s osobou, se kterou jste se seznámil/a prostřednictvím aplikace? *

Vaše odpověď

Vydržel Váš vztah s osobou, se kterou jste se seznámil/a prostřednictvím aplikace, kratší/stejnou/delší dobu než vztahy započaté jiným způsobem (tedy off-line)? *

- Kratší dobu.
- Stejnou dobu.
- Delší dobu

ZPĚT

DALŠÍ

Jmenujte pozitiva a negativa seznamování prostřednictvím aplikací.

Vaše odpověď

Srovnejte způsoby seznamování v současnosti a v "předsmartphonové éře". Jaké způsoby jsou podle Vás lepší? *

Vaše odpověď

ZPĚT

DALŠÍ

Vztah

Následující sekce se zaměřuje na používání smartphonu v průběhu vztahu. V případě, že v současné době ve vztahu nejste, vztáhněte prosím odpovědi na svůj předchozí vztah.

Jaká média nejčastěji využíváte ke komunikaci se svým partnerem/svou partnerkou? (Můžete zaškrtnout více možností.) *

Telefonní hovory

SMS

E-mail

Instant messages (Facebook, SnapChat, WhatsApp atp.)

Jiné: _____

Máte se svým partnerem/svou partnerkou nastavená "pravidla" ohledně používání smartphonů? (např.: čas, kdy si můžete zavolat; sms na dobrou noc atp.) *

Vaše odpověď

V jakých situacích a proč Vám vadí, že Váš partner/Vaše partnerka používá svůj smartphonu? *

Vaše odpověď

Čas trávený se smartphonem

Kolik času trávíte na svém smartphonu (sociální sítě, internet,...), když jste se svým partnerem/svou partnerkou? *

- Ve společnosti partnera netrávím čas na svém smartphonu vůbec nebo pouze výjimečně.
- Méně než 2 hodiny
- 2 - 3 hodiny
- 4 - 6 hodiny
- Více než 6 hodin
- Oba jsme většinu času na svém smartphonu přítomni.

Myslíte si, že Váš partner/Vaše partnerka tráví používáním smartphonu příliš mnoho času, když jste spolu? *

- Ano
- Ne
- Občas
- Nedovedu posoudit

Jak se cítíte, když jste se svým partnerem/svou partnerkou a on/a je na svém smartphonu? *

Vaše odpověď

Co konkrétně Vás případně rozčiluje, když partner/ka používá svůj smartphone?

Vaše odpověď

Přístup ke smartphonu partnera/partnerky

Máte přístup k partnerově/partnerčině smartphonu (sdílená hesla atp.)? *

- Ano
- Ne
- Jiné: _____

Má Váš partner/Vaše partnerka přístup k Vašemu smartphonu? *

- Ano
- Ne
- Jiné: _____

Kontroloval/a jste někdy smartphonu partnera/partnerky bez jeho/jejího vědomí? *

- Ano
- Ne

Smartphone v ložnici

Berete si své smartphony s sebou do ložnice? *

- Ano, vždy.
- Ano, občas.
- Ne, nikdy.

Pokud ano, jaký vliv to podle Vás má na Váš milostný život?

Vaše odpověď _____

Aplikace pro sdílení polohy

Existují mobilní aplikace pro sdílení polohy, abyste měl/a přehled, kde se Váš partner/Vaše partnerka právě nachází. Využíváte takovou aplikaci? *

- Ano.
- Ne.

Pokud ano, z jakých důvodů tuto aplikaci využíváte?

Vaše odpověď

Co si o aplikacích pro sdílení polohy myslíte?

Vaše odpověď

ZPĚT

DALŠÍ

Rozchod prostřednictvím smartphonu

Ukončil/a jste někdy vztah prostřednictvím smartphonu (sms, hovor, e-mail, sociální sítě)? *

- Ano, vždy tak ukončuji vztahy.
- Ano, několikrát jsem vztah tímto způsobem ukončil/a.
- Ano, jednou jsem takto vztah ukončil/a.
- Ne, nikdy.

Pokud ano, proč jste zvolil/a tento způsob ukončení vztahu?

Vaše odpověď

Ukončil/a vztah s Vámi partner/ka prostřednictvím smartphonu (sms, hovor, e-mail, sociální sítě)? *

- Ano, několikrát.
- Ano, jednou.
- Ne, nikdy.

Co si myslíte o ukončení vztahu prostřednictvím smartphonu?

Vaše odpověď

Je podle Vás ukončení vztahu tímto způsobem snazší než osobně "z očí do očí"? *

- Ano.
- Ne.
- Záleží na okolnostech.

Myslíte si, že díky moderním technologiím, jako je smartphonu, dochází k rozchodům častěji? Zdůvodněte. *

Vaše odpověď

Rozchod kvůli smartphonu

Ukončil/a jste někdy vztah kvůli tomu, že by partner/ka trávil/a příliš mnoho času používáním svého smartphonu? *

- Ano, několikrát.
- Ano, jednou.
- Ne, nikdy.

Ukončil/a vztah s Vámi partner/ka kvůli nadměrnému užívání smartphonu? *

- Ano, několikrát.
- Ano, jednou.
- Ne, nikdy.

ZPĚT

DALŠÍ

Na závěr Vás poprosím o zodpovězení několika otázek, které se týkají sociodemografických údajů.

Pohlaví: *

- Muž
- Žena

Věk: *

- 15 - 18 let
- 19 - 25 let
- 26 - 35 let
- 36 - 45 let
- 46 - 60 let
- 61 let a více

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

- Dokončené základní vzdělání.
- Vyučen(a) bez maturity.
- Středoškolské s maturitou (včetně nástavby).
- Vyšší odborné vzdělání/Vysokoškolské do úrovně bakalář.
- Vysokoškolské (Mgr., Ing., atp.)

Vztah: status *

- Nezanovaný/á
- Ve vztahu
- Zasnoubený/á
- Ženatý/vdaná

ZPĚT

ODESLAT